

รายงานฉบับสมบูรณ์

(ระหว่างเดือน กันยายน 2548 — เดือนธันวาคม 2551)

โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน
ตำบลบางพรหม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ระยะที่ 1

คณะผู้วิจัย

1. นายสมพร	เกตุแก้ว	หัวหน้าทีมงานวิจัย
2. นายชาติรี	บุญนุช	นักวิจัย
3. นางกัลยา	รัตนบุรี	นักวิจัย
4. นางชมพูนุท	แย้มสรวล	นักวิจัย
5. นายวินัย	สวัสดิ์	นักวิจัย
6. นางฉวี	แสงตะวัน	นักวิจัย
7. นางบุญเรือน	ราชสิงห์โห	นักวิจัย
8. นางบุญเรือน	คชาสัมฤทธิ์	นักวิจัย
9. นางกฤษณา	แสงอินทร์	นักวิจัย
10. นายประทวน	อินทยศ	นักวิจัย
11. นางประหยัด	คณัฏฐรรมวกุล	ทีมวิจัย
12. นางเตือนใจ	พัฒนกุล	นักวิจัย
13. น.ส.สถาพร	ตะวันขึ้น	นักวิจัย
14. นางวิไล	จันทร์เอียง	นักวิจัย

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

รายงานฉบับสมบูรณ์

(ระหว่างเดือน กันยายน 2548 — เดือนธันวาคม 2551)

โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน
ตำบลบางพรหม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ระยะที่ 1

คณะผู้วิจัย

1. นายสมพร	เกตุแก้ว	หัวหน้าทีมงานวิจัย
2. นายชาติรี	บุญนุช	นักวิจัย
3. นางกัลยา	รัตนบุรี	นักวิจัย
4. นางชมพูนุท	แย้มสรวล	นักวิจัย
5. นายวินัย	สวัสดิ์	นักวิจัย
6. นางฉวี	แสงตะวัน	นักวิจัย
7. นางบุญเรือน	ราชสิงห์โห	นักวิจัย
8. นางบุญเรือน	คชาสัมฤทธิ์	นักวิจัย
9. นางกฤษณา	แสงอินทร์	นักวิจัย
10. นายประทวน	อินทยศ	นักวิจัย
11. นางประหยัด	दनัยธรรมกุล	ทีมวิจัย
12. นางเตือนใจ	พัฒนกุล	นักวิจัย
13. น.ส.สถาพร	ตะวันขึ้น	นักวิจัย
14. นางวิไล	จันทร์เอียง	นักวิจัย

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามการวิจัย	1
1.3 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย	2
1.4 พื้นที่ศึกษาวิจัย	2
1.5 ระยะเวลาการดำเนินงานวิจัย	2
1.6 วิธีดำเนินการวิจัย	2
1.7 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	2
1.8 ทีมงานวิจัย	2
บทที่ 2 ผลการดำเนินงาน	
2.1 สภาพบริบทของตำบลบางพรหม	4
2.2 สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม	15
2.3 ทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการและกรรมสิทธิ์	26
2.4 กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนตำบลบางพรหม	27
บทที่ 3 การวิเคราะห์ผล	
3.1 ข้อมูลที่ได้จากการทำกิจกรรมแต่ละครั้งตอบวัตถุประสงค์ที่วางไว้	28
3.2 ข้อมูลที่ได้จากกิจกรรมมีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน	32
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เพื่อนำมาวางแผนกิจกรรมช่วงต่อไป	32
บทที่ 4 บทเรียนที่ได้จากการดำเนินงาน	
4.1 กระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการทำงานวิจัย	33
4.2 ชุมชนเปลี่ยนไปเมื่อคุ้นเคยกับกระบวนการวิจัย	33
4.3 ข้อวิตกกังวลที่วิจัยชุมชนบางพรหม	35
4.4 กระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับทีมวิจัยในการขับเคลื่อนกระบวนการวิจัยชุมชน	35
4.5 ข้อคิดเห็น ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะต่องานวิจัย	36
หนังสืออ้างอิง	38
ภาคผนวก	
ก. สรุปรายงานการจัดเวทีประชุม	40
ข. รูปภาพกระบวนการดำเนินกิจกรรมของโครงการ	107

บทที่ 1

ความเป็นมา

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ชุมชนตำบลบางพรหม ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลองด้านตะวันออก อยู่ในเขตอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม มีเนื้อที่ทั้งหมด 4.55 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,690 ไร่ มีบ้านเรือนกระจายอยู่ในพื้นที่จำนวน 709 หลังคาเรือน ใน 8 หมู่บ้าน โดยในอดีตพื้นดินชุ่มน้ำส่วนใหญ่ของตำบลบางพรหม ได้ปรับพื้นที่เป็นร่องสวนเพื่อปลูกผลไม้ผสมผสาน พืชที่เป็นรายได้หลัก ได้แก่ ลิ้นจี่ ส้มโอ มะพร้าว และกล้วย พืชรองลงมาได้แก่ มะละกอมะม่วง มะปราง มะไฟ ชมพู่ มะเหมี่ยว มังคุด ทุเรียน และเงาะ

ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนตำบลบางพรหมเป็นสังคมชนบทที่เรียบง่าย อาชีพหลักได้แก่ เกษตรกรรม ค้าขาย อาชีพทางด้านการประมงน้ำจืด มีการตกกุ้งตามลำคลอง เลี้ยงปลาและ อาชีพเสริมซึ่งเป็นการรับจ้างทั่วไป และอาชีพรับราชการเป็นส่วนน้อย

ด้วยความเป็นสังคมชุมชนชนบทภาคกลาง ที่มีประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีอยู่ควบคู่กับชุมชนมาเป็นเวลายาวนาน เช่น ทางด้านประวัติศาสตร์ มีการเล่าสืบทอดต่อกันมาว่า สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทรงมาพักทัพก่อนเข้าโจมตีค่ายบางกุ้ง ณ วัดบางพลับ และยังมีประเพณีตักบาตรขนมครก ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน กระบวนการทางด้านการปกครองในอดีตที่เน้นการประชุมพูดคุยกันในหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับเป็นแหล่งศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเป็นแหล่งบ่มเพาะและสืบสานศิลปะทางด้านดนตรีไทย หุ่นกระบอก เพลงเรือ และหนังใหญ่ ให้กับเยาวชนในท้องถิ่นและบุคคลทั่วไปที่สนใจ สิ่งต่างๆเหล่านี้ล้วนทำให้ชุมชนบางพรหมในอดีต มีความสมบูรณ์ทั้งทางทรัพยากรธรรมชาติและวิถีวัฒนธรรม ทำให้แต่เดิมมาชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สมานฉันท์ ประองคอง รักใคร่ กลมเกลียว เกี่ยวข้องเป็นเครือญาติ ผูกพันกันมาโดยตลอด

ต่อมาภายหลัง ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เกิดปัญหาหยาเสพติด การพนัน การแข่งขัน การทำมาหากิน และผลพวงจากการพัฒนาและระบบการปกครองที่ไม่สอดคล้องกับวิถีของชุมชน ล้วนทำให้ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเริ่มลดลง ทำให้คนในชุมชนเริ่มแตกแยก แบ่งเป็นพรรคเป็นพวก เป็นฝักเป็นฝ่าย ขาดความร่วมมือในการคิดและร่วมกันพัฒนาและส่งผลให้ชุมชนอ่อนแอลง

แกนนำชุมชนบางพรหม จึงมีการพูดคุยที่จะสร้างการเรียนรู้ของชุมชนผ่านกระบวนการวิจัย ในการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ตำบลบางพรหม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม โดยใช้ข้อมูล ความรู้ ตลอดจนบทเรียนและประสบการณ์การพัฒนา ที่มีอยู่ในชุมชนจากอดีต – ปัจจุบัน นำมาสรุปวิเคราะห์เพื่อค้นหากระบวนการแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน

1.2 คำถามการวิจัย

- 1.ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของคนในชุมชนตำบลบางพรหม เป็นอย่างไร
- 2.กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนตำบลบางพรหมควรเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชนตำบลบางพรตตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
2. เพื่อค้นหากระบวนการสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนตำบลบางพรต

1.4 พื้นที่ศึกษาวิจัย

ชุมชนตำบลบางพรต อ.บางคนที จ.สมุทรสงคราม จำนวน 8 หมู่บ้าน

1.5 ระยะเวลาการดำเนินงานวิจัย

15 เดือน (ระหว่างเดือน กันยายน 2548 – เดือนตุลาคม 2549)

1.6 วิธีการดำเนินการวิจัย

1. การสร้างความเข้าใจในการดำเนินโครงการกับกลุ่มเป้าหมายในชุมชน
2. การศึกษาข้อมูลประวัติศาสตร์ ความเป็นมา บริบทชุมชนและสถานการณ์ที่สอดคล้อง กับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนบ้านบางพรตจาก อดีตถึงปัจจุบัน
3. การประชุมวางแผนการดำเนินงานของทีมวิจัย
4. การสรุปและจัดหมวดหมู่ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา
5. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการค้นหากระบวนการสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนบ้านบางพรต
6. การจัดเวทีค้นหากระบวนการสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนบ้านบางพรต
7. สรุปผลการดำเนินงานและบทเรียนประสบการณ์ นำเสนอสู่ชุมชน

1.7 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชนตำบลบางพรต
2. ได้แนวทางในการเชื่อมความสัมพันธ์ของคนในชุมชนตำบลบางพรต

1.8 ทีมงานวิจัย

1. นายสมพร	เกตุแก้ว	หัวหน้าทีมงานวิจัย
2. นายชาติรี	บุญนุช	ทีมวิจัย
3. นางกัลยา	รัตนบุรี	ทีมวิจัย
4. นางชมพูนุท	แย้มสรวล	ทีมวิจัย
5. นายวินัย	สวัสดิ์	ทีมวิจัย
6. นางฉวี	แสงตะวัน	ทีมวิจัย
7. นางบุญเรือน	ราชสิงห์	ทีมวิจัย
8. นางบุญเรือน	คชาสัมฤทธิ์	ทีมวิจัย
9. นางกฤษณา	แสงอินทร์	ทีมวิจัย

10. นางประหยัด	คณัฏฐรรมวกุล	ทีมวิจัย
11. นางเตือนใจ	พัฒนกุล	ทีมวิจัย
12. น.ส.สถาพร	ตะวันขึ้น	ทีมวิจัย
13. นางวิไล	จันทร์เอียง	ทีมวิจัย

บทที่ 2

ผลการดำเนินงาน

2.1 สภาพบริบทของตำบลบางพรหม

ประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลบางพรหม แต่เดิมก่อนที่จะเป็นตำบลบางพรหมในปัจจุบันนี้ ประกอบด้วย ตำบลบางช้าง ของอำเภออัมพวา ตำบลกระดังงา ตำบลบางกระบือ ตำบลบางพรหม ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลองฝั่งทิศตะวันออก มีพื้นที่โดยรวม 4.55 ตารางกิโลเมตร บางส่วน คนเฒ่าคนแก่เล่าว่า บริเวณแถบนี้เป็นแพรกทะเลที่มีลักษณะเป็นบริเวณดินงอกชายขอบทะเลโดยทั่วไป ประชาชนหาอยู่หากินง่ายขาย อุดมสมบูรณ์ ชุมชนจึงมีฐานะอยู่ในขั้นผู้มั่งคั่งจะกินได้โดยไม่ยาก สืบต่อมามีครอบครัวข้าราชการ ขุนทหารที่ได้รับพระราชทานที่ดินในสมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี จากศึกค่ายบางกุ้ง และครอบครัวข้าราชการ ขุนทหารในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก จากภารกิจสงครามเก้าทัพ เข้ามาอยู่กับชุมชนดั้งเดิม สร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันจนเสมือนเป็นเครือญาติ และแต่งงานสร้างครอบครัวจนกลายเป็นญาติพี่น้องกันที่สุดในที่สุด

2.1.1 ที่ตั้ง

- ทิศเหนือ ติดต่อดำบลกระดังงา อำเภอบางคนที เป็นเส้นทางไปสู่จังหวัดราชบุรี แยกไปเพชรบุรี กาญจนบุรี นครปฐม และสมุทรสาคร
- ทิศใต้ ติดต่อดำบลบางช้าง อำเภออัมพวา เป็นเส้นทางไปสู่ตัวเมืองแม่กลอง แยกไปราชบุรี เพชรบุรี หรือไปยังจังหวัดสมุทรสาคร ตามเส้นทางถนนพระราม 2 ไปสู่กรุงเทพมหานคร
- ทิศตะวันตก ติดต่อแม่น้ำแม่กลอง ฝั่งตรงข้ามคือตำบลบางกุ้ง ซึ่งมีค่ายบางกุ้งอยู่ฝั่งตรงข้ามกับตำบลบางพรหม เป็นเส้นทางไปสู่ตำบลบางสะแก ตำบลแควอ้อม ตำบลโรงหีบ ตำบลบ้านปรามโทย ทะลุไปยังอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
- ทิศตะวันออก ติดต่อดำบลบางกระบือ เป็นเส้นทางไปสู่ตำบลลาดเป้ง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม สามารถไปออกถนนพระราม 2 เพื่อไปยังจังหวัดสมุทรสาครได้

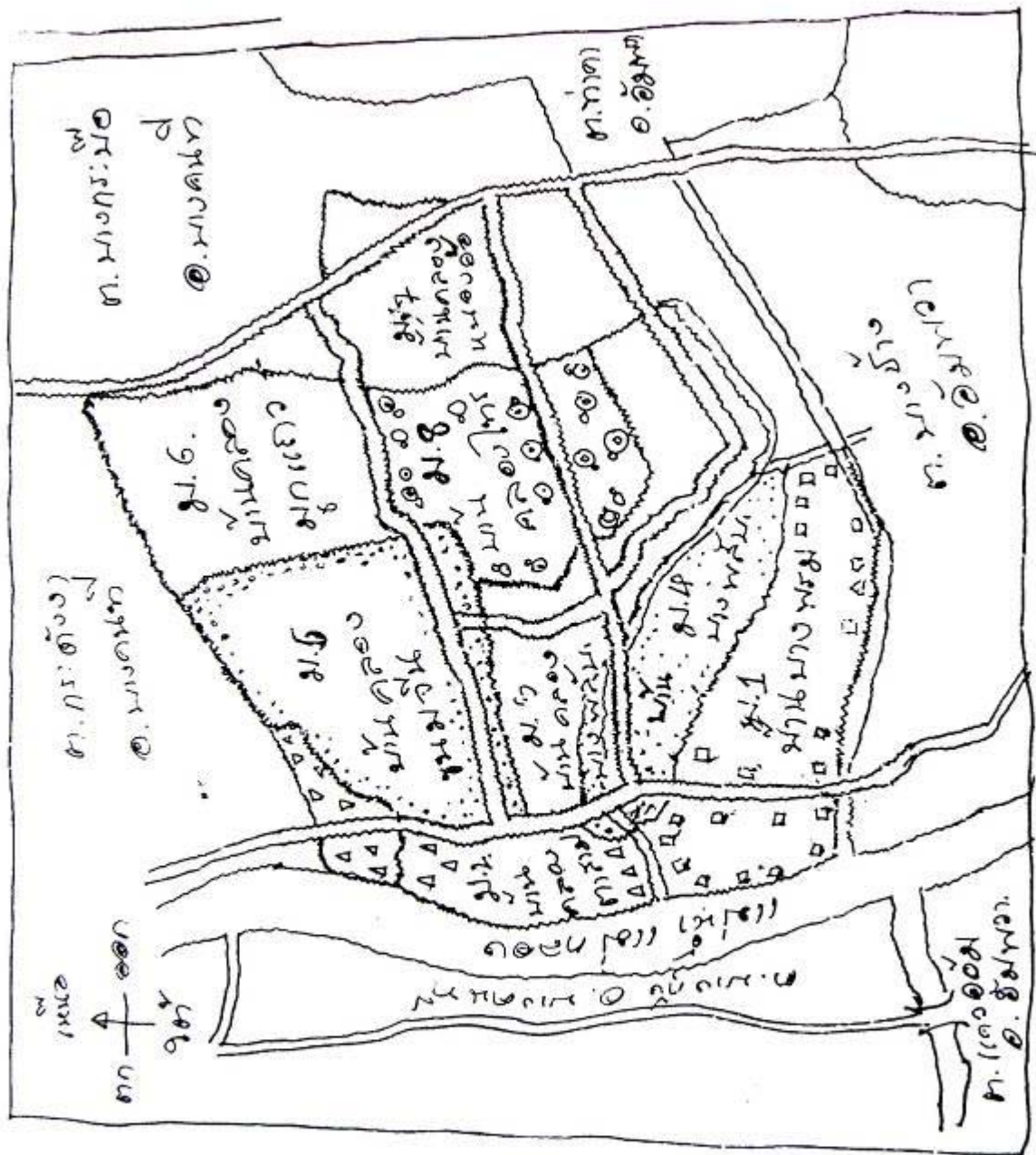
2.1.2 ลักษณะทางภูมิศาสตร์

พื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลบางพรหมในปัจจุบันเป็นพื้นที่ทำการเกษตร ขุดเป็นร่องสวน ให้น้ำน้ำไหลเข้าไหลออกเพื่อเก็บตะกอนดินอันเป็นธาตุอาหารที่เหมาะสมกับการเพาะปลูก อยู่ในพื้นที่น้ำจืด มีน้ำท่วมถึงโดยเต็มพื้นที่เพียงบางปี แต่ก่อนมามีน้ำท่วมถึงทุกปี

ตั้งแต่มีการสร้างเขื่อนที่ต้นน้ำแม่กลอง น้ำที่เคยไหลบ่ามาท่วมเพื่อทำลายปลวกและแมลงที่เป็นศัตรูพืช รวมทั้งการตัดเอาตะกอนดินที่เป็นธาตุอาหารอันโอชะของพืชสวนเริ่มจางหายไป มาบัดนี้ ถนนหนทางมีมากขึ้นจากความเห็นชอบของสมาชิก อบต. และภารกิจส่วนกลาง บังเกิดมีถนนสายวัดบางพลับ - วัดแก่นจันทร์ - หนองอ้อ ผ่านหมู่ 4 หมู่ 8 หมู่ 7 ถนนเลียบริดกลางคาสาม ผ่าน หมู่ 5 หมู่ 6 การปรับปรุงขยายถนนเลียบริดแม่น้ำแม่กลอง ผ่านหมู่ 1 หมู่ 2 หมู่ 4 หมู่ 5 ถนนเชื่อมหมู่ 5 และ หมู่ 6 บางพรหม ถนนคลองไทร-หนองอ้อ ถนนแม่กลอง-บางแพ ได้รับการปรับปรุงขยายเป็นถนน 4 เลน ถนนที่สาขายมาทั้งหมดนี้ สามารถเชื่อมต่อไปยังบ้านพักโฮมสเตย์จำนวนมาก ทั้งขนาดเล็กและใหญ่ที่เกิดขึ้นในตำบลบางพรหม แข่งกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่พยายามพา

ตัวเองมาหาอากาศบริสุทธิ์แบบจัดให้ มาแย่งกันหายใจ ล้าคลองที่คืนเงินก็ถูกขูดเพื่อเป็นทางช่วยในการระบายน้ำ จากตอนบนของกลุ่มน้ำแม่กลอง ให้ไหลลงสู่ปากอ่าวไทยได้โดยสะดวก และเพื่อการสงเคราะห์ให้นักท่องเที่ยวได้ พายเรือเล่นกันอย่างมีความสุขในพื้นที่ตำบลบางพรหม คนเก่าแก่ของตำบลบางพรหมเริ่มขายที่ดินอันเป็นทำเลเหมาะ แก่การทำเป็นที่พักตากอากาศให้แก่คนนอกพื้นที่มากขึ้น บ้านหลังใหม่ ๆ รูปทรงแปลก ๆ ก่อตัวคืบคลานเข้ามา ในชุมชนอย่างค่อยทีอนาคคในการหาหนทางจัดการกับปัญหาขยะอันไม่พึงปรารถนาของชุมชนตำบลบางพรหม

คนดั้งเดิมที่ผิดหวังจากภาคเกษตรก็เริ่มทำรีสอร์ทกับเขاب้าง หลังจากนั่งดูคนมาจากที่อื่นรับสรวงศ์ทุก วันศุกร์-เสาร์-อาทิตย์ ของสัปดาห์ แบบทำตาปริบ ๆ มาเนิ่นนาน ดันมะพร้าว ทิวไม้น้อยใหญ่ถูกโค่นลงอย่าง มากมาย เจ้าของสวนลิ้นจี่หลายสวนมอบรางวัลแก่ต้นลิ้นจี่เก่าแก่ที่ทรยศหักหลังเจ้านาย 'ไม่ให้ผลผลิต เพราะไม่ พอใจอากาศที่ไม่ได้ดังใจ ประเคนด้วยคมขวานเล่มงานผสมกับเสียงเครื่องเลื่อยยนต์ที่ดังกระหึ่มสะท้อนร้องสวน มีการปรับแต่งพื้นที่ไม้เก่าแก่อายุนับร้อยปี เพื่อปลูกมะพร้าวน้ำหอม ในความคาดหวังใหม่ที่จะทำให้ผลผลิต มะพร้าวน้ำหอมเสนอตัวเองไปเที่ยวเมืองนอกกับเขاب้าง อากาศที่หนาวพอเหมาะแปรเปลี่ยนเป็นช่วงฤดูฝนยาว ขึ้น กลางวันมีอุณหภูมิร้อนขึ้น ทำให้ลิ้นจี่คือด้าน ไม่ยอมทำตามเจ้าของสวน ที่ให้สินบนบำรุงบำเรอด้วยสูตร อาหารแทบจะสิ้นเนื้อประดาตัวในแต่ละปี ในฐานะที่เป็นเมืองปลายน้ำและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ใกล้เมืองหลวง เป็นประตูสู่เมืองทางใต้ จึงเป็นที่ไหลบ่ารวมของขยะทุกเส้นทางอย่างรอการแก้ไขและรอคอยวิธีที่จะทำให้ลิ้นจี่ที่ มีรสชาติที่ดีที่สุดของประเทศไทย ได้ยืนหยัดเสนอหน้ารสชาติอันโดดเด่นของตัวเอง เพื่อการพิสูจน์จากปลายลิ้น ของนักท่องเที่ยวและผู้รู้คุณค่าแห่งแผ่นดินชาวสมุทรสงครามสืบไป

แผนที่ชุมชนตำบลบางศรีเมือง และบ้าน

แผนที่ตำบลบางศรีเมืองแบ่งเป็นหมู่บ้าน

2.1.3 ประวัติศาสตร์ของชุมชนตำบลบางพรหม

เดือนเมษายน ปี พ.ศ.2529 ยามรุ่งอรุณอันเป็นวันนัดตลาดน้ำบางน้อย พายเรือเอาของในสวน อันมีหมาก พลู ส้มโอ กล้วย ใบตองแห้ง ขนุน มะพร้าวตากแห้ง ลื่นจี และน้ำตาลปีบ ออกไปขายยังตลาดน้ำบางน้อย เมื่อพายเรือโผล่พ้นออกจากปากคลองตาสาม พบเรือหาของเก่าซึ่งมาจากอยุธยา จอดทอดสมอเรียงรายอยู่กลางลำน้ำแม่กลอง ตั้งแต่บริเวณปากคลองแควอ้อมถึงปากคลองบางน้อย จำนวน 4-5 ลำ กำลังคิดเครื่องปัมอากาศ เพื่อให้คนที่ลงไปดำหาของใต้ท้องน้ำได้มีอากาศหายใจ เมื่อขายของหมดราวๆ สามโมงเช้าเศษ ด้วยความสงสัยจึงเทียบเรือเข้าไปหา คนบนเรือบอกว่าไม่ว่า จะคุยอะไรให้ไปที่หน้าวัดเกาะแก้วตอนเย็น พอพลบค่ำ เรือหาของเก่าทั้งที่ใช้วิธีร่อนหาของ และที่ใช้วิธีดำลงไปงมใต้ท้องน้ำ พาเรือของตนเองมาผูกจอดติดกันเป็นแพ เพื่อหาเพื่อนนอนในยามค่ำคืนที่ทำหน้าหน้าวัดเกาะแก้ว เมื่อเข้าไปพูดคุย สร้างความสัมพันธ์กันสักระยะหนึ่ง จึงมีความคุ้นเคย พบว่าเรือหาของเก่าจากอยุธยาได้สิ่งของมีค่า เป็นเหรียญโลหะบ้าง กระปุกบ้าง หม้อใส่น้ำตาลบ้าง มองดูในกะละมังที่ใส่เศษโลหะ พบชิ้นส่วนปืนสั้นรุ่นเก่าที่เรียกว่า ปืนหินเหล็กไฟ ชำรุดเสียหายไปมาก ที่ยังคงเหลืออยู่พอสังเกตได้เป็นส่วนของนกกลับและปากคิบบินเหล็กไฟ โครงดำปืนเป็นเนื้อสัมฤทธิ์ พูดคุยได้ไม่นานนัก พ่อค้าชื่อของเก่าจากจังหวัดราชบุรี ก็มาซื้อเอาไปในราคาพอสมควร

ความเสียดาย ความอยากรู้อยากเห็น ทำให้วันต่อๆ มา พยายามหาโอกาสพายเรือไปสร้างความสัมพันธ์กับคนหาของเก่าสักระยะหนึ่ง จึงได้รับความไว้วางใจมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความพอใจซึ่งกันและกัน ได้รับเหรียญเงินขนาดเท่าหัวปลายนิ้วก้อย รูปนกยูง ได้ลูกปัดที่เพิ่งมขขึ้นมาจากท้องน้ำ 2-3 ชิ้น มีชิ้นหนึ่งเป็นรอยลึกลงไป เมื่อเอาดินกดออกมาดู พบเป็นรูปนกอินทรีฯ ลูกปัดอีกชิ้นหนึ่งเป็นรูปปลาพ ได้กำไลที่ทำจากเปลือกหอยขนาดใหญ่ เมื่อนำสิ่งของเหล่านั้นไปพูดคุยกับเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จังหวัดราชบุรี ที่เคยมาบันทึกความเป็นมาของโบสถ์วัดบางพลับ ในการจะขึ้นทะเบียนให้อยู่ในความดูแลของกรมศิลปากร นายสมพร เกตุแก้ว ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 ตำบลบางพรหม จึงได้รับรู้ว่า ของมีค่าเหล่านั้นเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ทำให้ทราบว่า ลำน้ำแม่กลอง บริเวณตำบลบางพรหมและตำบลบางกุ้ง เคยเป็นเส้นทางเดินเรือสินค้าที่จะไปยังเมืองคูบัว อันเป็นเมืองท่าในสมัยทวารวดี ราวพุทธศตวรรษที่ 18 ซึ่งอยู่ในพื้นที่ของจังหวัดราชบุรี นอกจากนั้นยังพบเศษเครื่องถ้วยชามจากเมืองจีน จากเวียตนาม ถ้วยชามเครื่องเคลือบในสมัยสุโขทัยและอยุธยา บางชิ้นส่วนที่สมบูรณ์ดี ยังมีปรากฏให้เห็นที่พิพิธภัณฑสถานตั้งเข็มสะ ปากคลองบางน้อย วัดเกาะแก้ว ของอำเภอบางคนที และที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จังหวัดราชบุรี

ที่กล่าวมาเป็นหลักฐานโบราณวัตถุที่พบโดยบังเอิญ อันเป็นต้นเหตุแห่งการอยากรู้อยากเห็นความเป็นมาของชุมชน นำไปสู่การพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยน ศึกษาเอกสาร ตำราต่างๆ ที่ได้กล่าวถึงจังหวัดสมุทรสงคราม และความเป็นมาของค่ายบางกุ้ง ตามแต่จะหาความรู้ไปได้ด้วยเหตุปัจจัย พบว่าตำบลบางพรหม มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน นับเนื่องแต่ในแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยา ปี พ.ศ.1998 พระอัยการนา ทหารหัวเมืองได้ตรากฎหมายตราสามดวง บันทึกลงให้ พระสมุทรสาคร เมืองท่าจีน พระสมุทรสงคราม เมืองแม่กลอง พระสมุทรปราการ เมืองปากน้ำ พระขนบุรีฯ เมืองชน จัดส่ง ตรวจตรา บันทึกควบคุม ทหารและส่วยเสบียงของหัวเมือง ตามที่บันทึกไปยังราชสำนัก (พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญา จังหวัดสมุทรสงคราม คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงาน 5 ธันวาคม 2542 กรมศิลปากร หน้า 33) อันเป็นหลักฐานยืนยันได้ว่า พื้นที่ของตำบลบางพรหมในอดีตเคยอยู่ในการปกครองดูแลของตำแหน่งผู้ปกครองหัวเมือง ในราชทินนามว่า พระสมุทรสงคราม เมื่อปี พ.ศ.1998 (จากการแลกเปลี่ยนพูดคุยเหล่าสหายทางวัฒนธรรม กองโบราณคดี กรมศิลปากร กับคณะทำงานทีม

วิจัยบางพรม และความรู้จากหนังสือวัฒนธรรม (พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดสมุทรสงคราม คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการ จัดงาน 5 ธันวาคม 2542 กรมศิลปากร จัดพิมพ์เผยแพร่ปี พ.ศ. 2544 หน้า 19-52) พบว่า

ในแผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ พ.ศ.2091 – 2111 ราชทูตฝรั่งเศสที่เดินทางมากรุงศรีอยุธยา มีบันทึกไว้ว่า เมื่อเดินทางผ่านเมืองแม่กลองพบค่ายทหาร 1 แห่ง และป้อมที่ปากอ่าวหนึ่งแห่ง จดหมายเหตุในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง ปี พ.ศ.2172 – 2199 มีบันทึกว่า แม่กลองเป็นเมืองชั้นตรี ให้ขึ้นกับเมืองราชบุรี เจ้าเมืองมีราชทินนาม พระแม่กลองบุรี ตามชื่อเมืองที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปกครองดูแล ครั้นถึงแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช จดหมายเหตุของมองซิเออร์ เซ เบเรต์ คณะทูตของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 แห่งฝรั่งเศส โดยมี มองซิเออร์ เดอ ลา ลูแบร์ เป็นหัวหน้าคณะทูต เดินทางมาเจริญพระราชมิตรกับกรุงศรีอยุธยา บันทึกไว้ว่า ณ วันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2230 มาถึงเมืองแม่กลอง น้ำกินในเมืองนี้มีคุณภาพดี เมืองแม่กลองไม่มีกำแพงเมือง มีป้อมเล็กๆ ทรงสี่เหลี่ยมอยู่หนึ่งป้อม มุมป้อมมีหอรบอยู่ 4 แห่ง เป็นหอรบที่เล็กมาก ก่อด้วยอิฐ ไม่มีคูหา (พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดสมุทรสงคราม คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงาน 5 ธันวาคม 2542 กรมศิลปากร หน้า 33) เป็นที่น่าสังเกตแห่งการบันทึกนี้ ว่ามีน้ำท่วมอยู่รอบป้อมตรงปากน้ำแม่กลอง เป็นการยืนยันว่า คณะทูตมองซิเออร์ เซ เบเรต์ เดินทางถึงเมืองแม่กลองตอนเดือนอ้าย ที่รอบๆ ป้อมมีน้ำท่วมโดยรอบ มีพื้นที่ขนาดเล็ก ไม่เหมาะแก่การตั้งค่ายทหาร ป้อมที่ปากน้ำคงใช้เป็นที่ตั้งรับข้าศึกเพียงชั่วคราว ค่ายทหารที่คณะทูตฝรั่งเศสมีบันทึกไว้ในสมัยแผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิปี พ.ศ.2091 หมายถึง ค่ายบางกุ้งอย่างแน่นอน

การสรุปข้อมูลของทีมีวิจัย จากข้อมูลที่ได้ศึกษามีความเห็นว่า ด้วยเหตุที่มีพื้นที่กว้างใหญ่ มีลักษณะทางภูมิศาสตร์เหมาะแก่การตั้งค่ายทหาร และยังไม่เคยพบหลักฐานการตั้งค่ายทหารที่ใดมาก่อนในบริเวณโดยรอบเมืองแม่กลอง ค่ายบางกุ้งอยู่ห่างจากเส้นทางการเดินทัพของพม่าที่จะยกไพร่พลเข้ามาตีกรุงศรีอยุธยา จึงแทบไม่มีผลกระทบต่อสงครามโดยตรงมากนัก ซึ่งต่างจากเมืองกาญจนบุรี เมืองเพชรบุรี และเมืองราชบุรี อันมีพื้นที่ใกล้ชิดติดกัน และอยู่ในลุ่มน้ำแม่กลองเหมือนกัน ทั้งยามมีศึกสงครามและยามที่บ้านเมืองอยู่เป็นสุขสันติ การเกณฑ์คนไปเป็นทหารในเมืองหลวง ย่อมเป็นภารกิจที่ไม่ว่างเว้นการต่อเนื่อง เมืองแม่กลองมีฐานะเป็นเมืองจัตวาเป็นหัวเมืองชั้นใน อยู่ในเขตราชธานี ชายฉกรรจ์ในเมืองแม่กลองจึงถูกเกณฑ์ไปเข้ากองทัพรุงศรีอยุธยาตามพระราชกำหนด โดยมีเจ้าเมืองทำหน้าที่บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดทุกภารกิจในราชการทหาร เมื่อมีศึกทุกครั้งของแผ่นดิน ชาวแม่กลองเป็นนักรบที่ห้าวหาญในการศึกทุกครั้ง ดังมีหลักฐานการได้รับพระราชทานราชทินนามตั้งแต่ปี พ.ศ.1998 ของเจ้าเมืองว่า พระสมุทรสงครามแห่งเมืองแม่กลอง พื้นที่โดยรอบของค่ายบางกุ้งในสมัยนั้นพืชพันธุ์ธัญญาหาร ผลไม้ ลูกไม้ อุดมสมบูรณ์เกินตัวอักษรที่จะบันทึกให้ซาบซึ้ง คมคาย เห็นภาพถึงความรู้สึกนั้นได้ ความสำคัญนี้ ย่อมส่งผลให้ขุนทหาร มีร่างกายที่แข็งแรง สมบูรณ์ บึกบึน มีปฏิภาณไหวพริบดี เนื่องจากได้รับสารอาหารทางทะเล ทั้งสัตว์น้ำจืด และผลไม้สดอุดม ความเป็นระเบียบ ความแข็งแกร่ง อันเกิดจากปัญหาไหวพริบดี ย่อมทำให้การฝึกฝนเป็นไปอย่างดียิ่ง

ภารกิจในการควบคุมการส่งเสบียงและช่วยภายี ของป่าที่มาจากเมืองกาญจน์ เมืองเพชรบุรี และเมืองราชบุรี ประกอบกับส่วย เเสบียงที่เป็นของในท้องถื่นของตนเอง อันได้แก่ ปลาหมึกแห้ง กุ้งแห้ง ปลาเค็ม กะปิเกลือ ผลไม้ ลูกไม้ น้ำปลา หมาก พลู บุหรี่ ยาเส้น ยาจืด ข้าวสาร น้ำตาลมะพร้าว น้ำตาลตะโหนด น้ำตาลหม้อสมุนไพร พริก หอม กระเทียม ดีปลี ดีหมี ดีหมี่ หน่องา ยาสูบ ไม้ และน้ำมันยาง แม้แต่การดูแลตรวจตราเรือสินค้าที่จะเข้าไปยังเมืองหลวง การต่อเรือ การซ่อมสร้างเรือ ทหารค่ายบางกุ้งย่อมมีความชำนาญสามารถเป็นพิเศษ

เนื่องจากอยู่ใกล้ต้นไม้ใหญ่และน้ำมันยาง อันเป็นสิ่งจำเป็นในการต่อเรือ เพื่อใช้ในการสงคราม และยามที่บ้านเมืองปกติสุข ทหารจะต้องมีความรู้ความสามารถในการใช้หอก คบ ทวน ปืน หนังสี่ คันกระสุน ธนู อาวุธสั้น อาวุธยาว มีความรู้ความเชี่ยวชาญการบังคับช้าง ม้า ลา ล่อ เป็นพิเศษ เนื่องจากต้องติดต่อ สื่อสารกับหัวเมืองในพื้นที่ที่เป็นทางบกและภูเขา โดยเฉพาะความรู้ในการใช้ช้างลากดันขงจากน้ำขึ้นมาสืบบนบก จากบนบกลงน้ำ หรือการเคลื่อนย้ายสิ่งของใหญ่ๆ ที่เกินแรงกำลังของคน

สิ่งสำคัญในอันที่จะควบคุม สั่งการกองทัพที่มีแสนยานุภาพได้นั้น เป็นเรื่องที่ทำทนายความสามารถในยามที่มีศึกสงคราม ถ้าจะใช้เสียงตะโกนสั่งงาน แม้ทัพเองคงจะคอยแตกตายเป็นก่อน ในท่ามกลางความอื้ออึง และระแวกแห่งการได้ยินของไพร่พล ไหนจะเสียงฝีเท้าคน ช้าง และม้า หรือจะเป็นเสียงฝีพายจ้วงลงกระทบผืนน้ำ กระแทกกับกาบเรือ เสียงอาวุธกระทบกัน เสียงโอดโอยโหยหวนของผู้บาดเจ็บ รวมไปถึงเสียงปืนคาบศิลาและเสียงปืนใหญ่ที่ดังกึกก้องอยู่ท่ามกลางสมรภูมิรบ กลองทัด เป็นเครื่องมือที่ช่วยแก้ปัญหาคือจำกัดต่างๆ ในการทำศึก อันเกิดจากปัญหาการสื่อสาร ระหว่างนายทัพกับขุนทหารและไพร่พล แม้ทัพผู้มีความเชี่ยวชาญในการใช้กลองส่งเสียงสัญญาณ ต้องส่งสัญญาณจากเสียงกลอง โดยที่ฝ่ายตรงข้ามแปลรหัสสัญญาณของตนไม่ออก กลองทัดมี 2 หน้า หน้าที่ใหญ่กว่าจึงหนึ่งตีพอประมาณ เมื่อใช้ไม้ตีจะมีเสียง ต่อมๆ หน้าทีเล็กกว่าจึงหนึ่งให้ตีที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ยังคงรักษาไม่ให้หนังวัวขาดเสียก่อนในขณะที่ขึ้นหนึ่งกลอง หน้านี้จะมีเสียงสูง เมื่อเอาไม้ตีจะเกิดเป็นเสียง ตุ่มๆ ถ้าเอามือปิดหน้ากลองด้านใหญ่ เอาไม้ตีจะเกิดเสียงต๊ับๆ ถ้าเป็นหน้าเล็ก เอามือปิดแล้วใช้ไม้ตีจะเกิดเสียง ต๊ับๆ ผู้ที่ใช้สัญญาณกลองต้องรู้ศาสตร์ของช่างขึ้นหน้ากลอง เช่นถ้าหนึ่งกลองหย่อนเพราะโดนน้ำค้างหรือโดนฝน ให้เอาตากแดดหรือให้เอาได้ไพลนที่หนึ่งกลอง หรือจะหนึ่งข้างหมั้นหรือหมุดกลองด้านบน ขอบกลอง แล้วตอกกลิมสลักลงไป หนึ่งกลองก็จะดังขึ้น หากหนึ่งกลองโดนแดดส่อง แล้วเกิดความตึงจนเกินไปก็ให้เอาน้ำราด เสียงกลองก็จะอยู่ในระดับที่พอเหมาะแก่การส่งสัญญาณตามรหัส ที่ได้ค้นหมายกันไว้ เมื่อรู้ถึงศาสตร์ที่ลึกซึ้งแห่งเสียงกลองก็จะตั้งรหัสของเสียงกลองได้อย่างชำนาญ ดังตัวอย่างต่อไปนี้ เช่น ตุ่ม ตุ่ม ต่อม ต่อม หรือ ต๊ับ ต๊ับ ต่อม ตุ่ม หรือ ตุ่ม ตุ่ม ตะล่อม (ใช้ไม้ตีสองมือ ตีสองครั้งเรียงกันด้วยความเร็วพอเหมาะ จะได้เสียงตะล่อม) หรือทำให้เกิดเสียง ตะล่อม ต่อม ตะล่อม ตุ่ม เป็นต้น แล้วแต่จะคิดรหัสเสียงออกมาโดยมีเป้าหมายให้พวกของเราได้ยินแล้วรู้ความหมายที่ชัดเจน แต่ต้องให้ข้าศึกคาดเดาความหมายและทำที่ไม่ได้ ผู้ส่งสัญญาณกลองต้องมีความรู้ตำราพิชัยสงครามเป็นเลิศ หลายรูปแบบกระบวนรบ รู้กลศึกของฝ่ายข้าศึกอย่างแยบยล แล้วจึงส่งสัญญาณให้ตีปีกซ้าย ตีปีกขวา โอบล้อม หรือถอยหนี รู้ระยะพิภคของปืนใหญ่ ขนาดบรรจุและแรงขับเคลื่อนของดินปืน ปืนไฟ ลูกธนู วิถีความแรงของคันกระสุน

ในการรุกรบ ควรรู้ว่า เมื่อใดควรสั่งการอย่างไร รู้วิธีลอบส่งสัญญาณนัดหมายต่อแม่ทัพ นายกองอื่น จะทำการศึกอย่างไร ผู้ส่งสัญญาณกลองต้องอ่านรหัสสัญญาณอื่นๆ ออก เช่น สัญญาณธง สัญญาณช่อหางนกยูง สัญญาณพัดโบก สัญญาณภูจามร แม้แต่สัญญาณจากสัปทน หรือสัญญาณอื่นๆ ที่เห็นได้จากตำแหน่งบนหลังช้าง หัวเรือ หรือตามตำแหน่งต่างๆ ที่สังเกตได้ ผู้ส่งสัญญาณกลองต้องมีผู้ช่วยในการตีกลอง โดยผู้ช่วยต้องได้รับการฝึกฝนมาอย่างดี ในการแปลสัญญาณหรือแม้แต่การอ่านสายตากันออก สายตาของนักรบมักจับจ้องอยู่ที่คู่ต่อสู้มากกว่าสิ่งอื่น เมื่อมีการเข้าปะทะกัน ประสาทหูต้องคอยฟังเสียงสัญญาณและเสียงการกระเด็นเตือนจากเพื่อนทหารที่ร่วมรบเคียงบ่าเคียงไหล่กันมา ผู้ส่งสัญญาณกลองต้องมีสติ สมาธิ สายตา และประสาทหูดีเป็นเลิศ จำต้องเป็นบุคคลที่มีร่างกายแข็งแรง อยู่ในวัยที่ไม่มีข้อจำกัดในการใช้สายตา แม้เอาชีวิตรอดจากการศึกสงครามของบ้านเมืองได้แล้ว หากมีการส่งสัญญาณผิด ส่งสัญญาณไม่ทันต่อเหตุการณ์ ไม่ส่งสัญญาณในเวลาอันควร ไม่เห็นสัญญาณ หรือตัดสินใจในการสั่งการผิดพลาดคลาดเคลื่อน คงไม่พ้นโทษประหารที่รอคอยอยู่เบื้องหน้าจากสิ่งที่ได้

กระทำกันไปแล้ว กลองกับสงครามจึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันโดยมีอาจแยกจากกันได้ในการทำสงครามดัง
ฉะนั้น นับเป็นที่มาของการพระราชทานราชทินนามแก่เจ้าเมืองผู้มีความเชี่ยวชาญในการสงครามแห่งแผ่นดิน
ตั้งแต่ พ.ศ.1998

ในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าท้ายสระ พ.ศ.2265 ปราภฏตราพระราชกำหนดกฎหมายตราสามดวง การเรียก
สินไหมพินัยคดี ยังคงใช้ชื่อเมืองแม่กลองในทางราชการตามเดิม แต่ครั้ง พ.ศ.2299 พระราชกำหนดที่ตราขึ้นใน
แผ่นดินสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ บันทึกว่า ให้พระยารัตนาธิเบศร์ สมุหมณฑลเยลบาล เอาตัวขุนวิเศษวานิช
จีนอะปันเต็ก ขุนทิพย์ และหมื่นรุทธอักษร มาลงโทษที่บังอาจกราบบังคมทูลขอตั้งบ่อนเบี้ยในแขวงเมือง
สมุทรสงคราม เมืองราชบุรี และเมืองสมุทรปราการ โดยได้มีกฎหมายรับสั่งห้ามไว้ก่อนหน้านั้นแล้ว เอกสาร
ฉบับนี้ยืนยันว่า ในทางราชการเรียกชื่อเมืองแม่กลองเป็นเมืองสมุทรสงครามมาตั้งแต่ในสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
บรมโกศ เป็นต้นมา (พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดสมุทรสงคราม คณะกรรมการ
ฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงาน 5 ธันวาคม 2542 กรมศิลปากร หน้า 34)

สมัยแผ่นดินพระที่นั่งสุริยamarinทร์ (พระเจ้าเอกทัศ) บ้านเมืองต้องตั้งรับศึกอยู่นาน การส่งเสบียงไม่
ราบรื่นเหมือนยามปกติ ด้วยวิฤตการปล้นชิงเสบียงของข้าศึก พระที่นั่งสุริยamarinทร์ ทรงโปรดเกล้าให้กองทัพเรือ
ของอยุธยาสมทบกับทหารที่ค่ายบางกุ้ง โดยให้เสริมกำแพงล้อมค่ายไว้เพื่อป้องกันข้าศึก ในกำแพงมีวัดบางกุ้ง
เป็นที่ยึดเหนี่ยว สร้างขวัญและกำลังใจแก่ทหาร ข้าศึกที่ล้อมกรุงศรีอยุธยา เมื่ออยู่นานเกินความคาดหมายก็ขาด
เสบียงบำรุงทัพเป็นสาหัส พยายามปล้นชิงค่ายและกองเสบียงของทหารค่ายบางกุ้งด้วยความมุ่งมั่น ทหารค่ายบาง
กุ้งพยายามป้องกันรักษาค่ายอย่างไม่หวาดหวั่น กองส่งเสบียงก็พยายามส่งเสบียงไปยังกรุงศรีอยุธยาเป็นสามาร
ไม่เกรงกลัวต่อข้าศึก ไม่หวั่นครอบครัวและชีวิตของตน ครั้นเมื่อกรุงศรีอยุธยาแตกลงในปี พ.ศ.2310 ทหารค่าย
บางกุ้งยังคงรักษาค่ายบางกุ้งไว้อย่างสุดกำลัง เมื่อกองส่งเสบียงบางส่วนกลับมาสมทบกับทหารในค่าย เล่าแจ้ง
ข่าวความสูญเสียของบ้านเมือง ทหารค่ายบางกุ้งยังอยู่รั้งค่ายสักระยะหนึ่ง ในที่สุดตัดสินใจเผายุ้งฉาง เเสบียง แล้ว
ยกกำลังไปสมทบกับทัพพระยาตากที่จันทบุรี (พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัด
สมุทรสงคราม คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงาน 5
ธันวาคม 2542 กรมศิลปากร หน้า 34 ,หนังสือ “ไทยรบพม่า พระนิพนธ์สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ภาค 2
สำนักพิมพ์คลังวิทยา โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ 2494 หน้า 2 เล่มที่ 3 พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดถ์เลขา
เล่ม 2 สำนักพิมพ์คลังวิทยา พ.ศ. 2526 หน้า 247)

ลุถึงปลายปี พ.ศ.2310 สมัยกรุงธนบุรี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงกอบกู้แผ่นดิน ได้ภายในเวลา
7 เดือน หลังจากกรุงศรีอยุธยาแตก เมื่อเลือกกรุงธนบุรีเป็นเมืองหลวงแล้ว ทรงโปรดให้ทหารค่ายบางกุ้งเดิม
พร้อมด้วยทหารเชื้อสายจีนจากชลบุรี ระยอง จันทบุรี กาญจนบุรี และราชบุรี ที่สมัครใจ รวบรวมพลสมัครพรรค
พวกไปอยู่รั้งรักษาค่ายบางกุ้ง ด้วยทรงเห็นว่า ค่ายบางกุ้งอยู่บนเส้นยุทธศาสตร์การสงครามที่สำคัญ ด้วยเหตุที่
ข้าศึกสามารถเดินทัพจากกาญจนบุรี สุราษฎร์ ผ่านสมุทรสงคราม หรือใช้เส้นทางเพชรบุรี ผ่านสมุทรสงคราม
เข้าถึงกรุงธนบุรีได้ในที่สุด ทรงเห็นว่าไม่ควรใช้พระนครเป็นที่ตั้งรับศึก แต่การพ่ายศึกในที่ตั้งรับย่อมหมายถึง
การแพ้สงคราม กองทัพและชาวบ้านต้องเสียขวัญ ด้วยไม่มีที่พึ่งพ่ายึดเหนี่ยวกำลังใจ (พัฒนาการทาง
ประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดสมุทรสงคราม คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ
ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงาน 5 ธันวาคม 2542 กรมศิลปากร หน้า 34 หนังสือ “ไทยรบพม่า พระ
นิพนธ์สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ภาค 2 สำนักคลังวิทยา โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ 2494 หน้า 2 พระราช

พงสาวดารกรุงธนบุรี และจดหมายเหตุรายวันทัพสมัยกรุงธนบุรี ประชุมพงสาวดาร เล่ม 40 พิมพ์ครั้งที่ 1 องค์การ
คำคุณุสสา หน้า 31 พระราชพงสาวดาร ฉบับ พระราชหัตถ์เลขา เล่ม 2 สำนักพิมพ์คลังวิทยา พ.ศ. 2516)

พงสาวดารพม่าบันทึกว่า พ.ศ.2311 พระเจ้ากรุงอังวะมีรับสั่งให้เจ้าเมืองทวายยกทัพมาตีบ้านเมือง
สยามในสมัยกรุงธนบุรี แม่ทัพพม่า ผู้เป็นแม่ทัพ ยกไพรพลจำนวนสองหมื่นเศษ เดินทางมาถึงไพรโยค
กาญจนบุรี ให้ดอกรือแล้วมุ่งหน้าถึงค่ายบางกุ้ง เมืองสมุทรสงคราม ด้วยกระแสน้ำและแรงฝีพาย ทำให้ค่าย
บางกุ้งถูกล้อมด้วยเวลาอันรวดเร็ว หมอสุข กอสนาน ชาวบ้านบางกุ้ง ที่คนบางพรมคุ้นเคยเป็นอย่างดี เนื่องจาก
เป็นหมอพื้นบ้านที่มีความรู้เป็นอันมากแล้วว่า ได้ช่วยกันแปลตราสารการตั้งศาลเจ้า ไท่เพ็งอ้วงกง ที่ปากคลองแคว
อ้อม ผังทิศเหนือ อันแปลเป็นภาษาไทยว่า ศาลเจ้าเทพเจ้าแห่งสันติ ความว่า เมื่อเดือนยี่ แรม 6 ค่ำ พม่าล้อมค่ายจีน
บางกุ้งนานถึง 41 วัน ชาวบ้านยอมอดอาหารเพื่อให้ทหารไทยและทหารจีนได้กิน ได้ก่เจียม ตำแหน่งออก
หลวงเสนาสุมทร ผู้ดูแลเมืองแม่กลอง ให้คนลอบไปขอความช่วยเหลือจากพระเจ้ากรุงธนบุรี

พงสาวดารกรุงธนบุรี บันทึกว่า พระเจ้าตากสิน ทรงทราบข่าวศึก เกรงว่าค่ายบางกุ้งจักมีอาแจ
สถานการณ์ได้ จึงมีรับสั่งให้พระยามหานุริ (บุญมา) จัดกองทัพเรือ พระองค์ทรงเรือพระที่นั่งสุพรรณพิชัย
นาวา เรือยาว 18 วา ปากเรือกว้าง 3 สอกเศษ พลกรรเชียง 28 คน พร้อมด้วยศาสตราวุธ ในการสงคราม ยกทัพ
มายังค่ายบางกุ้งเมืองสมุทรสงคราม โดยรีบเร่ง (พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกสิทธิ์และภูมิปัญญา จังหวัด
สมุทรสงคราม คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงาน 5
ธันวาคม 2542 กรมศิลปากร หน้า 34 หนังสือ “ไทยรบพม่า พระนิพนธ์สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ภาค 2
สำนักคลังวิทยา โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ 2494 หน้า 2 พระราชพงสาวดารกรุงธนบุรี และจดหมายเหตุรายวันทัพ
สมัยกรุงธนบุรี ประชุมพงสาวดาร เล่ม 40 พิมพ์ครั้งที่ 1 องค์การคำคุณุสสา หน้า 31 พระราชพงสาวดาร ฉบับ
พระราชหัตถ์เลขา เล่ม 2 หน้า 325 สำนักพิมพ์คลังวิทยา พ.ศ. 2516)

ตำนานชาวบางพรมเล่าว่า กองทัพเรือพระเจ้าตากสิน ลัดมาทางคลองบางบอน ผ่านคลองหมาฮอน ถึง
แยกบ้านท่าคา ทรงวางกลศึก ให้เรือขนาดยาวทำทีไปรบศึก โดยออกไปทางแม่น้ำแม่กลอง มุ่งสู่ค่ายบางกุ้งในทาง
ทิศเหนือของแม่น้ำแม่กลอง พระองค์ทรงเรือขนาดเล็กลัดเข้าบ้านท่าคา ออกคลองวัดตะโหนด ผ่านคลองบางใหญ่
ออกคลองบางกระบือ มุ่งสู่คลองบางพลับซึ่งเป็นคลองลัดทะลุถึงแม่น้ำแม่กลอง ช่วงบริเวณกลางค่ายบางกุ้งด้าน
ทิศตะวันออก ทรงเรือเล็กมาถึงวัดบางพลับ เดิมชื่อวัดบางพักทัพ ตอนเวลาหัวค่ำ จึงสั่งพักไพร่พลและรอการข่าว
จากกระบวนเรือที่อ้อมไปทางแม่น้ำแม่กลอง ทรงวางแผนการรบ ประชุมพล ตอนหนึ่งความว่า “หากช้าอีกวัน
เดียว ค่ายบางกุ้งจำต้องแตกลงเป็นแน่แท้ ขวัญทหารไม่อาจฟื้นให้คืนได้ ถ้าพวกเราแพ้อีกในครั้งนี้ เห็นทีพม่าจักฮึก
เหิม พวกของเราจักครั่นคร้ามเล่ห์ชาติไม่สำเร็จ” เมื่อทรงทราบการนัดหมายทั้งกองทัพเรือที่ล่อล่ออยู่ในแม่น้ำแม่
กลอง ไกลปากคลองแควอ้อมทางด้านทิศใต้ของข้าศึก และทหารในค่ายบางกุ้ง ทรงพาแม่ทัพ นายกอง กราบขอ
พรหลวงพ่อบุญในโบสถ์วัดบางพักทัพ ต่อมาเรียกขานกันว่า หลวงพ่อชนะศึก

เมื่อได้ฤกษ์ยามเวลานัดหมาย เสียงกลองร่ำสวดสัญญาณจากกระบวนเรือที่ล่อล่ออยู่ในแม่น้ำแม่กลอง
ทางด้านทิศใต้ของปากคลองแควอ้อมดังขึ้น ปืนใหญ่จากหัวเรือพระที่นั่งสุพรรณพิชัยนาวา แผลเสียงสะท้อนก้อง
ท้องน้ำ ถูกเรือพม่าจมลง แม่ทัพพม่า แม่ทัพพม่า แม่ทัพพม่า สั่งไพร่พลพม่าทั้งบนบกและในน้ำ มุ่งประจันบานด้านทิศใต้
ของค่ายบางกุ้ง ด้วยมีเป้าหมายอยู่ที่เรือพระที่นั่งสุพรรณพิชัยนาวา และกองเรือที่มาล่อล่อคอยที่ข้าศึกอยู่ในแม่น้ำ
แม่กลอง สมเด็จพระเจ้าตากสินและพระยามหานุริ (บุญมา) ทรงยกทัพออกจากปากคลองบางพลับ ระดมไล่ยิง
ฟัน พม่า ตลบด้านหลังก ด้วยกระแสน้ำและแรงส่งของฝีพาย กองเรือพม่าไม่อาจกลับหันหัวเรือด้านศึกที่ตีตลบหลัง

มาจากทางด้านทิศเหนือของแม่น้ำแม่กลองได้อย่างทันเหตุการณ์ ทหารในค่ายบางกุ้งได้อาณัติสัญญาณ เปิดประตูค่าย ออกไล่ฟันตลบอบน ทหารพม่าที่ล้อมค่ายอยู่บนบก กองเรือเล็กด้านทิศเหนือของทัพพระยาตาก ยิงปืนไฟ ทั้งลูกธนู พุ่งหอกเข้าใส่ทัพพม่าสุดกำลัง เรือพม่าบางลำที่ล่มลง ทั้งเรือไทย ต่างคนก็ต่างว่ายน้ำเข้าฝั่ง

เนื่องด้วยกระแสน้ำทำให้ต้องทิ้งอาวุธประจำกายเพื่อเอาตัวรอด พวกที่อยู่บนเรือก็จ้วงฟัน จ้วงแทง เป็นปล้นวัน พม่าแตกกระจายหนีขึ้นฝั่งทั้งทิศตะวันตก และทิศตะวันออกของแม่น้ำแม่กลอง ทหารไทยเอาเรือไล่เข้าฝั่ง ชาวบ้านที่แอบซุ่มคอยที่อยู่ด้วยความโกรธแค้นก็ไล่ตบตลบอบนกันยับเยินเป็นสาหัส ด้วยซ้ำอีกไม่คุ้นเคยพื้นที่ที่เป็นร่องสวนโดยทั่วไป ทำให้เสียขวัญและอ่อนแรง ไม่รู้จะเห็นทางหนีทีไรได้ พวกที่หนีรอดได้ก็ไปสมทบกับพวกที่ทิ้งเรือแล้วขึ้นฝั่งทางทิศตะวันตกของแม่น้ำแม่กลอง ทางด้านทิศใต้ของค่ายบางกุ้ง แล้วตีฝ่าวงล้อมขึ้นไปทางทิศเหนือ มุ่งสู่ราชบุรี ถอยร่นไม่เป็นกระบวนทัพ ออกทางด้านเจ้าขัวว้า ริมแม่น้ำพาชี อันเป็นอำเภอสวนผึ้งในปัจจุบัน เมื่อยึดได้เรือและศาสตราวุธเป็นจำนวนมากแล้ว สมเด็จพระเจ้าตากสินทรงถวายพระยศตรงปางห้ามสมุทร อันเป็นพระยศทรงที่ติดมากับยอดธงรบประจำเรือในกองทัพ ไว้ที่วัดบางพักทัพ ทรงมีรับสั่งให้ทหารไทยอีกจำนวนหนึ่งช่วยอยู่รักษาเมืองสมุทรสงคราม พร้อมกันกับทหารไทยเชื้อสายจีน ทรงครัสถาภิตพระราชนาถคนหนึ่งว่า “คนที่เป็ญญาคิดกัน มิได้เอื้อเพื่อ เกื้อกูลกัน ก็เหมือนมิใช่ญาคิดกัน แต่คนที่มิใช่ญาคิดกัน ถ้าได้เอื้อเพื่อ เกื้อกูลกัน ก็เป็ญญาคิดกันที่เกิดจากอุทรเดียวกัน”

พี่น้องบริเวณค่ายบางกุ้ง ทั้งทิศตะวันตกและทิศตะวันออกของแม่น้ำแม่กลอง รักใคร่เป็นพี่น้อง คุณมีพ่อแม่เดียวกันนับแต่นั้นมา แลด้วยในสมัยนั้นยังไม่มียานสกลเพื่อแบ่งสายสกลฝักฝ่าย การสร้างครอบครัวใหม่ของทหารกับชาวบ้าน ก็สร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นมากขึ้นตามลำดับ

ปี พ.ศ. 2321 ในสมัยแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทรงมีรับสั่งให้สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกเป็นแม่ทัพไปตีกรุงศรีสัตนาคนหุต แห่งอาณาจักรล้านช้าง ได้ชัยชนะเมืองเวียงจันทน์ พร้อมหัวเมืองและเมืองหลวงพระบาง เป็นขอบขันธสีมา ได้อัญเชิญพระแก้วมรกต กับพระบาง มาถวายสมเด็จพระเจ้าตากสิน ในศึกครั้งนี้ (หนังสือ “ไทยรบพม่า พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาตราชูธาราภภาพ ภาค 2 สำนักคลังวิทยา โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ 2494 หน้า 2 พระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี และจดหมายเหตุรายวันทัพสมัยกรุงธนบุรี ประชุมพงศาวดาร เล่ม 40 พิมพ์ครั้งที่ 1 องค์การค้าคุรุสภา หน้า 31 พระราชพงศาวดาร ฉบับ พระราชหัตถ์เลขา เล่ม 2 สำนักพิมพ์คลังวิทยา พ.ศ. 2516) คุณมาตร์ วงศาโรจน์ อาจารย์ปวิตร วงศาโรจน์ อาจารย์แหว เอี่ยมสะอาด เล่าว่าทหารที่ไปทำศึกจากค่ายบางกุ้งมีอยู่ หนึ่งคน ชื่อนายกองคง นางชาย แดงจันทร์ อายุ 73 ปี และ นายมาตร์ วงศาโรจน์ อายุ 83 ปี เล่าว่า ปู่ต่วน ได้รับหมายให้ไปสงครามในกองทัพครั้งนั้นด้วย โดยที่ครอบครัวไม่มีพระเครื่องอันใดเลยที่จะมอบให้ไปในการศึก เป็นที่น่าสังเกตหลายครั้งหลายคราที่นายกองคง คลาดแคล้ว ถูกฟันแทงไม่เข้า และมีชีวิตรอดกลับมาได้ เจ้านายทรงถามว่ามีอะไรดีในตัวให้บอกกันมั่ง นายกองคงตอบว่า กระหม่อมฉันไม่มีของขลังอันใดนอกจากชายผ้าถุงของแม่ที่ฉีกมอบมาให้ แล้วใช้พันศีรษะไว้ ตอนไหนที่กระหม่อมฉันตกใจกลัวก็นำมาอมไว้ในปาก จึงรอดตายมาจนทุกวันนี้ นายกองคงได้รับมอบที่ดินบริเวณคลองขนมจีน เป็นรางวัลความดีความชอบจากการทำศึกครั้งนั้น ต่อมาทายาทของนายกองคงใช้นามสกุลคงอยู่ และตัวนางสาว ในปัจจุบัน

ในแผ่นดินสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทรงจัดการบ้านเมืองให้ราบคาบเป็นปกติสุข ได้แต่งตั้งผู้มีความดีความชอบในการสงครามมาตั้งแต่ต้น ทรงโปรดให้นายแสง เป็นพระยาสมุทรสงคราม ปกครองเมืองสมุทรสงคราม เนื่องจากเคยมีความดีความชอบในราชการสงครามด้วยกันมา ตั้งแต่ พ.ศ.2318 การตั้งรับศึกพม่าที่เมืองพิษณุโลก โดยที่แม่ทัพพม่า นามว่า อะแซห่วนก็ ขอดูตัวเจ้าพระยาจักรี ต่อมาทายาทของพระยาสมุทรสงคราม (แสง) ใช้นามสกุลวงศาโรจน์

ในแผ่นดินสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ปี พ.ศ.2328 พระเจ้าปะดุง กษัตริย์พม่า เกณฑ์คนในเมืองหลวงและหัวเมืองขึ้นทั้งหลาย เช่น มอญ ยะไข่ ลาว เงี้ยว โดยรวมพลได้ประมาณ หนึ่งแสนสามหมื่นกว่าคน หมายยกมาปราบเมืองสยามไม่ให้ตั้งตัวได้ การศึกครั้งนี้ แบ่งกำลังออกเป็นเก้าทัพ

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าให้สมเด็จพระกรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท (บุญมา) เสด็จพระราชดำเนินยกโยธาทัพหลวงไปตั้งรับพม่าที่ทุ่งลาดหญ้า เจริญนครวัดเมืองกาญจนบุรี เพื่อสกัดทัพหลวงของพระเจ้าปะดุง กษัตริย์พม่า ศีกครั้งนั้นพมามีจุดอ่อนหลายประการ ข้าศึกที่ยกมาหลายทาง มาไม่พร้อมกัน ด้วยมีอุปสรรคมากมาย ทำให้ฝ่ายไทยสามารถแบ่งกำลังไปต่อสู้อย่างได้โดยง่าย ทำให้กองทัพไทยมีชัยชนะในที่สุด ศีกครั้งนี้ นายกองแดง ผู้มีความสามารถ ได้รับพระราชทานที่ดินแถวโคกฝรั่ง บางแพ ต่อมาคิดการขยายครอบครัว จึงขอพระราชทานที่ดินบริเวณคลองขนมจินเหนือของตำบลบางพรหมในปัจจุบัน ทายาทของนายกองแดงใช้นามสกุล วงศาโรจน์ ในปัจจุบัน

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ปี พ.ศ.2437 ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าให้รวมหัวเมืองราชบุรี เมืองเพชรบุรี เมืองปราณบุรี เมืองประจวบคีรีขันธ์ และเมืองสมุทรสงครามเข้าด้วยกัน เป็นมณฑลราชบุรี แต่ละมณฑลแบ่งการปกครองเป็นอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 28 หน้า 489 วันที่ 3 มิถุนายน ปี พ.ศ. 2454 ว่า ให้อำเภอบางคนที่ที่เคยอยู่ในการปกครองของเมืองราชบุรี ให้ขึ้นอยู่ในความดูแลของผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสงคราม ที่ส่งมาจากส่วนกลาง เป็นข้าราชการสังกัดกระทรวงมหาดไทย มีคณะกรรมการจังหวัดช่วยบริหารงาน เพื่อให้บริการประชาชนและบำบัดทุกข์บำรุงสุข ดูแลความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น

2.2 สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม

2.2.1 ประชากร จำนวนประชากรตามตัวเลขของวันที่ 3 กันยายน 2551 มีจำนวนดังนี้

ประชากรทั้งหมด 2,839 คน แบ่งเป็น ประชากรชาย 1,336 คน ประชากรหญิง 1,503 คน โดยแบ่งเป็นช่วงชั้นอายุได้ดังนี้

อายุ 1 – 14 ปี	จำนวน	449 คน
อายุ 15 – 19 ปี	จำนวน	169 คน
อายุ 20 – 59 ปี	จำนวน	1,751 คน
อายุ 60 ปีขึ้นไป	จำนวน	470 คน

2.2.2 การประกอบอาชีพ

ชุมชนในตำบลบางพรหมประกอบไปด้วยพื้นที่เดิมของตำบลบางช้าง อำเภออัมพวา และเขตพื้นที่ของอำเภอบางคนที คือตำบลกระดังงา ตำบลบางกระบือ และตำบลบางพรหม ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลองฝั่งทิศตะวันออก มีพื้นที่โดยรวม 4.55 ตารางกิโลเมตร คนเฒ่าคนแก่เล่าว่า บริเวณแถบนี้เป็นแพรกทะเลที่มีลักษณะเป็นบริเวณดินงอกชายขอบทะเลโดยทั่วไป ประชาชนหาอยู่หากินง่ายขาย อุดมสมบูรณ์

วิถีชีวิตของของชุมชนหมู่ที่ 1 ต.บางพรหม แต่เดิมชุมชนมีอาชีพทำสวน ปลูกมะพร้าว ขึ้นตาลมะพร้าว ปลูกหอม พริก กระเทียม ทำสวนทุเรียน ปลูกส้มโอ ลิ้นจี่ และมังคุดเป็นประปราย ปัจจุบันชุมชนมีอาชีพตกกุ้ง หาปลา เลาไม้กวาด เย็บกระทิงใบตองแห้ง ก่อสร้าง และแรงงานภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่ใกล้เคียง ผู้ที่ชอบในทางค้าขาย มักหาซื้อของในสวน เช่น หมากร พลุ ลูกไม้ และเอาของในสวนของตนไปขายที่ตลาดแม่กลองในยาม

เข้าดู การเลือก ส.ส. การเลือกกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน การเลือก ส.ว. การเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน การเลือก คณะกรรมการประปาหมู่บ้าน ทำให้ชุมชนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ไม่ลงรอยกัน แต่ถ้ามีงานบุญงานกุศล ก็มักจะรวมตัวกันตั้งหน้าตั้งตาช่วยงานในหน้าที่ต่างๆ เช่น ขนโต๊ะ เก้าอี้ จัดตกแต่งสถานที่ งานในครัว งานขนส่งซื้อของ ในตลาด มายังที่วัดในชุมชน คือวัดบางพรหม

วิถีชีวิตของชุมชนหมู่ที่ 2 ต.บางพรหม แต่เดิมมักชอบเก็บของในสวนไปขายตามนัดต่างๆ เช่น บ้านบาง ตะบูน ปากท่อ คลองโคน และราชบุรี บางบ้านทำปื้พาทย์และรับเล่นละครแก้บน มีการทำน้ำตาลมะพร้าวบ้าง ประปราย ในปัจจุบัน มีการปลูกลิ้นจี่ ส้มโอ และมีมะไฟ บ้างเป็นบางส่วน หลายคนในชุมชนมีอาชีพเป็นพรานกึ่ง ไปทำงานกับโรงงานอุตสาหกรรมในบริเวณใกล้เคียงบ้าง ซึ่งจะออกไปในตอนเช้าหรือตอนหัวค่ำในรอบวัน บาง ครอบครัวเป็นช่างฝีมือรับปลูกสร้างอาคารและรับเหมาก่อสร้าง มีการค้าขายโดยบรรทุกของในสวนไปขายตาม ตลาดนัดต่างๆ โดยทางรถยนต์ สาเหตุของความขัดแย้งและไม่ลงรอยของคน เนื่องจากความคิดทางการเมือง เช่น การเลือกสมาชิก อบ.ต. การเลือกนายก อบ.ต. การเลือก ส.ส. การเลือก ส.ว. และกิจกรรมทางการเงินของชุมชน

วิถีชีวิตของชุมชนหมู่ที่ 3 ต.บางพรหม เดิมปลูกมะพร้าวเพื่อทำน้ำตาลมะพร้าวและเพื่อขายมะพร้าวอ่อน สมาชิกในชุมชนมีความเชี่ยวชาญในการขึ้นต้นมะพร้าว ต้นหมาก เพื่อรับจ้างหมู่อื่น ๆ ที่ขาดผู้มีความชำนาญในการเก็บมะพร้าว เก็บหมากไปขาย มีอาชีพทำขนมหวานเพื่อนำไปขายยังบริเวณชุมชนใกล้เคียง ปัจจุบันยังมีผู้สืบทอดการขึ้นต้นหมาก ต้นมะพร้าว แต่ครัวเรือนที่ทำน้ำตาลมะพร้าวลดจำนวนลง เนื่องจากไปรับจ้างแรงงานภาคอุตสาหกรรมยังท้องถิ่นใกล้เคียงโดยไปเช้า เย็นกลับ เนื่องจากมีประชากรในชุมชนน้อย ความขัดแย้งต่างๆ จึงไม่ค่อยมีปรากฏจากสถานการณ์ทางการเมืองและการประกอบอาชีพ

วิถีชีวิตของชุมชนหมู่ที่ 4 ต.บางพรหม แต่เดิมทำสวนทุเรียน มังคุด ลิ้นจี่ ส้มโอ มะไฟ มะม่วง เอาของสวนไปขายตามนัดต่างๆ บางสวนก็มีคนมาซื้อของถึงในสวน ปัจจุบันอาชีพการท่องเที่ยว โฮมสเตย์ เกิดขึ้นมากในชุมชน เนื่องด้วยหมู่ที่ 4 ต.บางพรหม มีความชัดเจนในการเป็นผู้นำทำสวนเกษตรแบบปลอดภัยเคมี จัดการเกษตรแบบปฎิชีวนะ ทำให้ชุมชนอื่นๆ ทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ มาศึกษาดูงานอยู่เป็นประจำ ความแตกต่างทางความคิดเกิดจากการเลือก กำนัน การเลือกสมาชิก อบ.ต. การเลือก นายก อบ.ต. แต่ถ้ามีภารกิจทางศาสนาและความร่วมมือร่วมแรง การพูดคุยทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ก็จะออกมาร่วมตัวช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี

วิถีชีวิตของชุมชนหมู่ที่ 5 ต.บางพรหม แต่เดิมปลูกมะพร้าว มะไฟ มะปราง ปลูกพืชผักสวนครัว เช่น พริก หอม กระเทียม และเกี่ยวน้ำตาลมะพร้าว อาชีพรับซื้อมะพร้าวอ่อน ตัดมะพร้าวอ่อน รับจ้างขึ้นมะพร้าว รับจ้างดายหญ้า รับจ้างขุดดินในท้องร่องสวน เบิกสวนเพื่อกลับหน้าดิน ปัจจุบันเยาวชนรุ่นใหม่หรือผู้ที่สร้างครอบครัวใหม่มักรับราชการและทำงานกับบริษัทที่กรุงเทพฯ ตามสาขาที่ตนเรียนมา และตามความถนัด ความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันคือ แนวทางการให้ความสงเคราะห์ผู้สูงอายุ และการจัดลำดับความช่วยเหลือ การเลือกผู้ใหญ่บ้าน การเลือก ส.ส. การเลือก ส.ว. การเลือกสมาชิก อบ.ต. และนายก อบ.ต. หากมีงานบุญหรือมีผู้วายชนม์ ก็จะไปร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ ในภารกิจด้วยความเต็มใจ

วิถีชีวิตของชุมชนหมู่ที่ 6 ต.บางพรหม เดิมเป็นสวนเตียน ปลูกยาสูบ พริก หอม กระเทียม รับจ้างทั่วป ขุดดิน ดายหญ้า ขึ้นต้นมะพร้าว ขึ้นหมาก สมาชิกในชุมชนมีความเชี่ยวชาญในการเป็นช่างไฟฟ้า การตกแต่งทาสี บ้านเรือน การรับเหมาก่อสร้าง ปัจจุบันมีแรงงานบางส่วนไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมและรับราชการ ความคิดเห็นที่ทำให้ขัดแย้งกันคือการเลือกสมาชิก อบ.ต. ความคิดที่ไม่ตรงกันในการจัดการบ SML ที่ผ่าน มา หากมีงานบุญงานกุศล ก็จะออกมาร่วมแรงร่วมใจกันเต็มกำลัง

วิถีชีวิตของชุมชนหมู่ที่ 7 ต.บางพรหม เดิมเป็นส่วนเคียน ปลุกพริก หอม กระเทียม ยาสูบ บางครอบครัวแบ่งพื้นที่เพื่อปลูกข้าว โดยไปตักกล้าที่แพรกหนามแดง มีครอบครัวที่รับบรรเลงปี่พาทย์ประจำอยู่ในชุมชน และรับงานในบริเวณใกล้เคียง สมาชิกในชุมชนปัจจุบันนิยมค้าขาย ตระเวนรถไปตามนัดต่าง ๆ หลายครอบครัวไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมของพื้นที่ใกล้เคียง มีการทำการท่องเที่ยว โดยให้นักท่องเที่ยวชมการทำน้ำตาลมะพร้าว คนในชุมชนรับให้บริการในสถานบริการท่องเที่ยวอื่นๆ ปัญหาทางความคิด คือ การเลือก ส.ส. ส.ว. สมาชิก อบต. และนายก อบต. หากมีการปฏิบัติงานบุญงานกุศลและกิจกรรมที่เป็นส่วนรวม การพัฒนาถากถาง จะออกมาร่วมแรงร่วมใจกันเป็นจำนวนมาก

วิถีชีวิตของชุมชนหมู่ที่ 8 ต.บางพรหม โดยทั่วไปปลูกมะพร้าวเพื่อเก็บมะพร้าวอ่อนและทำน้ำตาลมะพร้าว ปลูกยาสูบ พริก หอม กระเทียมบ้างประปราย เนื่องจากมีสมาชิกในชุมชนไม่มากนัก จึงไม่เห็นความขัดแย้งทางความคิดเห็นมากนัก จะมีอยู่บ้างก็การเลือก นายก อบต. หากมีการปฏิบัติงานบุญ ก็จะออกมาร่วมแรงร่วมใจกันเพื่อส่วนรวม การพัฒนาท้องถิ่น เก็บกวาด ถาก ถาง ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

2.2.3 การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน

บ้านเรือนส่วนใหญ่อยู่บริเวณริมแม่น้ำและลำคลอง อัตรากองบ้านรูปทรงสมัยใหม่มีมากกว่ารูปทรงเรือนไทย เนื่องจากบ้านทรงไทยแต่ดั้งเดิมสูญหายไปเป็นจำนวนมาก ประกอบกับในปัจจุบัน วัสดุหายาก ครอบครัวที่ปลูกบ้านใหม่จึงนิยมปลูกสร้างบ้านแบบสมัยใหม่

2.2.4 เส้นทางคมนาคมการติดต่อกับภายนอก

มีเส้นทางรถยนต์ เดินทางติดต่อได้โดยสะดวกทุกทิศทางที่มีการเชื่อมต่อ ตามข้อมูลที่ตั้งและอาณาเขตเส้นทางเรือไปสู่ปากทะเลอ่าวไทยทางทิศใต้ ไปสู่ราชบุรี กาญจนบุรีทางทิศเหนือ

2.2.5 การศึกษา

ระดับประถมต้น	จำนวน	467	คน
ระดับประถมปลาย	จำนวน	927	คน
ระดับมัธยมต้น	จำนวน	382	คน
ระดับมัธยมปลาย	จำนวน	444	คน
ระดับอนุปริญา	จำนวน	141	คน
ระดับปริญญาตรี	จำนวน	162	คน
ระดับปริญญาโท	จำนวน	1	คน
ระดับ ปวช.	จำนวน	17	คน
ระดับ ปวส.	จำนวน	81	คน
การศึกษานอกระบบ	จำนวน	19	คน
ยังไม่ได้รับการศึกษา	จำนวน	188	คน

มีโรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 2 แห่ง คือ โรงเรียนวัดบางพลับ และ โรงเรียนวัดแก่นจันทร์เจริญ

แผนที่แสดงการประกอบอาชีพของแต่ละหมู่บ้าน

2.2.6 การสาธารณสุข

มีสถานอนามัยตำบล 1 แห่ง มี อสม. 8 หมู่ๆ ละ 5 คน มีการเรียนรู้การดูแลสุขภาพอยู่เป็นประจำ ทั้งยังมีองค์ความรู้การใช้สมุนไพรบ้างในชุมชนอยู่ประปราย มีผู้คอยดูแลผู้สูงอายุ ตรวจสอบสุขภาพประจำทุก 3 เดือน

มีการประกันสุขภาพตามข้อมูลของวันที่ 3 ธันวาคม 2551 ดังนี้

บัตรข้าราชการ	จำนวน	408	คน
บัตรประกันสังคม	จำนวน	395	คน
ผู้ได้รับสิทธิบัตรทอง	จำนวน	2,036	คน

2.2.7 วัฒนธรรมประเพณี

วัฒนธรรมประเพณีที่ชุมชนตำบลบางพรหม ดำรงรักษาไว้เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ได้แก่

2.2.7.1 ประเพณีดักบาตรขนมครก ข้อมูลเวทีพบปะ พูดคุย ในวันที่ 5 มิถุนายน 2549 ที่บ้านอาจารย์ สะอึ้ง พวงรำไพ อายุ 83 ปี ร่วมด้วย ผู้เฒ่าผู้แก่ ผู้ร่วมเวที เช่น คุณยายพัน หัตถกรรม อายุ 82 ปี คุณยายทองขาว แสงไสยาสน์ อายุ 79 ปี นั่งพูดคุย แลกเปลี่ยนเรื่องราวแต่หนหลัง มาถึงเรื่องเล่าประเพณีดักบาตรขนมครก ทบทวนจำกันได้ว่า รวปี พ.ศ. 2449 หลวงปู่โห้ เจ้าอาวาสวัดแก่นจันทร์เจริญ ภายหลังได้รับสมณศักดิ์ เป็นพระครูสุนทรสฤตกิจ ได้ชักชวนทายก ทายิกา ร่วมกันสืบทอดประเพณีทำบุญดักบาตร นับเนื่องมาแต่พุทธกาล คือ ประเพณีดักบาตรขนมครก ทำกันในวันขึ้น 8 ค่ำ เดือน 10 อาานิสงส์ที่ได้ทำแล้ว ทำให้เกิดการยังสังฆารแลบำรุงธาตุ ของคณะสงฆ์ที่อยู่จำพรรษา ยังประโยชน์ให้พระสงฆ์ได้รับการพัฒนา ฝึกฝน ทางด้านจิตใจและความรู้ความสามารถในการปลูกสร้าง ตกแต่ง ซ่อมแซมอาคารต่าง ๆ เมื่อลาสิกขาบทไปแล้ว ทิณสีกใหม่สามารถเป็นช่างปลูกบ้านเรือน ซ่อม สร้าง ตกแต่ง โต๊ะ ตู้ เตียง ไว้ใช้สอยภายในบ้านเรือนที่มีรูปทรงอันงดงาม สืบทอดมาจนปัจจุบันนี้ มีสกุลช่างที่ได้รับอาานิสงส์มาตั้งแต่สมัยนั้นคือ สกุลช่างหัตถกรรม และสกุลช่างจันทร์เอียง ของตำบลบางพรหม ปัจจัยที่ได้จากงานประเพณีดักบาตรขนมครก นำไปบำรุงการศึกษา ทั้งพระสงฆ์และลูกหลานของทายก ทายิกา เช่น ได้สนับสนุนการปลูกสร้างอาคารเรียนเพื่อเป็นสาธารณกุศลแก่คนในชุมชน น้ำตาลทรายที่ได้จากการดักบาตรขนมครก ให้ทายก ทายิกา สืบทอดการทำดั่งเมมาแต่โบราณ เพื่อถวายแก่คณะสงฆ์ และแจกจ่ายแก่ผู้มาช่วยกิจการภายในวัด ใช้ในการปรุงอาหารสำหรับพระภิกษุสงฆ์ ทายก ทายิกา ที่มาร่วมทำบุญในฤดูกาลเข้าพรรษาของพระสงฆ์ พร้อมกับใช้ในกิจการผ้าป่า กล้า ของวัด ยังถึงซึ่งความสามัคคีเข้มแข็งของทายก ทายิกา ในชุมชนและเครือข่าย จากการจัดงานดักบาตรขนมครกเมื่อปีที่ผ่านมา ทำให้ชุมชนและทีมวิจัยร่วมกันค้นหาที่มาของความคิดในการชักชวนทายก ทายิกา ร่วมกันสืบทอดประเพณีดักบาตรขนมครกของหลวงปู่โห้ ผู้เฒ่าผู้แก่เล่าสืบต่อกันมาว่า หลวงปู่โห้เป็นพระนักพัฒนา ใฝ่หาความรู้ ชอบอ่านหนังสือ ดำริดำรา ทั้งยาสมุนไพร และพระไตรปิฎก หลวงปู่โห้เป็นพระอุปัชฌาย์ ดูแลพระสงฆ์และกิจการของวัดบางพลับ วัดบางกุ้ง วัดอมรเทพ เป็นนักเทศน์ที่ทายก ทายิกา สรรพสาเลื่อมใส จำต้องมีความแม่นยำในพระไตรปิฎกเป็นอย่างมาก เมื่อทีมวิจัย ผู้เฒ่าผู้แก่ ในชุมชนตำบลบางพรหม ช่วยกันศึกษาข้อมูลในพระไตรปิฎก ที่เกี่ยวเนื่องกับการทำบุญสุนทาน การดักบาตร ในสมัยพุทธกาล พบว่า ในพระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๑ ชื่อ อังคตตรนิกาย จตุกกนิบาต เป็น สุตตันตปิฎก ทุฎยปิณฑาสกั หมวด ๕๐ ที่ ๒ วรรคที่ ๑ ชื่อ ปุณณภิกขิตถาวรรค ว่าด้วยความโหลมาแห่งบุญ มีบันทึกว่า ในสมัยพุทธกาล องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมแก่ท่าน อนาถปิณฑิกะ คุฤหบดี ผู้เป็น เอตทัคคะ ในทางถวายทาน แลทรงตรัสตอบจุลาลของพระนางเจ้าสุมนามาราชกุมารี พระราชธิดาของพระเจ้าประเสนทิโกศล โดยมีบันทึกในพระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๒ ชื่อ อังคตตรนิกาย ปุณณภิกขิตถาวรรค เป็นสุตตันตปิฎก ปฐมปิณฑาสกั หมวด

๕๐ ที่ ๑ วรรคที่ ๔ ชื่อ สมณวรรค ว่าด้วยพระนางสุนนาราชกุมารี มีความว่า การถวายอาหารโดยกุศลจิตที่ตั้งไว้ดีแล้ว ชื่อว่า ให้อายุ ผิวพรรณ ยศสุข กำลัง ปณิธาน แลความเป็นใหญ่ ย่อมได้รับผลตามเจตนาแห่งกุศลอันดีแล้ว เป็นความสุขอันหาได้ยากของคฤหัสถ์ ประเพณีการทำบุญตักบาตรจึงมีหลักฐานปรากฏมาแต่สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน

ในเวทีสร้างความเข้าใจเมื่อวันที่ 19 มกราคม 2549 ผู้ใหญ่วินัย สวัสดิ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ตำบลบางพรหม นายสุชาติ เพ็งสกุล รองประธานสภา อบต.บางพรหม ผู้ใหญ่บำรุง โชติช่วง รองนายก อบต.บางพรหม พุดคุยเล่าเรื่องว่า ผู้เฒ่าผู้แก่ในสมัยก่อนเล่าสืบต่อกันมาว่า หลวงปู่ให้มักได้รับภิกษุมนต์ไปยังราชสำนักบ่อย ๆ ครั้ง อาจเป็นไปได้ว่า ท่านคงเคยได้เห็นธรรมเนียมประเพณีตักบาตรในราชสำนักอยู่เป็นบ่อยครั้ง และอาจให้ทายก ทายิกา ได้มีโอกาสในการทำบุญถวายทานมากขึ้น เป็นกลอุบายที่ทำให้ ทายก ทายิกา ได้มีการพบปะแลกเปลี่ยน พุดคุย สร้างความสามัคคี สมานฉันท์ กันเมื่อครั้งในอดีต ขณะทำงานที่มิวิจัยหรือช่วยกันศึกษาความรู้เกี่ยวกับพระราชพิธีตักบาตรในราชสำนัก พบข้อมูลพระราชพิธีสิบสองเดือน ความว่า เมื่อครั้งเริ่มตั้งกรุงศรีอยุธยา มีบันทึกในกฎหมายเทียรบาล ว่าด้วยพระราชพิธีสิบสองเดือน ปรากฏหลักฐานของราชสำนักในพระราชพิธีตักบาตรขนมเบื้อง มีบันทึกว่า ครั้นเมื่อถึงเดือนอ้าย ด้วยมีกึ่งชุกชุมเป็นอันมาก ให้เกณฑ์ฝ่ายในช่วยกันปรุงขนมเบื้องถวายพระบรมวงศานุวงศ์ ที่ทรงผนวช แลพระราชอาคัน พระราชพิธีตักบาตรขนมเบื้อง สืบทอดมาจนถึงปลายรัชสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งราชวงศ์จักรี จากนั้นก็ยังมีได้ปรากฏเป็นหลักฐานอีกเลย ประเพณีตักบาตรขนมครกของชุมชนตำบลบางพรหม ยังคงมีปรากฏมาจนถึงทุกวันนี้

2.2.7.2 ประเพณีถวายสลากภัตต์ เป็นประเพณีให้ชุมชน ทายก ทายิกา เครือข่าย ทั้งฝั่งซ้ายและฝั่งขวาของกลุ่มน้ำแม่กลอง แลบริเวณใกล้เคียง ได้ร่วมกันถวายผลไม้ที่ออกผลจากในสวนของตน แก่พระภิกษุสงฆ์ พร้อมด้วยปัจจัยไทยทาน แก่คณะสงฆ์ในยามเทศกาลเข้าพรรษา ซึ่งเป็นประเพณีที่มีความเชื่อตามพระไตรปิฎกในเรื่องการไหลมาแห่งบุญเช่นเดียวกัน วิธีปฏิบัติการถวายสลากภัตต์แด่พระสงฆ์ คณะสงฆ์จากวัดบางพลับและวัดแก่นจันทร์เจริญ ร่วมกันนิมนต์พระวัดใกล้เคียง ทั้งฝั่งซ้ายและฝั่งขวาของแม่น้ำแม่กลอง มาร่วมรับการถวายสลากภัตต์จากชุมชนบางพรหม โดยให้พระสงฆ์ จับสลากหมายเลขของทายก ทายิกา ผู้มาถวายทาน นัยแห่งการสืบทอดกุศลทานเช่นนี้ เพื่อจักไม่เป็นที่ เลือกที่รัก มักที่ชัง ว่าทายก ทายิกา ว่าเป็นคนจน หรือเป็นคนมั่งมี เป็นเศรษฐี หรือยาก เป็นพระสงฆ์ผู้อาวุโส หรืออ่อนอาวุโส จักได้สิทธิ์ในการสร้างกุศลและอนุโมทนากุศลที่เท่าเทียมกัน และยังให้ชุมชนเครือข่ายได้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ไม่เลือกชนชั้นวรรณะ มีความเป็นมนุษย์ในศักดิ์ศรีที่เท่าเทียมกัน เป็นเรื่องที่ทุกคนในชุมชนรับรู้เท่ากันโดยไม่ต้องยืนยันว่าใครเป็นผู้ให้

2.2.7.3 ประเพณีทอดผ้าบ้ายศรี เมื่อมีการล่วงลับถึงแก่ชีวิตของผู้มีพระคุณในสกุลวงศ์ ในครอบครัว ธรรมเนียมของชาวตำบลบางพรหม จะเตรียมการให้สะไภ้ใหญ่ และสะไภ้รอง ตามลำดับ เช่น พี่สะไภ้ ป้าสะไภ้ น้ำสะไภ้ อาสะไภ้ หลานสะไภ้ เหลนสะไภ้ โหล่นสะไภ้ เป็นผู้ทอดผ้าบ้ายศรี ตามลำดับแรก ก่อน หลัง โดยทำการทอดผ้าบ้ายศรีก่อนการทอดผ้าบังสุกุล แต่เดิมใช้บ้ายศรีที่ทำจากด้ายกล้วยและใบตองสด โดยนำผ้าอบน้ำฝนหรือผ้าสบง ใส่มาในบ้ายศรีพร้อมกับปัจจัยไทยทาน ในปัจจุบัน นิยมนำผ้าสบงของพระสงฆ์พับเป็นรูปดอกบัว ใช้เป็นฐาน แต่ยังคงใช้กรวยใบตองเสียบไว้ตรงกลาง ที่ยอดของกรวยใบตอง ยังคงมีไข่ต้มเสียบยอดไว้ตามแบบบ้ายศรีโบราณตามธรรมเนียมเดิม

อาจารย์แหว เอี่ยมสะอาด อายุ 85 ปี ผู้ใหญ่ช่วย จันทรเอียง อายุ 87 ปี อาจารย์ปวิตร วงศาโรจน์ อายุ 82 ปี คุณลุงมาตร วงศาโรจน์ อายุ 84 ปี แลกเปลี่ยนความเห็นกันว่า ที่มาของประเพณีทอดผ้าบ้ายศรี ที่เป็นมานานมาตั้งแต่ปู่ย่า ตายาย น่าจะมาจากธรรมเนียมชาวเกษตรของคนบางพรหม ส่วนใหญ่ผู้ชายจะออกไปทำสวน ขึ้นตาล ขุด

ดิน เมื่อมีผู้เฒ่าอยู่ในบ้าน เป็นหน้าที่ของสะใภ้ใหญ่ สะใภ้รอง ตามลำดับ เป็นผู้ดูแล เว้นแต่สะใภ้ที่มีหน้าที่ในการเอาของสวนไปขายนอกชุมชนจะได้รับยกเว้น รวมถึงสะใภ้ที่มีความเชี่ยวชาญในการดูแลสวน ก็จะได้รับมอบหน้าที่ให้ไปทำสวน จึงเป็นหน้าที่ของสะใภ้ที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลผู้มีพระคุณในครอบครัว ต้องคอยหาอาหารอาบน้ำ เช็ดตัว ป้อนข้าว ป้อนน้ำ เตรียมหยูกยา เพื่อดูแลรักษาสุขภาพให้ท่านผู้เฒ่าของสกุลวงศ์ ให้มีความสุขเป็นอยู่อย่างดี ผู้ใหญ่วินัย สวัสดิ์ เล่าว่า ธรรมเนียมเงินบั้งก็ให้สะใภ้เป็นผู้ดูแลผู้เฒ่าผู้แก่ฝ่ายสามี ทั้งสองนัย ชาวบางพรหมแต่ครั้งโบราณจึงให้ลูกสะใภ้ ควรได้รับเกียรติในการแสดงความเคารพต่อผู้เฒ่าเป็นครั้งสุดท้าย และเพื่อเป็นการแนะนำตัวการยอมรับในความเป็นสะใภ้แก่สาธารณชน ในโอกาสที่สมควรแก่การได้รับเกียรตินั้น

2.2.7.4 ภูมิปัญญาการเย็บกระทงใบตองแห้ง

การพูดคุยที่ไม่เป็นเวทีจริงจัง สัพเพพระเรื่อยเรื่อยไป ถ้าตั้งคำถามว่า อะไรเป็นความเชี่ยวชาญ เป็นความชำนาญเฉพาะตัว เฉพาะบุคคล เฉพาะท้องถิ่น และเก่งกาจเชี่ยวชาญ มีความสามารถ มุ่งมั่นความรู้ที่เป็นเลิศกันในกลุ่มมาก ส่วนใหญ่ที่สุดเป็นเรื่องการแก้ไขปัญหาคความยากจนอย่างจริงจัง สามารถเลี้ยงครอบครัว ส่งเสียลูกได้กันในคนหนุ่มมากของชนตำบลบางพรหม เห็นจะไม่พ้นภูมิปัญญาในการเย็บกระทงใบตองแห้งไปได้แน่นอน

ในร่องสวนของชาวบางพรหม นอกจากจะมีมะพร้าวและผลไม้ยืนต้นอยู่มากมายแล้ว ทุกพื้นที่ของการทำสวน รวมทั้งบริเวณรอบ ๆ ที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัย มีพืชล้มลุกชนิดหนึ่งที่ทุกครอบครัวขาดไม่ได้ คือต้นกล้วย นอกจากต้นกล้วยจะให้ผลหรือเครือกล้วยแล้ว ลำต้นของต้นกล้วยยังเอาไปทำกระทงเพื่อลอยน้ำถวายการขอมาแก่พระแม่คงคา ในเทศกาลลอยกระทง บางครอบครัวในท้องถิ่นต่างพื้นที่ก็ใช้ต้นกล้วยหั่นปนกับเศษอาหารเพื่อเลี้ยงหมู กาบของต้นกล้วยในสมัยก่อนโน้น ก็เอามาตากแห้งใช้เป็นเชื้อสำหรับผุกสิ่งของต่าง ๆ ในปัจจุบันยังมีคนเอาทางใบกล้วยมาทำเป็นอุปกรณ์ในการช่วยพยุงตัวในภาระกิจการไถขึ้นต้นมะพร้าว และต้นหมากได้อย่างดี ใบกล้วยชนิดหนึ่ง คือใบตองกล้วยน้ำว้า ต้องจำไว้ว่าเป็นเฉพาะแต่ใบตองกล้วยน้ำว้าเท่านั้นที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการเย็บกระทงใบตองแห้งได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีคุณสมบัติเหนียว ไม่หนาเกินไป และบางเกินไป ไม่แตกฉกขาดง่ายเหมือนกับใบตองกล้วยชนิดอื่น มีบางครั้งก็อาจใช้ใบตองจากกล้วยตานี โดยเฉพาะอย่างยิ่งใบตองกล้วยน้ำว้าที่ปลูกในชุมชนตำบลบางพรหม ในพื้นที่ใกล้เคียงโดยรอบอยู่ในมุมที่สภาพของพื้นที่เป็นที่หลบลม บังแอบแผ่อยู่ก้นดินไม่ใหญ่ เมื่อเกิดพายุใบตองจะไม่ฉีกขาดเหมือนใบตองกล้วยน้ำว้าดังที่เห็นปรากฏในชุมชนอื่นที่อยู่ใกล้เคียงหรือที่ไกลออกไป ซึ่งโดนลมปะทะได้ง่าย

ภูมิปัญญาแห่งการสืบทอดความรู้ความสามารถในการเย็บกระทงใบตองแห้งได้ถูกถ่ายทอดกันมาตั้งแต่รุ่นย่า ยาย ส่งมาจนถึงลูกหลาน โดยมากจะเป็นลูกผู้หญิงเสียมากกว่าในการสืบทอดการเย็บกระทงใบตองแห้ง ในสมัยกรุงสุโขทัยก็รู้จักการเย็บกระทงบายศรีกันมากแล้ว เชื่อกันว่าคนสมัยนั้นคงไม่ค่อยปัญญาขนาดไม่รู้จักกระทงใบตองแห้งเป็นแน่แท้ เนื่องด้วยเกิดไม่ทันถึงงานด้วยเกล้าที่จะมีทางวิชาการให้เป็นที่ยอมรับน่าเชื่อถือได้ เขาเป็นว่าโดยสืบเนื่องมาแต่ดั้งเดิม ชุมชนใช้กระทงใบตองเป็นภาชนะรองรับอาหารกันมาก่อนตั้งแต่แรกเริ่มมีชุมชนหมู่บ้าน จะยกตัวอย่างก็กระทงใบตองสดใส่ขนมครก ใส่ผัดหมี่ ใส่ขนมกระยาสารท ยันไปถึงกะละแม ขนมต้มขาว ขนมต้มแดง ก็ว่ากันไป กระทงใบตองแห้งยังใส่หมูตุ๋น หัวหมู ขำหว่าปรี รวมไปถึงบรรดาน้ำจิ้มต่าง ๆ ก็สุดจะเสกสรรเอาไปใช้กันได้ ครั้นเวลาที่เคยเห็นมีพ่อบ้านและคนที่ไม่ได้แต่งงานก็นั่งเย็บกระทงเลี้ยงชีพตัวเองก็มีพอให้เห็น แต่น้อยก็มาก แบบว่าเป็นคนขยันเกินตัวก็ว่าได้ ว่างทีคนที่เย็บเชี่ยวชาญชำนาญ เมื่อเตรียมไม้กลัดที่ทำจากไม้ไผ่ไว้แล้ว เจียนใบตองตามขนาดกระทงที่ตัวเองต้องการ เมื่อพร้อมสรรพเสร็จสำเร็จดี ได้เวลาละครทีวีมา คาก็จ้องดูทีวีโดยไม่คลาดเคลื่อน มือก็คลำไม้กลัดปะปะหาใบตองที่เจียนไว้ เย็บมันเรื่อยไป ไม่ได้ดูกระทงในมือเลย ก็ได้กระทงที่สวยงาม ไม่แม้คนที่ตั้งหน้าตั้งตา ก้มหน้าก้มตา ไม่เคยมาดูเพื่อนบ้านบ้างเลย ได้ไม่แพ้กัน

ครั้งสะสมได้มากพอจำนวนที่รวบรวมซ้อนกันจำนวนร้อยลูก แล้วผูกมัดด้วยเชือกฟางพลาสติก นิยมใช้สี่เหลี่ยม เรียกว่า มัดเล็ก เอามัดเล็กมารวมกัน 10 มัด มัดรวมกันให้เป็นรูปทรงสามเหลี่ยม ขนาดย่อม ๆ เหมือนหมอนอิงที่อยู่ตามโรงละคร ส่วนมากจะใช้แสดงตอนฉากลิเกในเวียงวังและมีพระราชาท้าวเธอเข้าไปนั่งอิงแอบอยู่ลักษณะนั้นเรียกว่ามัดใหญ่ หรือจำนวน 1 พันลูก อันเป็นที่มาของคำว่า “พันละ” ซึ่งเป็นหน่วยเรียกของราคาขาย ขณะที่บันทึกข้อมูลนี้ เดือนตุลาคม ปี 2551 ราคาอยู่ที่พันละ 150 บาท ถ้าคนไหนเย็บกระทงใบตองแบบขยันน้อย ๆ หน่อย ก็ใช้เวลา 1 วัน ต่อหนึ่งพันใบ บางคนดูทีวีไป ฟังวิทยุไป บ่นไปเรื่อย ๆ ค่าลูกหลานไปเรื่อย ไม่ก็เสียเวลากับการยกโทรศัพท์มือถือมาแนบหูบ่อย ๆ ก็พอจะมีเงินมาใช้สอยในแต่ละวันบ้างโดยไม่ขัดสน หากเดือดร้อน รับประทานเงิน ก็จะขายได้ทันที แต่ราคาจะถูกหน่อย เพราะจะมีคนมาถามไถ่รับซื้อไปขายต่ออยู่หลายเจ้า หลายคนหากใจเย็น ๆ หน่อย พ่อค้า แม่ค้าคนกลาง ก็จะมาขึ้นแข่งแย่งกันให้ราคาเพิ่มเติม ก็มีบางรายขายผูกขาดให้แก่คนกลางที่เป็นเจ้าประจำมาเป็นเวลานาน ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงการค้ากับผู้อื่นทั้งสิ้น หากเจ้าไหนคนไหนรวบรวมเย็บกระทงของตัวเองไว้มาก แล้วทำท่าเล่นตัว เล่นแง่ คอยจะให้ราคาแพงขึ้น หากได้คะแนนมันใส่จนเลยเทศกาลขนมแข่งของชาวจีนไปแล้ว ราคากระทงใบตองแห่งจะตกลงมาสุด ๆ ทันที เมื่อราคากระทงใบตองแห่งตกต่ำถึงขีดสุด ในบางปีที่เศรษฐกิจไม่ดี พวกคนเย็บกระทงทั้งหลายก็ไม่ถึงกับต้องไปปิดถนนเพื่อเรียกร้องให้คณะรัฐบาลมีมติช่วยเหลือช่วยพุงราคากระทงใบตองแห่ง หรือรับจำนำกระทงใบตองแห่งของชาวจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อเป็นการแก้ไขภาวะเศรษฐกิจ

2.2.7.5 ภูมิปัญญาทางด้านสมุนไพร

โอกาสอันดีที่จำไม่ได้ว่าคุยกันตั้งแต่เมื่อไรในตอนเริ่มแรก ครั้นต้องทำรายงานฉบับสมบูรณ์ จึงได้ไปทบทวนกับผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 ตำบลบางพรหม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ที่พลสังข์ นิตยน์นัลย์ เล่าว่า เมื่อตอนยังเป็นวัยหนุ่ม แรกเริ่มก็ช่วยพ่อแม่ ขึ้นตาล ทำสวนอยู่ในตำบลบางพรหม ครั้นอยู่นานไปความเป็นหนุ่มก็สึกกระดอง อยากท่องเที่ยวไปยังท้องถิ่นอื่นบ้าง ได้โอกาสอันดี ที่พล หัตถกรรม รุ่นพี่วัยหนุ่มในสมัยนั้นชวนขึ้นไปดูบรรยากาศท้องถิ่นอื่นๆ ที่จังหวัดกาญจนบุรี ไปทำอาชีพตัดไม้ไผ่เพื่อนำมาทำกระบอกลดและพะรองสำหรับพาดกับต้นมะพร้าวเพื่อเป็นอุปกรณ์ป็นป้ายขึ้นไปบนต้นมะพร้าวโดยเอามัดไม้ไปคาดวงตาลพร้อมทั้งใช้กระบอกลดไม้ไผ่สวมวงตาลมะพร้าว เพื่อรองน้ำตาลสดเอาไปเคี่ยวให้เป็นน้ำตาลมะพร้าวต่อไป จำได้ว่าสมัยนั้นค่าแรงตัดไม้ไผ่ลำละ 50 สตางค์ วัน ๆ หนึ่ง ก็ได้เงินประมาณเกือบ 120 บาท วันไหนขยันมากก็ได้มากกว่านั้น คือรวม ๆ กันกับเพื่อนอีกหลายคน ขึ้นเมืองกาญจน์ไปเรื่อย ๆ ทางด้านทิศเหนือเกือบถึงแดนต่อเขตเมืองตาก ตอนนั้นชอบใจ พอใจสาวกระเหรี่ยง จวนเจียนจะได้เสียเป็นเมียผัวตามท้องเรื่อง ก็เกิดเป็นไข้ป่าขึ้นมา เรียกว่าไข้มาเลเลีย มันหนาวจนขึ้นสมอ แล้วก็จับไข้เป็นเวลา ถ้าวันไหนไม่จับไข้ก็ไม่เป็นไร ถ้าถึงตอนจะจับไข้ ก็ให้ระวังตัวตลอดเวลาที่เคยจับไข้ เช่นจับไข้ตอนบ่าย ถึงเวลาบ่ายก็ต้องระวังตัว บางคนจะจับไข้ตอนตีหนึ่ง ตีสอง ถึงเวลาตีหนึ่ง ตีสอง ก็ต้องเตรียมตัว พอมารับไข้ ไข้เรื่องจะเข้าพระ เข้านาง ร่มหอ ลงโรงกับสาวกระเหรี่ยงจึงเป็นเรื่องชวด อดเสียดิบ กินยาฝรั่ง ฉีดยาฝรั่งอยู่สองปี ก็ไม่หาย เพราะผมมันเป็นเอดมาก หลายคนบอกว่ามันเกิดจากยุ่งกั๊ด แต่มีผู้รู้หลายคนบอกว่า อาจจะไม่ใช่ยุ่ง เป็นเพราะไปกินน้ำในป่า ลางที่น้ำเป็นพิษจากรากไม้ ยางไม้ ที่สะสมอยู่ในป่า จากเห็ดบ้าง โคลนดินบ้าง มันรวมเชื้อโรคไว้ไปกินโดนเข้าก็ต้องมีอันเป็นแบบผม ครั้นเป็นมากแบบไม่ไหวแล้ว ญาติ ๆ ก็ต้องเอาตัวกลับมารักษาที่บ้าน เงินที่ไปตัดไม้ไผ่ที่เคยสะสมไว้ หวังว่าจะได้แต่งงานสักคน หรือเอามาเป็นทุนรอนในการตั้งตัว หมดไปกับค่ายาเกลี้ยงไม่เหลือหรือ วันหนึ่ง พ่อให้ไปหาอาจารย์แพง เจ้าอาวาสวัดบางพลับ ที่หมู่ 4 ตำบลบางพรหม เมื่อหลวงพ่อแพงตรวจดูอาการก็บอกให้ไปหาต้นไม้อ่อนนี้มา ด้วยยาสมุนไพรที่หลวงพ่อบอก ผมจำสูตรนี้ไปจนวันตายไม่ลืมเลือน มีด้วยยาสมุนไพรดังต่อไปนี้

1. ไมยราพสวน ต้นดอกเหลือง ถอนทั้งต้นทั้งราก
2. ต้นหูลาซอน ดอกสีฟ้า มีอยู่ในสวนของเรามากมาย ถอนมาทั้งต้นทั้งราก
3. ต้นไต้ใบ ถอนมาทั้งต้นทั้งราก
4. เหล้าขาวครึ่งแก้ว

ต้นยาทั้งหมดนี้มีอยู่ตามท้องร่องสวนในชุมชนตำบลบางพรหมโดยทั่วไป ให้ถอนดึงมามากที่สุด 1 กำมือของผู้ป่วย เอาทั้งราก ทั้งต้น ทั้งใบ ล้างน้ำให้สะอาด ตำผสมด้วยเหล้าขาวครึ่งแก้ว คั้นกรองเอาแต่น้ำมากิน ขอบอกก่อนรสชาติของตัวยานี้ มันทั้งขม มันทั้งขื่นที่สุด กินยากมาก ๆ แต่อยากหายก็จำต้องกิน เวลากินเข้าไปแล้วจะถ่ายท้อง ชีแตก ชีแตก อย่างมากมาย ให้ระวังเตรียมตัวไว้ให้ดี อย่าให้ใครมาแย่งเข้าส้วมได้ ไม่เช่นนั้นเห็นทีจะเลอะเทอะ แถมคลั่งคลุ้งด้วยกลิ่นอันไม่พึงประสงค์ และถ้าใครมาแย่งเข้าส้วมแล้วเป็นต้องโกรธแทบจะฆ่ากันตาย ถ้าใครกินยานี้จะถ่ายเหลวเพื่อขับของเสียออกมา รอนจนกว่าอาการจะกลับให้เห็นขี้นี้เป็นก้อนเหมือนคนปกติโดยทั่วไป นั่นแหละจึงจะพ้นขีดอันตราย อาการของผมมันเป็นมาก กว่าขี้นี้เป็นก้อนก็ใช้เวลาราว 1 เดือน แล้วก็หายมาจนถึงทุกวันนี้ อาจารย์แพ่ง เก่งและเชี่ยวชาญทางด้านสมุนไพรมาก ทั้งมีความรู้ในวิชาฝังเข็มตามตำราแพทย์แผนจีน เป็นเลิศที่สุดในลุ่มน้ำแม่กลอง พ่อผมบวชเป็นพระ ชื่อหลวงตาเจริญ ใคร ๆ ก็รู้จัก ถ้าไม่ได้พ่อผมไม่ได้ อาจารย์แพ่ง ป่านนี้คงไม่ได้มานั่งคุยกันแล้ว แต่ขอบอกก่อน ยานี้กินยากมากจริง ๆ แต่ถ้ากลัวตายก็กินไม่เหลือบ่าฝ่าแรงของคนที่เคยรักษาพยาบาลมาแล้วเป็นเวลา 2 ปี แล้วกลับมาหายเป็นปกติได้ ข้อเดือนที่ควรระวังอย่างยิ่งเพราะเคยเห็นมาแล้วกับตาตัวเอง คนที่เป็นโรคนี้ห้ามกินของดิบที่มียาง เช่น มะละกอ หรือกล้วยดิบ แม้กระทั่งเอาไปต้มก็ไม่ได้ เพราะเคยเห็นคนที่ไม่เชื่อของเหล่านี้ ตายคาปากมาแล้ว หากอยากกินจริง ๆ ต้องให้สุกจริง ๆ เสียก่อน เช่นมะละกอ ต้องสุกจัด ๆ กล้วยต้องสุกมากแบบเกือบบอม หากไม่เชื่อเตรียมตัวจัดงานศพได้เลย

2.2.7.6 นักสื่อความหมายท้องถิ่น ในส่วนพหุวัฒนธรรมโบราณสถานวัดบางพลับ

มักมีคำถามในเวทีทีมงานวิจัยและการพบปะพูดคุยที่ไม่เป็นทางการ ตามงานและกิจกรรมของตำบล ในหลายครั้งหลายครา มักถามว่า เมื่อนักท่องเที่ยวมาเที่ยวบ้านเราแล้ว จะพาไปวัดวัดบางพลับ ไปเที่ยวชมที่วัดบางพลับ ควรมีการจัดการอย่างไรบ้าง ครั้นบางคนที่คร่ำครวญว่า พานักท่องเที่ยวไปแล้ว นักท่องเที่ยวก็ถามว่าพาเขามาทำอะไร ผู้ที่ประกอบกิจโสมสณฑ์และรับจ๊อบคนมาดูงานในหมู่บ้านหลายคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มักมีข้อขัดข้องและคำถามในใจอยู่เสมอเกี่ยวกับการจัดการพหุวัฒนธรรมท้องถิ่นในส่วนนี้ เพื่อเป็นการจัดให้เป็นไปตามคำขอ สมพร เกตุแก้ว ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 ซึ่งเป็นผู้ยอมรับกันในงานการท่องเที่ยวว่าเป็นนักไม้ด้วยคนหนึ่งของตำบลในส่วนของวัดบางพลับ จึงมีคำแนะนำเพื่อเป็นสังเขปในการจัดการพหุวัฒนธรรมโบราณสถานวัดบางพลับดังนี้

วัดบางพลับเป็นวัดขนาดเล็กของชุมชนตำบลบางพรหม ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่กลองฝั่งตะวันออก ถึงแม้จะเป็นวัดขนาดเล็ก แต่ก็มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์มิใช่น้อย วัดสร้างมาในสมัยใดไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัด เพียงแต่มีการคาดเดาว่าเกิดมานานนม ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนกลาง หากนักท่องเที่ยวที่เคยผ่านไปยังเมืองโบราณสุโขทัยจะพบว่า มีเจดีย์ทรงเก๋ารูปทรงสี่เหลี่ยม รูปร่างละม้ายคล้ายคลึงกับเจดีย์องค์กลาง หน้าโบสถ์วัดบางพลับ ก็เทียบเคียงกันว่าการเดินทางค้าขายไปมาอาจมีการลอกเลียนแบบกันได้ ในทางสถาปัตยกรรมอันเนื่องด้วยความเชื่อทางศาสนา บางคนก็ตีขลุ่ยไปว่า สร้างมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยแล้ว ก็ฟังกันไปเพราะมนุษย์หาเหตุผลมาสนับสนุนความเชื่อของตนเอง อาจารย์ทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา ผู้เชี่ยวชาญทางด้านโบราณคดีท่านหนึ่ง เคยมาที่วัดบางพลับ เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และตำนานพระแก้วสามองค์ของวัดบางพลับ ขวนให้คนทั้งหลายที่มาร่วมกิจกรรมกันในวันนี้ ได้รู้ก่อนห็นสีเขียวเข้มที่ปูเรียงกันอยู่ด้านหน้าเสมาองค์ที่นำคนก็กราบก่อนเข้าไปอุปสมบทในโบสถ์ ว่าเป็นหินที่มีอายุเก่าแก่มากตั้งแต่แรกเริ่มสมัย

กรุงศรีอยุธยา ก่อนหินชนวนนี้ใช้เป็นอับเฉาถ่วงน้ำหนักเรือสำเภา เพื่อฝ่าลมพายุในทะเล มีถิ่นกำเนิดอยู่ที่เมืองจีน ก็
เป็นเรื่องพอคาดเดาได้ว่า วัดบางพลับโดยเฉพาะในส่วนที่เป็นโบสถ์มหาอุดม์หลังเก่า มีอายุความเป็นมาแต่เนิ่น
นาน

จากหลักฐานของอิฐจำนวนก็ค่อนข้างจะได้ ให้นักท่องเที่ยวช่วยกันนับดู แลถ้าโอกาสโชคดีลองขุดดู
ตามก้อนหินอาจเจอตัวเลขที่ต้องโลกกับนักท่องเที่ยวผู้นั้นได้ ในส่วนที่ 2 โบสถ์ของวัดบางพลับที่เรียกว่ามหา
อุดม์ เนื่องจากมีประตูเข้าทางด้านหน้าด้านเดียว ซึ่งแตกต่างกับโบสถ์สมัยใหม่ ที่มีประตูออกทั้งด้านหน้าและ
ด้านหลังขององค์พระประธาน หลวงพ่อในโบสถ์แม้เป็นองค์น้อยกว่าพระประธานของวัดอื่น ๆ แต่ก็มีควา
มศักดิ์สิทธิ์และสำคัญไม่น้อย เนื่องด้วยมีความเชื่อกันว่าก่อนที่จะพระเจ้าตากสินมหาราชจะทรงออกศึกเพื่อ
ปราบปรามพม่าที่ค่ายบางกุ้ง ได้อธิษฐานจิตขอให้มิชชันนารีเข้าศึกษา หลวงพ่อน้อยองค์นี้จึงชื่อว่า “หลวงพ่อนะ
ศึก” ตั้งแต่นั้นมา นับเป็นพระศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของชาวดำบลบางปรอมมาเป็นเวลานาน ในส่วนที่ 3 ที่
หน้าโบสถ์หลังเก่า มีวิหารอยู่หนึ่งหลัง ถ้าสังเกตให้ดีจะพบว่า เป็นขนาดเล็กกะทัดรัด ก็เกิดไม่ทันเพียงแต่เดาได้ว่า
สมัยก่อนคงเป็นบริเวณโบสถ์ดั้งเดิม เนื่องจากบริเวณแถบนี้เป็นชุมชนขนาดเล็ก จึงมีชีวิตในแบบพอเพียงในทาง
พระพุทธศาสนา และมีความเกี่ยวเนื่องกับพี่น้องชาวจีนเป็นอันมาก เนื่องจากที่บริเวณหน้าบรรณ รูปปูนปั้นจะ
เป็นศิลปะแนววัฒนธรรมชาวจีน และที่ประตูโบสถ์มหาอุดม์ ก็มีรูปเสี้ยวทางแบบจีน ทำหน้าที่เป็นทวารบาล หรือ
เทพยดาผู้เฝ้าอารักขาโบสถ์นั่นเอง ในวิหารองค์น้อยนี้มีพระประธานใหญ่อยู่ 2 องค์ ก็มีนัยแห่งการสื่อความหมาย
เป็นหลายทางดังนี้

บ้างก็ว่ามีพี่น้องมาช่วยกันสร้างวิหารแห่งนี้ บ้างก็ว่าเป็นที่ระลึกของคนสองคนที่มีความรักกันเป็นอัน
มาก บ้างก็ว่า เป็นเพื่อนกันมาร่วมกันสร้างบุญบารมีในชาตินี้ร่วมกัน บ้างก็ว่าคนที่เป็นศัตรูกันมาคืนดีกันภายหลัง
และได้มาร่วมสร้างกุศลเป็นที่ระลึกแก่กัน ก็เกิดไม่ทัน ชอบแบบไหนก็เชื่อแบบนั้นเถอะ จนกว่าจะมีหลักฐานมา
ยืนยันเป็นที่แน่นอนอย่างชัดเจน ในส่วนของหน้าบรรณวิหารหลังน้อยนี้ ถ้าสังเกตให้ดี ด้านทิศตะวันออก จะเป็น
เรื่องเล่าการเดินทางของคน ผู้ชายขี่ม้าผ่านป่าเขา พบสิงห์สาราสัตว์มากมาย ภู กระต่าย เสือ ช้าง กวาง เก้ง บัดนี้ก็
หลุดร่วงโรยไปเยอะ แต่เป็นปริศนาธรรมที่ยังถอดรหัสไม่ออก ให้ไปช่วยกันหากันต่อ ทั้งนักท่องเที่ยวและคนที่
อยู่ในชุมชนของตนเอง หน้าบรรณทางทิศตะวันตก เป็นรูปปริศนาธรรมและชาดก ถอดรหัสได้ส่วนหนึ่ง มีอ้างอิง
ไว้ในพระไตรปิฎกว่า กาลครั้งหนึ่งพระพุทธเจ้าเสวยพระชาติเป็นมเหสีสา แผลว่า ควาย อาศัยอยู่ในป่า ณ ใต้ร่มไม้
แห่งหนึ่ง ในครั้งนั้น มีลิงเถรเป็นอันธพาล คอยขยี้ก้นแก้งคาวปลาอยู่เป็นบ่อยครั้ง บ้างก็เอาหินทุ่มลงจาก
ต้นไม้ บางทีก็กระโดดลงมากัดที่ก้นกลางหลัง บางทีก็ขี้นรด เยี่ยวรด อยู่เป็นประจำไม่ว่าวัน ครั้นเวลาล่วงเลยไป มี
พญามารมาขยี้พญาคาวปลาที่เป็นพระโพธิสัตว์ว่า ให้ฆ่าลิงเสีย พญามารจะล่อลึงลงมาจากต้นไม้ ครั้นได้ทีให้
ทำพญาคาวปลาเอาอันโง้งงอน ขวิดให้ลิงไล่แตกตายไปในที่สุด พระโพธิสัตว์ที่ทรงเสวยพระชาติเป็นคาวปลา
กลับกล่าวแก่พญามารนั้นว่า ก็ท่านว่าวานรตัวนั้นมีความชั่วนักหนาเป็นไหน ๆ ท่านจะให้เรฆ่าวานรนั้น เมื่อฆ่า
วานรนั้นแล้ว เราก็จักเลวยิ่งกว่าวานรนั้นเสียอีก ว่าแล้วพญาคาวปลา ก็เฉยเมยไม่ทำตามพญามาร และเจริญเมตตา
แก่วานรนั้นเพื่อเป็นการเจริญกุศลที่มั่นคงสืบไป

ยังมีอีกหลายประการ หลายประเด็น แต่เท่านี้ก็เพียงพอที่จะทำให้นักท่องเที่ยวได้มีความรู้ทางด้าน
โบราณคดีของตำบลบางปรอมในส่วนของวัดบางพลับ การรับรู้เพียงข้อมูลที่ได้บันทึกไว้ยังไม่เพียงพอต่อการ
เป็นนักมัลลเทศที่ดี ต้องชวนขวนขวายหาประสบการณ์ เรื่องเล่า ฝึกฝนและคอยสังเกตนักท่องเที่ยวว่ามีความสนใจ มี
ความคิดอ่านอย่างไรให้เท่าทันความคิดและความต้องการของนักท่องเที่ยวในประเด็นที่อยากจะเรียนรู้ จึงจะ
ประสบความสำเร็จ และแก้ไขสถานการณ์ของตนเองได้เป็นอย่างดี นี่ก็เป็นการสนองความต้องการของชุมชนที่วัด

แสงตะวัน หนึ่งในทีมงานวิจัยที่รีบร้อนเพื่อขอความกระจ่างหลายครั้งหลายครา ก็จัดให้ด้วยความยินดียิ่งมา ณ โอกาสนี้ ผลจะเป็นอย่างไรต้องทดลองเอง แล้วหาข้อมูลเพิ่มเติมจากส่วนอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลบางพรหมยิ่ง ๆ ขึ้นไป

ด้วยความถูกละหุกอันจำกัด และความไม่คล่องตัวของโอกาสในการทำงาน พร้อมทั้งความอึดอัด ยึดตาย การผลัดวัน ประกันพ่วง แห่งการรอคอยโอกาส ภูมิปัญญาที่มีอยู่มากมายในชุมชนตำบลบางพรหม คงจะต้องซ่อนตัวต่อไปอีกส่วนหนึ่งสักระยะ รอจนกว่าเมื่อฟ้าประทานโอกาสมาให้ จักได้ขุดคุ้ยมานำเสนอเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้กันต่อไป ในโอกาสที่ควรได้สืบไป

2.2.8 ศาสนาและความเชื่อ

คนในชุมชนตำบลบางพรหม ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีความเชื่อว่าพื้นที่ในตำบลบางพรหม เป็นสนามรบมาก่อน เป็นที่ฝังศพทหารหาญและข้าศึกอยู่ตามบริเวณของพื้นที่ในชุมชนโดยทั่วไป ผู้ใหญ่วินัย สวัสดิ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ตำบลบางพรหม อาจารย์ปวิตร วงศาโรจน์ อาจารย์แหว เอี่ยมสะอาด คุณลุงมาตร วงศาโรจน์ อาจารย์สะอึ้ง พวงรำไพ ผู้ใหญ่ช่วย จันทรเอียง คุณลุงเก็บ หัตถกรรม คุณลุงเก็บ อินทร์ให้ฤกษ์ ได้พูดคุยถึงตำนานเล่าขานสืบต่อๆ กันมาจากปู่ ย่า ตา ยาย คนรุ่นก่อนว่า สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงพักทัพเพื่อวางแผนการศึกที่วัดบางพลับในยามค่ำคืนก่อนเข้าโจมตีค่ายบางกุ้ง ในเวลาย่ำรุ่ง โดยเข้าไปนมัสการขอพรจากหลวงพ่อบุญศรีในโบสถ์ มหาอุทธของวัดบางพลับ ผู้ใหญ่สมพร เกตุแก้ว ยืนยันว่าเมื่อครั้งที่คุณลุงทรง หัตถกรรม คุณลุงอุม วงศาโรจน์ คุณตาหนู คุชสัมฤทธิ์ คุณยายช่วย แดงจันทรา หลวงพ่อแฟง เจ้าอาวาสองค์ก่อนของวัดบางพลับ กระทั่งพ่อครูวงษ์ รวมสุข แม่ครูจิต รอดภัย ในสมัยที่ท่านเหล่านั้นยังมีชีวิตอยู่ที่ชอบเล่าเรื่องตำนานเหล่านี้ให้ฟังบ่อยๆ จนเป็นที่สนอกสนใจของผู้ใหญ่สมพร เกตุแก้ว ด้วยความสงสัยในเรื่องราวที่เล่าขานกันหลายคนบ่อยๆ หลายครั้ง ทำให้ต้องติดตามความเป็นมาเกี่ยวกับเรื่องนี้มาจนถึงปัจจุบัน

2.2.9 ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนและกลุ่มในชุมชน

แต่เดิมคนในชุมชนผูกพันกันโดยระบบเครือญาติ เป็นพี่ เป็นน้อง ช่วยเหลือเกื้อกันในการหากิน หาอยู่ ดังคำยืนยันจากคุณยายพัน หัตถกรรม เล่าว่า ในสมัยก่อนพวกเราช่วยกันลงแขก ทำสวน เก็บมะไฟ ขนหมาก ขนมะพร้าว ช่วยกันขุดดินร่องสวน ดายหญ้า ปลูกสร้าง ซ่อมแซมบ้าน ประกอบโต๊ะ ตู้ เตียง โรงครัว ไม่เว้นแม้เวดที่ถ่ายทอดก็ช่วยกสิกรรมกันทำ ไม่ได้ใช้การจ้างเป็นที่ตั้ง ในสวนมีกล้วย มีมัน มีผัก มีปลา มีกุ้ง ก็จับ ขุด เก็บ กันมาหุงหาแบ่งกันกิน

ตำบลบางพรหมมีกลุ่มต่างๆ ดังนี้ กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ หรือกลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 2 กลุ่ม ที่หมู่ 4 และหมู่ 5 ตำบลบางพรหม กลุ่มแม่บ้านต่างๆ จำนวน 4 กลุ่ม กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน 8 กลุ่ม กลุ่มผู้ใช้น้ำ 2 กลุ่ม กลุ่มเกษตร 3 กลุ่ม กลุ่มศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน 2 กลุ่ม กลุ่มอาสาสมัครพัฒนาสังคม 1 กลุ่ม กลุ่ม อสม. 1 กลุ่ม กลุ่มออกกกำลังกาย 1 กลุ่ม กลุ่มจักสาน 2 กลุ่ม กลุ่มผู้สูงอายุ 1 กลุ่ม ชุมชนคนรักบางพรหม 1 กลุ่ม

2.2.10 ปัญหาความขัดแย้ง

ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตั้งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ขึ้นเมื่อพระพุทธศักราช 2440 ผู้ใหญ่ช่วย จันทรเอียง อาจารย์ปวิตร วงศาโรจน์ ผู้ใหญ่ช้อน อุ่ออ่อน เล่าว่า แต่เดิมทางการก็จะมาหาข้อมูลว่าในชุมชนมีใครมีความเป็นผู้นำอยู่บ้างในชุมชน เช่น เป็นนักปราชญ์ เป็นผู้รู้ เป็นคนปกติ เป็นผู้มีความรู้มาก สามารถเป็นผู้ดูแลคนในชุมชนนั้นให้อยู่ในระเบียบแบบแผน และมีความสุขร่วมกันอย่างสันติทางการก็จะคัดเลือกบุคคลผู้นั้นให้เป็น กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ตามลำดับ ผู้ใหญ่ช่วย จันทรเอียง ได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านเมื่อปี พ.ศ. 2505 โดยการให้ชาวบ้านเสนอชื่อแล้วมีคนรับรอง 2 คน จากนั้นก็ให้นับคะแนนความ

เห็นชอบของชาวบ้านโดยการยกมือ จากนั้นต่อมาก็จะมีการเลือกผู้ใหญ่บ้านโดยวิธีเขียนเลขหมายลงใส่ในหีบ บัตรเหมือนการเลือก ส.ส.

ต่อมา มีการเลือก อบต. เกิดขึ้น จากนั้นไม่นานนัก ปี พ.ศ.2543 มีการเลือก สว. ในระหว่างทางก็มีการ เลือกกลุ่มแม่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่ม อสม. กลุ่ม อพม. กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน ตามลำดับ ภาพแห่งความขัดแย้งย่อมปรากฏขึ้นโดยไม่จำเป็นต้องสรรหาคำอธิบายใดๆ ในโครงสร้างแห่งการ พัฒนาของชุมชน การแข่งขันเพื่อประจักษ์ผลงานของแต่ละกลุ่มในชุมชน โดยมีเป้าหมายความสำเร็จไว้กับหนึ่ง กลุ่ม และทิ้งกลุ่มที่เหลือไว้เป็นคำถามของชุมชน ก็ส่งผลไม่น้อยในการขยายผลความขัดแย้งระหว่างภาคีเครือข่าย ในชุมชน ทำให้ชุมชนต้องแบ่งฝักฝ่ายเพื่อหาและส่งเสริมให้ผู้นำในความหวังของตนขึ้นเป็นผู้นำของกลุ่ม ด้วย เหตุผลดังกล่าว ชุมชนจึงไม่ได้รับโอกาสในการทบทวน พบปะพูดคุย เพื่อหาความจริงของสาเหตุ ต้นเค้าของการ ขัดแย้งในชุมชน

2.3 ทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการ และระบบกรรมสิทธิ์

3.1 พื้นดิน

- 3.1.1 ลักษณะของพื้นดินและความเปลี่ยนแปลง ลักษณะแต่เดิมของพื้นดินในชุมชนเป็นร่องสวน มี คลอง ซอย ลำประโดง เพื่อเชื่อมต่อการเดินทางในการขนส่งสินค้าเกษตรไปสู่ชุมชนอื่นๆ โดยทางเรือ ปัจจุบันการขนส่งทางเรือลดความสำคัญลง เน้นความสำคัญการขนส่งทางรถยนต์ ทำให้ทางน้ำถูกปิดกั้น ทับถม โดยทางรถยนต์เป็นส่วนใหญ่ พื้นที่ร่องสวนจำนวนไม่น้อยถูก ทับถมเพื่อสร้างครอบครัวใหม่ และหมู่บ้านขนาดใหญ่เพื่อสนองตอบสังคมที่เปลี่ยนแปลง และระบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป
- 3.1.2 การถือครองที่ดิน บุคคลที่ถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินในปัจจุบันยังคงเป็นอัตราส่วนของคนใน พื้นที่อยู่เป็นจำนวนมาก มีบางส่วนที่เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินจากนอกชุมชน เข้ามาซื้อเพื่อ ขยายครอบครัวและเตรียมตัวดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวในอนาคต
- 3.1.3 แหล่งน้ำ ชุมชนใช้แหล่งน้ำจากธรรมชาติ โดยสูบขึ้นใช้หรือระบายเข้าสู่สวนของตน จาก สายน้ำแม่กลอง เป็นน้ำจืดเสียเป็นส่วนใหญ่ มีบางปีที่น้ำจืดเปลี่ยนเป็นน้ำเค็ม เนื่องจากขาดน้ำ เหนือมาหนูน มีระบบประปาหมู่บ้านขนาดใหญ่ 1 แห่ง และขนาดเล็ก 1 แห่ง โดยใช้แหล่งน้ำ จากแม่น้ำแม่กลองมาผลิตเป็นน้ำประปาแจกจ่ายทั่วทั้งตำบล
- 3.1.4 สภาพทางเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพ ภาคเกษตรเป็นส่วนผสม มีผลไม่ต่างๆ ดังนี้ ลิ่นจี มะพร้าว ส้มโอ มังคุด กล้วย สวนสมุนไพรประปราย การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรยังไม่ นิยมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเท่าที่ควร แต่มีกลุ่มที่มีรายได้เสริมจากการแปรรูปผลไม้แช่ อิ่มจากผลผลิตทางการเกษตร เช่น มะนาว บอระเพ็ด ส้มโออ่อน มะไฟ ตะลิงปิง มะดัน มะละกอ และเปลือกส้มโอ มีการผลิตน้ำตาลมะพร้าวอยู่หลายครัวเรือน มีการดกักก้ามกราม เพื่อหารายได้จุนเจือครอบครัวและยึดเป็นอาชีพหลักอยู่บ้างเป็นบางครอบครัว แม่บ้านหลาย ครัวเรือนนิยมนำใบตองมาตากแห้งแล้วเย็บเป็นกระทง สะสมไว้จำหน่าย มีรายได้พอเลี้ยง ครอบครัวยัง มีการเหลาไม้กวาดจากทางมะพร้าว นอกภาคเกษตร นิยมไปรับราชการ ลูกจ้าง บริษัท โรงงาน เป็นบางส่วน

- 3.1.5 การตลาดและการขนส่ง สินค้าเกษตรส่วนใหญ่จะมีผู้มารับซื้อถึงสวน และจำหน่ายตามงานเทศกาล เช่นเทศกาลลิ้นจี่ เทศกาลส้มโอ ที่ทางการสนับสนุนส่งเสริม สินค้าส่วนใหญ่มีการขนส่งทางรถยนต์
- 3.1.6 สภาพปัญหาของชุมชนและสังคม สภาพปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า อาชีพชาวสวนมีรายได้น้อย ประกอบกับภาวะน้ำมันแพง ทำให้ชุมชนส่วนใหญ่เปลี่ยนอาชีพเป็นอาชีพนอกภาคเกษตร ปัญหาทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ครอบครัวมีเวลาให้แก่นักน้อยลง ความเจริญทางด้านวัตถุทำให้เยาวชนและคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปในทางเป็นสังคมบริโภค

2.4 กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนตำบลบางปรอม

จากการดำเนินงานของโครงการพบว่า กระบวนการทำให้คนมีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ คือ การทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและวัฒนธรรม คนจะเข้าร่วมกันเยอะ ในทางตรงข้ามหากเป็นกิจกรรมที่เป็นผลประโยชน์ ทั้งทางตรง ทางทางอ้อม ทางทางอ้อม ทางทางอ้อม ตำแหน่งแห่งที่ มักได้รับความมีส่วนร่วมจากชุมชนน้อย และมักเป็นเส้นทางแห่งความขัดข้องหมองใจ อีกอีกต่อไปในภายภาคหน้าในความรู้สึกต่อกัน การสื่อสารส่วนตัวทำให้เกิดความสัมพันธ์ได้ดี การพูดปากต่อปาก การไปเยี่ยมเยียนบอกข่าวเล่าถึงบ้าน ดึกว่าการปิดประกาศโฆษณา เปิดหอกระจายข่าว เสียงตามสาย และการส่งรถกระจายเสียงอะอะปาวๆ ไปในหมู่บ้าน เสียงที่พูดต่อกัน แวตที่ส่งถึงกัน นอกจากข่าวสารที่ต้องการสื่อแล้ว การพูดคุยแลกเปลี่ยนสารทุกข์สุขดิบ เป็นเรื่องสนุกสนานใจที่มีสรรพคุณอันวิเศษแห่งความสัมพันธ์อย่างยั่งยืนแบบธรรมชาติ เมื่อมีความสัมพันธ์กันมากขึ้น ถ้ามีข้อขัดข้องใจ ก็จะช่วยกันแก้ไขปัญหานัยแห่งความสัมพันธ์นี้ เบื้องลึกภายในจะเกิดความเกรงใจ เห็นอกเห็นใจกัน อย่างที่ไม่รู้สาเหตุมาก่อนว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร ใช้ใจคุยกันก็เป็นเรื่องที่เคยขัดข้องหมองใจกัน ก็ให้อภัยกัน หยวนๆ กันได้

หากเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของคนในชุมชนตำบลบางปรอมก่อนและหลังการทำงานวิจัย พบว่าก่อนทำการวิจัย คนในชุมชนตำบลบางปรอมมีโอกาสและเวลาในการสร้างความเข้าใจแก่กันค่อนข้างน้อย มีหลายฝ่ายผลอันเนื่องมาจากวัฒนธรรมทางการเมือง ทำให้ผู้คนบางกลุ่มบางครอบครัวมีความห่างเหิน ไม่พบปะเยี่ยมเยียนพูดคุยกันอย่างเป็นปกติแบบธรรมชาติ หลังจากมีการทำงานวิจัย ชุมชนได้รับโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมกันหลายครั้งหลายครา เกิดความสนิทสนมคุ้นเคย ได้รับโอกาสในการสร้างความเข้าใจแก่กัน มีภาระความรับผิดชอบในหน้าที่ด้วยกัน ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล ให้ความร่วมมือแก่กันทั้งระหว่างครอบครัวและภารกิจส่วนรวมในชุมชนตำบลบางปรอม มีการพูดคุยกันบ่อยขึ้นแบบไม่เป็นทางการ ตามงานต่าง ๆ ออกไปเยี่ยมเยียนกันตามบ้าน เยี่ยมไข้ยามเจ็บป่วย เมื่อยามสบายดีก็ไปชวนคุยปรับทุกข์เล่าสุขกัน ยอมรับเข้าหากัน ช่วยเหลือกันอย่างมีส่วนร่วมเป็นแบบตามธรรมชาติ ไม่มีภาวะซ่อนเร้นทางด้านผลประโยชน์ นักวิจัยที่ทำงานวิจัยได้พัฒนาตัวเองในด้านการเขียน การพูด การดำเนินเวที การสื่อสาร ความรับผิดชอบในการจัดการการเงิน การจัดการเอกสาร การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล การบันทึกรวบรวมความคิด และการบันทึกเหตุการณ์เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งแบบที่เป็นเวทีทางการ และแบบไม่เป็นทางการ ในส่วนของผู้นำชุมชน มีความร่วมมือผูกพันคุ้นเคยแก่กันในการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในภารกิจหน้าที่ ทั้งทางด้านวัฒนธรรมและกิจกรรมภาคบังคับจากทางราชการให้เป็นไปตามแผนได้ด้วยดี

บทที่ 3

การวิเคราะห์ผล

3.1 ข้อมูลที่ได้จากการทำกิจกรรมแต่ละครั้งตอบวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ อย่างไร

กิจกรรมที่โครงการศึกษากระบวนการสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนตำบลบางพรหม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ดำเนินการในระยที่ 1 แบ่งออกเป็น กิจกรรมหลัก คือ การสร้างความเข้าใจโครงการ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการดำเนินงาน ได้ดังนี้

3.1.1. กิจกรรมเวทีสร้างความเข้าใจ

ทบทวนความคาดหวังต่อเป้าหมายและวัตถุประสงค์

กิจกรรม เวทีสร้างความเข้าใจมีความคาดหวังว่าการพูดคุย พบปะแลกเปลี่ยน จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีได้ระหว่างคนในชุมชน คนที่ไม่เคยพูดคุยกันและไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน ก็สามารถเข้าใจกัน แลกเปลี่ยนทัศนคติซึ่งกันและกัน หันหน้ามาพูดจากัน ผู้เข้าร่วมเวทีจะได้รับทราบว่า ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชนในตำบลบางพรหม มีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ในอนาคต เนื่องจากรู้ความเป็นมาในอดีต เรื่องราวความเป็นมาแต่ไหนหลังนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน ปัญหาที่เป็นปัจจุบันสามารถแก้ไข ทำให้เป็นอนาคตที่ดีได้ คนในเวทีได้ทบทวน ตรวจสอบ เล่าเรื่อง และร้อยต่อความเป็นมาของตนเอง มาสู่ความเป็นปัจจุบัน และสามารถร่วมกันหาหนทางแก้ไขปัญหาลงไปสู่อนาคตที่ดีในภายภาคหน้า ทีมวิจัยมีจุดประสงค์ให้คนในชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีเหมือนในอดีตที่เป็นมา มีเป้าหมายว่า เราจะได้ข้อมูลประวัติศาสตร์ความเป็นมา บริบทชุมชน และสถานการณ์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม จะได้แนวทางในการค้นหากระบวนการสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนบ้านบางพรหม เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สถานการณ์ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ได้ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของคนในชุมชนตำบลบางพรหมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แผนการดำเนินงานในระยะต่อไป

สถานที่ ช่วงเวลา งบประมาณ

เวทีสร้างความเข้าใจครั้งที่ 1 วันที่ 18 พฤศจิกายน 2548 เวลา 9.00 – 14.30 น. ณ ศาลาเอนกประสงค์หมู่ที่ 1 ตำบลบางพรหม มีผู้เข้าร่วมเวที 31 คน ประกอบด้วย ผู้เฒ่าผู้แก่ และผู้นำชุมชน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่ช้อน อุ่ออ่อน กำนัน นิคม อุ่ออ่อน นายชาญชัย สิงห์จันทร์ อดีต อบต.บางพรหม หมู่ 1 นายสมบุญ จันทร์พิภพ อบต. หมู่ 1 นายชัยสิทธิ์ แก้วใหญ่ ประธานกองทุนหมู่บ้าน งบประมาณ 3,080 บาท

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

1. วางแผน โดยนัดพบปะทีมวิจัย วันที่ 13 พฤศจิกายน 2548 ที่บ้านพญาซอ ทีมประสานงานแนะนำการวางแผน ทีมวิจัยตัดสินใจในการทำแผนโดยให้นายสมพร เกตุแก้ว เป็นผู้ดำเนินเวที และคิดหารูปแบบในการพูดคุยเอง นางกัลยา รัตนบุรี เป็นผู้ช่วยจดบันทึก และเขียนกระดาษช่วยจำ ให้นายชาติ บุญสุข ประสานคนเข้าเวที ติดต่อผู้ทำอาหาร จัดสถานที่ และนัดทีมวิจัยเข้าร่วมเวที นางชมพูนุท เข้มสรวล ช่วยประสานผู้ใหญ่ช้อนและกำนันนิคม อุ่ออ่อน เข้าร่วมเวที

2. เครื่องมือและวิธีการที่นำมาใช้ เมื่อเริ่มแรกเวที นางกัลยา รัตนบุรี ได้นำกระดาดบันทึกขึ้นไปติดบอร์ด เมื่อมีผู้เดินเข้ามาในเวทีก็จะถามชื่อ นามสกุล และอายุ ผู้เข้ามาในเวทีก็จะบอก ผิดบ้าง ถูกบ้างตามแต่จะเป็นไป ได้สังเกตว่า เป็นความพอใจในการให้ความสำคัญของคนที่เข้าร่วมในเวที เพื่อนฝูงอาจไม่เคยรู้จักชื่อจริงของเพื่อนบ้าน ไม่เคยทราบอายุจริง วันนี้ก็จะได้รู้ เขียนชื่อผิดหรือถูกอย่างไร สะกดถูกหรือผิดอย่างไร ก็จะได้แลกเปลี่ยนกัน เป็นการสร้างความสัมพันธ์ในระยะเริ่มแรกได้ดีประการหนึ่ง นายสมพร เกตุแก้ว ได้นำเอารูปภาพนามธรรม มาแสดงและให้ผู้เข้าร่วมเวทีบอกความมองเห็นภาพอะไรบ้าง ซึ่งแต่ละคนก็บอกได้แตกต่างกัน เกิดจากจินตนาการและพื้นความรู้ที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งให้เห็นว่าการรับข้อมูลข่าวสารอย่างหนึ่ง อาจตีความไม่เหมือนกันได้ เวทีสร้างความเข้าใจจึงต้องมีการเกิดขึ้นเพื่อให้หลาย ๆ คนได้ซักถาม แลกเปลี่ยน พูดคุย ให้มีความเข้าใจไปในแนวทางเดียวกัน
3. เนื้อหาในการจัดกิจกรรม เวทีจะได้รับทราบว่า สกว. แปลว่าอะไร ทีมวิจัยมีความคาดหวัง มีเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมอย่างไร ใช้งบประมาณจากที่ใด และจะตรวจสอบได้โดยวิธีใด จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมครั้งนี้ได้อย่างไร และวิธีในการสร้างความสัมพันธ์ของผู้ร่วมเวทีควรเป็นอย่างไร ในเวทีสร้างความเข้าใจพบว่า ได้พบข้อมูลความเป็นมาเป็นไปของชุมชน ทำให้สามารถเริ่มรวบรวมข้อมูลได้ตั้งแต่ทำเวทีสร้างความเข้าใจ เนื่องจากการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี บรรยากาศในการพูดคุย ความรู้ที่ได้จากการบอกเล่าของผู้ใหญ่ชั้นผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 และอดีตผู้ใหญ่บ้าน ชะดิช่วง ปัจจุบันเป็นรองนายก อบต. บางพรม เล่าว่าในอดีตมีการปลูกพริก หอม กระเทียม แลกเปลี่ยนสินค้ากันโดยยังไม่ได้ใช้เงินตราเหมือนปัจจุบัน มีการปลูกข้าว และเป็นที่มาของคำถามล้อเล่นว่า อะไรเอ่ย วัดอยู่อัมพวา ป้าข้าอยู่บางคนที นั่นก็คือวัดบางพรมนั่นเอง
4. ปัญหาอุปสรรคจากการดำเนินกิจกรรมและข้อเสนอแนะ พบว่าถ้าไม่มีความชำนาญพอในการดำเนินเวที เราไม่ควรได้ตอบกับคนในเวที แต่ควรขอความเห็นจากในเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การนำเอาเครื่องมือเช่นรูปภาพหรืออื่น ๆ มาเสนอในเวที โดยไม่ได้มีการวางแผนไว้ก่อนกับทีม เป็นอันตรายมากสำหรับทีมงานที่ไม่ทราบความเป็นมาและความสำคัญของผู้ดำเนินเวที

เวทีสร้างความเข้าใจครั้งที่ 2 วันที่ 22 ธันวาคม 2548 เวลา 9.00 –13.00 น. ณ ศาลาเอนกประสงค์ หมู่ที่ 5 ตำบลบางพรม มีผู้เข้าร่วมเวที 29 คน ประกอบด้วย ผู้เฒ่าผู้แก่ และผู้นำชุมชน ประกอบด้วย นายชาญชัย สิงห์จันทร์ อดีต อบต. นางวรรณิ์ เกตุแก้ว อบต.บางพรม หมู่ 5 นายประยงค์ แดงจันทร์ธา ประธานกองทุนหมู่บ้าน งบประมาณ 1,150 บาท

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

1. วางแผน โดยนัดพบปะทีมวิจัย วันที่ 20 ธันวาคม 2548 ที่บ้านพญาซอ ทีมประสานงานแนะนำการวางแผน ทีมวิจัยตัดสินใจในการทำแผนโดยให้นายชาติ บุญนุช เป็นผู้ดำเนินเวที และคิดหารูปแบบในการพูดคุยเอง นางกัลยา รัตนบุรี เป็นผู้ช่วยจดบันทึก และเขียนกระดาดช่วยจำ นายสมพร เกตุแก้ว ประสานคนเข้าเวที ติดต่อผู้ทำอาหาร จัดสถานที่ และนัดทีมวิจัยเข้าร่วมเวที นางชมพูนุท เข้มสรวล จดบันทึกช่วยจำ

2. การดำเนินเวทีและจัดกิจกรรมเวทีเหมือนกับเวทีสร้างความเข้าใจครั้งที่ 1 แต่วางแผนว่า ให้นายชาติรี บุญนุช เป็นผู้ดำเนินเวที เนื่องจากจะได้ฝึกฝนตนเองและไม่อยากให้นายสมพร เกตุแก้ว ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ดำเนินเวที เพื่อจะได้ทดลองดูความสัมพันธ์และสิ่งที่ได้พบเห็นในเวที
3. ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินเวทีสร้างความเข้าใจครั้งที่ 2 พบว่า ไม่มีใครช่วยนายชาติรี บุญนุช เลย ในขณะที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างมาก เนื่องจากไม่ใช่งานที่ถนัด การตั้งหม้อก๋วยเตี๋ยวใกล้เวที ทำให้กลิ่นและเสียงเป็นปัญหาในการดำเนินเวที การเลือกเวทีใกล้ถนนซึ่งมีคนสัญจรไปมาพลุกพล่าน ทำให้เวทีขาดสมาธิในการสนทนาแลกเปลี่ยน

เวทีสร้างความเข้าใจครั้งที่ 3 วันที่ 12 มกราคม 2549 เวลา 9.00 – 13.00 น. ณ ศาลเจ้าใต้เสียดู๊ดจ้าว หมู่ที่ 2 และ 3 ตำบลบางพรหม มีผู้เข้าร่วมเวที 30 คน ได้แก่ ผู้เฒ่าผู้แก่ และผู้นำชุมชน ประกอบด้วย นางบุญเรือน ราชสิงโห ประธานสภา อบต. บางพรหม ผู้ใหญ่วินัย สวัสดิ์ อาจารย์ปวีตร วงศาโรจน์ นายอินทัย เจริญสุข อบต. หมู่ 3 นางมาลี เหมือนพิมพ์ทอง อาจารย์ กศน. งบประมาณ 2,200 บาท

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

1. วางแผน โดยนัดพบปะที่มวิชัย วันที่ 11 มกราคม 2549 ที่บ้านพญาซอ ทีมวิจัยตัดสินใจในการทำแผนโดยให้นายสมพร เกตุแก้ว เป็นผู้ดำเนินเวที และคิดหารูปแบบตามการตกลงในการวางแผน นางกัลยา รัตนบุรี และนางชมพูนุท แยมสรวล เป็นผู้ช่วยจดบันทึก และเขียนกระดาษช่วยจำ นายชาติรี บุญนุช ประธานคนเข้าเวที ติดต่อผู้ทำอาหาร จัดสถานที่ และนัดทีมวิจัยเข้าร่วมเวที
2. ข้อมูลที่ได้จากการทำเวที ผู้ใหญ่ซื่อน อู่อ่อน อาจารย์ปวีตร วงศาโรจน์ ลุงมาตร วงศาโรจน์ ผู้ใหญ่ช่วย จันทรเอียง ผู้ใหญ่วินัย สวัสดิ์ เป็นผู้เล่าว่า ได้พบวิธีการเลือกผู้นำผู้ใหญ่บ้านในอดีต ว่าแต่เดิมทางราชการจะมาคัดเลือกผู้ที่มีความสามารถแต่งตั้งให้เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ต่อมาใช้วิธีให้ประชาชนคัดเลือกขึ้นมาแล้วยกมือ เล่าเรื่องการขนทรายเข้าวัด การทำปูนขาวและปูนแดงที่ใช้กินกับหมากที่บริเวณวัดบางพรหม และการลำดับเรียบเรียงกำนันในสมัยต่างๆ
3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอ พบว่า ห้องน้ำมีความสำคัญมากกับการทำเวที การชวนพูดคุยก่อนเปิดเวที สามารถทำให้บรรยากาศในการพูดคุยระหว่างทำเวทีราบรื่น การเลือกเวทีที่สงบและมีธรรมชาติที่ร่มรื่นช่วยสร้างบรรยากาศในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ดียิ่งขึ้น

เวทีสร้างความเข้าใจครั้งที่ 4 วันที่ 19 มกราคม 2549 เวลา 9.00 – 15.00 น. ณ ศาลาการเปรียญวัดแก่นจันทน์เจริญ หมู่ที่ 4, 6, 7, 8 มีผู้เข้าร่วมเวที 22 คน ได้แก่ ผู้เฒ่าผู้แก่ และผู้นำชุมชน ประกอบด้วย นายวรพงษ์ วรทัศน์ นายก อบต. นายสมศักดิ์ ศิริประเสริฐ รองนายก อบต. นายบำรุง โชติช่วง รองนายก อบต. นายสุชาติ เพ็งสกุล รองประธานสภา อบต. นายสุระ นิยมวัลย์ ที่ปรึกษาผู้บริหารบริษัทโอสิน จำกัด งบประมาณ 1,740 บาท

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

1. การวางแผน โดยนัดพบปะที่มวิชัย วันที่ 16 มกราคม 2549 ที่บ้านพญาซอ ทีมวิจัยตัดสินใจในการทำแผนโดยนายสมพร เกตุแก้ว ไปประสานขออนุญาตใช้สถานที่ศาลาการเปรียญวัดแก่นจันทน์เจริญกับเจ้าอาวาส

2. ข้อมูลที่ได้จากการทำเวที ผู้ใหญ่บ้าน ชูติช่วง รองนายก อบต. บางพรม และคุณสุชาติ เพ็งสกุล รองประธานสภา อบต. บางพรม เล่าว่า สมัยก่อนมีการปลูกข้าว ยาจัด พริก หอม กระเทียม ที่หมู่ 7 ต.บางพรม เราเรียกว่าการทำสวนเตียน มีแพซงจอตยี่ดียวอยู่ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง เมื่อตอนเด็กๆ ขึ้นไปอยู่บนแพซง แล้วหย่อนเบ็ดตกกุ้ง ตกปลา กลับไปแกงกินที่บ้าน หลังจากที่ซุกซนเล่นน้ำเมื่อสมัยเป็นเด็ก ผู้ใหญ่บ้าน ชูติช่วง เล่าว่าในสมัยก่อนมีอาชีพเป็นคนขับเรือลากจูงแพซงล่องมาจากจังหวัดกาญจนบุรี ผู้ใหญ่วินัย สวัสดิ์ เล่าเรื่องการเดินทัพของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในการยกทัพมาตีค่ายบางกุ้ง ผู้ใหญ่สมพร เกตุแก้ว ชวนคุยเรื่องเส้นทางการเดินทัพและยืนยันการเล่าเรื่องของผู้ใหญ่หลายท่านที่สิ้นชีวิตไปแล้ว เมื่อช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา

3.1.2. กิจกรรมการเก็บรวบรวมข้อมูล

- วันที่ 26 มกราคม 2549 สำรวจเส้นทางเดินเรือในชุมชน
- วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2549 สำรวจการใช้เส้นทางเดินเรือในการติดต่อค้าขายระหว่างชุมชน
- วันที่ 22 พฤษภาคม 2549 ณ ศาลาริมน้ำหน้าโรงเรียนวัดบางพลับและบ้านอาจารย์แว อี่ยมสะอาด
- วันที่ 24 พฤษภาคม 2549 ณ บ้านอาจารย์ปวิตร วงศาโรจน์
- วันที่ 5 มิถุนายน 2549 ณ บ้านอาจารย์สอึง พวงรำไพ และญาติเจ้าอาวาสวัดบางพลับ

กิจกรรมการเก็บรวบรวมข้อมูล แต่แรกเริ่มจากการลงมือลงมือกับเวทีการสร้างความรู้ความเข้าใจ ในความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการ การพบปะแลกเปลี่ยนกับกลุ่มย่อย กับรายบุคคล ความเคลื่อนไหวในชุมชนของทีมงานวิจัยทำให้ชุมชนเริ่มมีความเข้าใจถึงประโยชน์และความสำคัญของโครงการอยู่บ้าง ที่ไม่ค่อยเข้าใจก็พยายามเออออด้วย เนื่องจากคนส่วนใหญ่ในชุมชนเห็นว่าเป็นเรื่องที่สำคัญและมีประโยชน์ โดยเฉพาะทำทีของผู้นำชุมชน ที่ทำท่าว่าควรได้รับการสนับสนุนให้ขับเคลื่อนโครงการ สานความสัมพันธ์ชุมชนต่อไปอย่างมั่นคงแรงกระตุ้นให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ทำให้เกิดความอยากรู้ความเป็นมาของท้องถิ่น ความสำนึกรักท้องถิ่นก็เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ คำถามและปัญหาของทีมประกอบกับความใคร่รู้ของชุมชน นำไปสู่ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาและวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน ทีมและชุมชนได้รับรู้ว่าแต่เดิมเรามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากเนื่องจาก ปู่ ย่า ตา ยาย ของพวกเราหลายครอบครัว มีเลือดทหารกล้าอยู่แทบทุกครัวเรือน ชุมชนของเรามีประวัติศาสตร์อันยาวนานมาแต่ พ.ศ.1998 ปู่ ย่า ตา ยาย ของเรา มีส่วนร่วมในการปกป้องบ้านเมือง เคียงบ่าเคียงไหล่ ลำบากลำบากมาด้วยกัน เราทั้งหลายควรจะหันมารักใคร่กลมเกลียวกันเหมือน ปู่ ย่า ตา ยาย ในอดีต ประเพณีวัฒนธรรมที่งดงามอันก่อเกิดกระบวนการสร้างความสัมพันธ์แต่ก่อนควรได้รับการฟื้นฟูและสืบสานต่อไป คนในชุมชนยังคงมั่นในพระพุทธศาสนา มีจิตเป็นกุศล การร่วมแรงร่วมใจในงานบุญงานกุศลที่ปรากฏขึ้นในปัจจุบัน ทำให้เห็นว่า คนในชุมชนมีความงดงามในการร่วมมือและการมีส่วนร่วมอย่างเต็มเปี่ยมในหัวใจ เป็นหนทางที่จะนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ดีคุณค่าทางจิตวิญญาณของชุมชน ในการสานความสัมพันธ์อย่างมั่นคงสืบไป

สำหรับกิจกรรมของทีมวิจัยในระยะที่ 2 ประกอบด้วยการทบทวนเอกสาร เวทีผู้สูงอายุที่สถานีอนามัยตำบลบางพรม กิจกรรมรณรงค์ผู้สูงอายุและออกเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุตามบ้านกิจกรรมแลกเปลี่ยนเวทีเครือข่ายกิจกรรมงานถวายสลากภัตต์ กิจกรรมหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ กิจกรรมปรับกระบวนการประสานงานของทีมวิจัย กิจกรรมเวียนเทียนวันวิสาขบูชา กิจกรรมตักบาตรขนมกรอก กิจกรรมแห่เทียนพรรษา การถอดบทเรียน กิจกรรมทบทวนสิ่งที่ทำในการดำเนินโครงการ กิจกรรมทบทวนค่าใช้จ่ายและงานเอกสาร

กิจกรรมเวียนเทียนวันอาสาฬหบูชา กิจกรรมหารีร่วมวางแผนการถอดบทเรียนในการดำเนินงานของทีมงานวิจัยร่วมกับ อบต. ผู้ใหญ่บ้าน และทีมงานวิจัย ซึ่งมักเป็นกิจกรรมที่ทดลองทำเพื่อค้นหากระบวนการสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนตำบลบางพรมเป็นส่วนใหญ่ ควบคู่กับการสรุป วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เป็นระยะๆ รายละเอียดของกิจกรรมปรากฏตามรายงานการประชุมที่แนบท้ายมาในเอกสารรายงานฉบับนี้

3.2 ข้อมูลที่ได้จากแต่ละกิจกรรมมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องหรือเชื่อมโยงกัน อย่างไรบ้าง

ข้อมูลที่ได้จากแต่ละกิจกรรม มีความสัมพันธ์เชื่อมโยง ส่งเสริมต่อกันอย่างเป็นรูปธรรม กล่าวคือ การดำเนินกิจกรรม เวทีสร้างความเข้าใจของทีมและชุมชน นำไปสู่การได้ข้อมูล รวบรวมข้อมูล เรื่องราวแต่หนหลังจากคำบอกเล่าบ้าง เอกสารบ้าง น้ำใจและความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น ทำให้ต้องสืบสาวราวเรื่องอย่างต่อเนื่อง ความอยากรู้อย่างยิ่งทำให้อยากรู้เบื้องลึกที่ยังไม่รู้มากขึ้น ตัวอย่าง เช่น เราทราบและสนใจเรื่องประเพณีตักบาตรขนมครกของชุมชน การบอกเล่า การพบปะพูดคุย ยังไม่เพียงพอ ต้องหาข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ มาประกอบ เราก็ค้นหาประเพณีต่างๆ ที่เกี่ยวกับการตักบาตร ทั้งในชุมชนและราชสำนัก เราจึงพบพระราชประเพณีสิบสองเดือนเมื่อครั้งแรกตั้งกรุงศรีอยุธยาจากการบันทึกในกฎหมายเทียรบาล ซึ่งเป็นหนทางในการค้นหาหลักฐานจากเอกสารและทำให้ทีมค้นไปพบพระไตรปิฎกทางพระพุทธศาสนาว่าด้วยการทำบุญสุนทาน และนำไปสู่การได้ค้นพบ ศึกษาบันทึกกฎหมายตราสามดวงในสมัยพระบรมไตรโลกนาถ พ.ศ.1998 นำไปสู่การค้นพบความสัมพันธ์ระหว่างคำว่า “แม่กลอง กับ สมุทรสงคราม” พบความเป็นมาทางการบันทึกอักษรและตำนานค่ายบางกุ้ง กับบ้านพักทัพ อันเป็นข้อมูลแห่งความภาคภูมิใจของชุมชนในการสานความสัมพันธ์แห่งเกียรติภูมิของชุมชนร่วมกัน

3.3 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เพื่อนำมาวางแผนกิจกรรมในช่วงต่อไป

ในการดำเนินงาน ทีมวิจัยมีความเห็นร่วมกับชุมชนว่า ข้อมูลที่ได้ควรได้รับการเผยแพร่ข้อมูลให้รับรู้ทั่วกัน โดยเวทีแลกเปลี่ยน พบปะพูดคุยกันให้มากขึ้นกว่าเดิม ทั้งทีม และชุมชน กับกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ ในภาคอย่างทั่วถึง ควรมิกิจกรรมเน้นหนักการเพิ่มเติม ประเด็นแลกเปลี่ยนความภาคภูมิใจในคนแก่กัน แลกเปลี่ยนทัศนคติในประเด็นคุณธรรม จริยธรรมในอันที่จะเกิดขึ้นของชุมชน ประเด็นผู้นำในอุดมคติของชุมชนควรเป็นอย่างไร ความเห็นกับภายิตของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่ตรัสพระราชทานเมื่อคราวศึกบางกุ้ง ในเรื่องความเป็นญาติที่มีต่อกัน ว่ามีความเห็นอย่างไร หาวิธีการที่จะร่วมกันสร้างบุญกุศลด้วยกันอย่างงดงาม เพื่อสานความสัมพันธ์อันบริสุทธิ์ด้วยวิถีใดในความคิดของแต่ละคน ขยายโอกาสความรู้ความเข้าใจและข้อมูลที่ได้สู่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นเยาวชนและโรงเรียนทั้งสองแห่งในชุมชน สืบค้นในสิ่งที่ชุมชนอยากรู้ในประเด็นประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตในประเด็นที่ไม่ชัดเจน เช่น ความเชียวชาญของคนในชุมชน ทางด้านเกษตร ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญา รวมทั้งตำนานพระแก้ว 3 องค์ แห่งวัดบางพลับต่อไป และจากการดำเนินงาน ทำให้ทีมวิจัยทราบว่า การจัดกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนตำบลบางพรม ควรเริ่มจากการทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้กับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เรือ่ฟื้นกลับคืนมาได้เพิ่มขึ้นท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่ถาโถมเข้ามาสู่ภายในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

บทที่ 4

บทเรียนที่ได้จากการดำเนินงาน

4.1 กระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการทำงานวิจัย

ทีมงานวิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยโดย การจัดเวทีชาวบ้าน การใช้โอกาสเมื่อพบบุคคลเป้าหมายตามงานต่างๆ เช่นงานบวช การแต่ง งานขึ้นบ้านใหม่ งานศพ เวทีการสัมนาอบรมต่างๆ ก็หาโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยน สร้างความสัมพันธ์ ทำความเข้าใจถึงความเป็นอยู่ แนวคิดในการดำเนินชีวิต ถามถึงลูกหลาน ครอบครัว มิตรสหาย ความภาคภูมิใจในอดีต ปัญหาอุปสรรคที่หน้าจะเป็นบทเรียนแก่คนรุ่นใหม่ ที่มีโอกาสเรียนรู้ชีวิตได้น้อยกว่าของกลุ่มชนหนา ผู้ร่วมเวที รวมทั้งการพบปะพูดคุยกลุ่มย่อยต่างๆ ทีมพยายามที่จะอธิบายการทำงานโครงการวิจัยว่า จะทำอะไร ทำอย่างไร เพราะเหตุใดจึงควรทำ ทำแล้วจะนำไปสู่อะไร แล้วจะมีส่วนร่วมและร่วมมือกันอย่างไร เพื่อให้ชุมชนของเรามีความสุข มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความเข้าใจ เห็นโอกาส เห็นอกเห็นใจกัน รับประโยชน์และมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน

การใช้สื่อพื้นบ้าน ภาพเขียน รูปธรรม นามธรรม องค์ความรู้ศิลปะพื้นบ้าน เช่น วัฒนธรรมสืบทอดดนตรีไทย ประวัติศาสตร์ที่น่าภาคภูมิใจของชาวบางพรหม เมื่อกล่าวถึงสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช การสืบทอดวัฒนธรรมอาหารคาวหวาน ประเพณีตักบาตรชนมครก วัฒนธรรมการทอดผ้าป่าบวชศรี ล้วนเป็นเครื่องมือแห่งการพูดคุยแล้วนำไปสู่การระดมความคิด เพื่อเกิดการเรียนรู้ การถ่ายทอดภูมิปัญญาเป็นเส้นทางไปสู่การสัมผัสเชิงลึก ในการเก็บข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล เพื่อเกิดพลังไปสู่เป้าหมายแห่งความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันของคนในชุมชน ในระดับที่มากกว่าเดิม จากการอ่านแววดา อย่างคาดหวังของผู้เข้าร่วมแต่ละเวที ของงานวิจัยชุมชนบางพรหม

กระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการทำงานวิจัย กระบวนการการเก็บข้อมูล ข้อมูลที่ได้มาต้องอาศัยทั้งการจัดทำเวทีที่เป็นทางการ การพบปะพูดคุยที่ไม่เป็นทางการ เนื้อหาที่ได้เรียนรู้ เช่น สภาพพื้นที่ การประกอบอาชีพ ศาสนาและวัฒนธรรม กิจกรรมที่ทำให้คนมีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นแนบแน่น คือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา และวัฒนธรรม คนจะเข้ามาร่วมกันเยอะ ในทางตรงข้ามหากเป็นกิจกรรมที่เป็นผลประโยชน์ ทั้งทางตรง ทาง การเมือง ทางลายยศชื่อเสียง ตำแหน่งแห่งที่ มักได้รับความมีส่วนร่วมจากชุมชนน้อย และมักเป็นเส้นทางแห่งความขัดข้องหมองใจ อึดอัดต่อไปในภายภาคหน้าในความรู้สึกต่อกัน การสื่อสารส่วนตัวทำให้เกิดความสัมพันธ์ได้ดี การพูดปากต่อปาก การไปเยี่ยมเยียนบอกข่าวเล่าแจ้งถึงบ้าน ดีกว่าการปิดประกาศโฆษณา เปิดหอกระจายข่าว เสียงตามสาย และการส่งรกระจายเสียงอะอะปาวๆ ไปในหมู่บ้าน เสียงที่พูดต่อกัน แววดาที่ส่งถึงกัน นอกจากข่าวสารที่ต้องการสื่อแล้ว การพูดคุยแลกเปลี่ยนสารทุกข์สุขดิบ เป็นเรื่องยามสบายใจที่มีสรรพคุณอันวิเศษ แห่งความสัมพันธ์อย่างยั่งยืนแบบธรรมชาติ เมื่อมีความสัมพันธ์กันมากขึ้น ถ้ามีข้อขัดข้องใจ ก็จะช่วยกันแก้ไข ปัญหาในแห่งความสัมพันธ์นี้ เบื้องลึกภายในจะเกิดความเกรงใจ เห็นอกเห็นใจกันอย่างที่ไม่รู้สาเหตุมาก่อนว่า เกิดขึ้นได้อย่างไร ใช้ใจคุยกันก็เป็นเรื่องที่เคยขัดข้องหมองใจกัน ก็ให้อภัยกัน หยวนๆ กันได้

4.2. ชุมชนเปลี่ยนไป เมื่อคุ้นเคยกับกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

4.2.1 การดำเนินงานเกี่ยวกับการวางแผนบ่อยๆ ครั้ง เพื่อเตรียมความพร้อมในการดำเนินเวทีครั้งต่อไป การแบ่งบทบาทหน้าที่ ภารกิจตามความถนัดและความสนใจ ทำให้ต้องใช้สื่อในการพูดคุย เป็นสิ่งสำคัญ เกิดการฝึกฝนการพูด พูดผิด พูดถูก ควรพูด ไม่ควรพูด พูดไปแล้วไม่เหมาะสม จะทำอย่างไร ควรพูดตอนไหน

จะต้องหยุดพูดในคอนไหน จะปรับตัวเองอย่างไร เป็นเรื่องที่ต้องทำความเข้าใจอย่างยิ่งของคณะทำงานและชุมชนที่เข้าร่วมในเวที คนที่ไม่ค่อยพูดก็จะถูกคนอื่นละเลยให้พูด โดยใช้วิธีโยนคำถามให้ตอบ และให้ได้รับเกียรตินำเสนอความคิดของกลุ่มย่อยหรือแนวทางที่ได้ปรึกษาหารือกันแล้ว บ่อยๆ เข้าจนกระทั่งพูดได้ในภาวะที่จำเป็นหรือได้รับมอบหมายหน้าที่ให้เป็นคนพูดในที่สาธารณะ จะได้รับการแก้ไข วิธีการพูด ลักษณะท่าทาง การจับไมค์ จากทีมหรือชุมชน จนเป็นที่พอใจกับบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย คนที่ชอบพูดสาธยายมันด้นจลึงหลับ ก็จะได้มีการปรับ การให้โอกาสคนอื่นได้พูดและฝึกฝนการเป็นผู้ฟังที่ดี แม้บางเรื่องที่ตนเองเป็นผู้รู้อยู่อย่างมาก ก็ต้องนั่งเพื่อวัดระดับความเข้าใจของคนอื่นให้อยู่ในระดับที่ดีพอๆ กัน ทั้งวงสนทนาพูดคุย แลบางครั้งคนที่พูดมากก็จะได้รับมอบหมายให้เป็นผู้จดบันทึกเมื่อมีผู้อื่นพูด จะได้มีเวลาคิดเรื่องพูดน้อยลงบ้าง ในบางขณะเกิดการเรียนรู้ตนเองและผู้อื่น จากการสังเกตปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในเวที กระบวนการคิด การเรียนรู้วิธีคิด การวิเคราะห์สถานการณ์ การนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน ล้วนพร่องพรุ่เมื่อผ่านกระบวนการดำเนินกิจกรรมอันนำไปสู่การประเมินผลสำเร็จ ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงกิจกรรมในเรื่องหน้าที่จะมาถึง

4.2.2 เชื้อโหยแห่งความสัมพันธ์จากการถกทอกระบวนการวิจัยชุมชน

เมื่อมีการได้พูดได้คุยกัน ความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจกัน การรับรู้ความรู้สึกของกันและกัน ก็นำไปสู่การให้โอกาสแก่กัน จำเป็นอยู่เองที่ต้องคุ้นเคย คุ้นหน้ากัน จนไว้วางใจ โลงใจ ที่ได้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำความเข้าใจ ความสัมพันธ์ที่ดี ย่อมเบ่งบานขึ้นได้ในหัวใจ เว้นแต่จะเป็นหินผา แผ่นศิลา ที่ไม่อาจรับรู้ ร้อน รุ่หนาว จากสายลม แสงแดด แลอุ่นไอรของหยาดน้ำค้างแห่งสุนทรียะในการสนทนาพูดคุย เรื่องบรรพชน การค้นเรื่องราว ความภาคภูมิใจของตนเอง ความเป็นมาของแผ่นดินที่ตนเองได้อาศัยหลับนอน ผ่อนหนัก ผ่อนเบา ปลอดภัย ไม่เว้นคำแลเช้าของวันเวลา เป็นธรรมเนียมอยู่เองเมื่อเกิดการสุมหัวกันถึ่เข้า คนที่ไม่เคยรับรู้เรื่องราวอะไรเลย ก็เริ่มอยากจะรู้ ผู้ที่คิดการณ์ใหญ่ก็ให้เคลือบแคลงว่า ชุมชนมาสุมหัวกันบ่อยๆ เนืองๆ ด้วยเรื่องอันใด หรือว่าจะมีอันใดมาแอบแฝงอยู่เบื้องหลัง สุดท้ายก็ต้องรับเข้าร่วมขบวนด้วย เพราะกลัวว่าจะตรึงไฟที่เยวสุดท้ายของโอกาสการร่วมบันทึกประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ในชุมชนที่เกิดขึ้นตามเหตุปัจจัยอันจะเกิดมีขึ้นในอนาคตกาล

4.2.3 ก่อนทำการวิจัย คนในชุมชนตำบลบางพรหมมีโอกาสและเวลาในการสร้างความเข้าใจแก่กันค่อนข้างน้อย มีหลายฝ่าย ผลอันเนื่องมาจากวัฒนธรรมทางการเมือง ทำให้ผู้คนบางกลุ่มบางครอบครัวมีความหวงเหิน ไม่พบปะเยี่ยมเยียนพูดคุยกันอย่างเป็นปกติแบบธรรมชาติ หลังจากมีการทำงานวิจัย ชุมชนได้รับโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมกันหลายครั้งหลายครา เกิดความสนิทสนมคุ้นเคย ได้รับโอกาสในการสร้างความเข้าใจแก่กัน มีภาระความรับผิดชอบในหน้าที่ด้วยกัน ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล ให้ความร่วมมือแก่กันทั้งระหว่างครอบครัว และภารกิจส่วนรวมในชุมชนตำบลบางพรหม มีการพูดคุยกันบ่อยขึ้นแบบไม่เป็นทางการ ตามงานต่าง ๆ ออกไปเยี่ยมเยียนกันตามบ้าน เยี่ยมไข้ยามเจ็บป่วย เมื่อยามสบายก็ไปชวนคุยปรับทุกข์เล่าสุขกัน ขอมรับเข้าหากันช่วยเหลือกันอย่างมีส่วนร่วมเป็นแบบตามธรรมชาติ ไม่มีภาวะซ่อนเร้นทางด้านผลประโยชน์ นักวิจัยที่ทำงานวิจัยได้พัฒนาตัวเองในด้านการเขียน การพูด การดำเนินเวที การสื่อสาร ความรับผิดชอบในการจัดการการเงิน การจัดการเอกสาร การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล การบันทึกรวบรวมความคิด และการบันทึกเหตุการณ์เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งแบบที่เป็นเวทีทางการ และแบบไม่เป็นทางการ ในส่วนของผู้นำชุมชน มีความร่วมมือผูกพัน คุ้นเคยแก่กันในการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในภารกิจหน้าที่ ทั้งทางด้านวัฒนธรรมและกิจกรรมภาคบังคับจากทางราชการให้เป็นไปตามแผนได้ด้วยดี

4.2.4 ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ตัวผู้ทำงานวิจัยเอง ได้พัฒนาตัวเองทางด้านทักษะการทำงาน การทำเวที มโนทัศน์ทางความคิดในทางสร้างสรรค์มากขึ้น รู้จักเกรงใจคน รู้จักตัวเองมากขึ้น เข้าใจในตัวเองว่า ไม่ว่า

จะเก่งกาจมาจากไหน มีความเชี่ยวชาญอย่างไรก็เป็นแค่เพียงหนึ่งเสียงของคนในตำบลบางพรหม ชุมชนเองก็คอยถามไถ่หาโอกาสในการได้มาร่วมกันจัดกิจกรรมทางด้านศาสนาและวัฒนธรรมอย่างไม่ขาดสาย แม้หากเมื่อใด ยกเว้นหรือละเลยไป ก็จะถูกทวงถามเพื่อจะหาคำตอบแห่งการละเว้นในการทำกิจกรรมนั้น

4.3 ข้อวิตกจากเวทีวิจัยชุมชนบางพรหม

4.3.1 เริ่มแรกเมื่อทดลองเวทีวิจัย ความเชื่อมั่นในการดำเนินเวทีแทบไม่มีเอาเสียเลย ไม่รู้ว่าจะเริ่มอย่างไร เมื่อเริ่มแล้วจะต่อไปอย่างไร ล้วนเป็นปัญหาของทุกคนในทีม ในความวิตก คอยระแวงระวังข้อผิดพลาด ประกอบกับต้องคอยสังเกตผู้คนที่เข้ามาในเวที ทำให้ขาดการจดบันทึก นานไปก็ปรับตัวได้ นานไปก็ตั้งต้นที่จะบันทึกได้ ครั้นเมื่อได้จดบันทึกก็จดไม่ทัน เมื่อฝึกปรือจนจดทัน ก็กลับจับประเด็นที่สำคัญไม่ได้ การฝึกฝน อดทน คำนะเนนาจากที่เลี้ยง การสังเวยเวลาให้กับข้อบกพร่อง ช่วยเพิ่มความมั่นใจของทีมได้พอประมาณในเวลาต่อมา

4.3.2 ชุมชนบางพรหมไม่ว่าจะเป็นผู้นำชุมชน คณะทำงานทีมวิจัย และสมาชิกของชุมชนเอง มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเวลาเป็นอย่างมาก ชุมชนที่ทำสวนก็ต้องสละเวลาอยู่กับการขุดดิน คายหญ้า แต่งกิ่งพันธุ์ไม้ เก็บมะพร้าว ดูแลพืชผลของตนอย่างใกล้ชิด จึงจะพอแก้ไขปัญหาลงทุนทางอาชีพเกษตร ผู้นำชุมชนเองก็ต้องไปอบรมสัมมนาไม่ว่างเว้น ตามรายการชุมชนมา และรายการเส้าไปเรียนรู้ ทั้งภาคบังคับ และเกมขอร้องจากหน่วยงานที่ควรมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน หลายครอบครัวคนวัยทำงานต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ให้ผู้สูงอายุดูแลบ้าน เป็นธรรมดาอยู่เองที่ต้องวิตกเรื่องการดูแลบ้านอยู่บ้างพอสมควร ฝนเจ้ากรรมก็ทำป่วนเอาได้ในบางเวที แม้จะขัดกับความรู้สึกของชาวเกษตรที่ชอบฝนเป็นหนักหนา แต่ที่เลี้ยงแล้วจะเกิดผลเสียต่อความสัมพันธ์เป็นอย่างมากคือ งานแต่ง งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ งานศพ ไม่เว้นแม้งานเกษียณอายุราชการ เป็นเรื่องที่มนุษย์มักจะหาเหตุผลมาสนับสนุนความคิดของตนเอง แม้กระทั่งที่มาของคำปฏิเสศที่ว่า ยังหาเวลาที่เหมาะสมไม่ได้เลยในช่วงเวลานี้ แต่นั่นคือความจริงที่ต้องควรได้รับความเห็นใจอย่างยิ่ง ผลที่ตามมาคือ ความล่าช้าที่มีเหตุอันควร ก็ทำให้เกิดอาการอดสูใจมิใช่น้อย เมื่อเว็บหนึ่งแห่งความรู้สึกมาเยี่ยมเยียนการทำงานของทีมงาน เราต้องจัดการกับเวลาได้ ประโยชน์ยังคงแว่วสำเนียงอยู่ในหูมิรู้หาย จะทำได้หรือไม่ คงต้องฝากไว้กับความพยายามของทีมคณะทำงาน

4.4 การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและทีมวิจัยในการขับเคลื่อนกระบวนการวิจัยชุมชน

4.4.1 กระบวนการดำเนินงาน คณะทำงานทีมวิจัยเน้นให้ทุกคนได้จัดการร่วมกันโดยการมีส่วนร่วม ในลักษณะที่ชุมชนเป็นเจ้าของ เมื่อจะทำภารกิจอันใด มีการวางแผนร่วมกัน พุดถึงข้อดีที่ควรได้จากการทำกิจกรรม และเสนอความคิดข้อขัดข้องที่จะทำให้เกิดผลเสีย หากมีการดำเนินงานที่ไม่พึงประสงค์ เน้นการประชาสัมพันธ์ในการทำงานแบบสื่อสารสองทาง ไม่ใช้วิธีสั่งการ ใช้วิธีถามความสมัครใจ ถ้ามถึงความถนัด และเมื่อไม่อาสาทำงานก็จะกระตุ้นให้เห็นว่า เป็นเรื่องที่ควรให้โอกาสแก่กันในการทดลอง เรียนรู้ในงานปริกษาหรือ คอยให้กำลังใจแก่กันในการทำงาน จะได้พบในส่วนที่อยากทำ ทำได้ ทำได้ดี และพอทำได้ พบว่าการประชุมอย่างไม่เป็นทางการค่อนข้างได้งานที่ออกมาดี แต่ก็ไม่ได้ขัดข้องกับระเบียบวิธีในการนั่งหัวโต๊ะเพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ แต่ถ้าเป็นไปได้อีกควรหลีกเลี่ยงการทำงานแบบสั่งการ ต้องมีแกนนำที่เป็นทางธรรมชาติ จะทำให้คนมาร่วมงานแบบเต็มใจที่จะทำงาน มีความตั้งใจเพราะคิดว่าเป็นงานของเรา มีความสุขสนุกสนาน ได้ความบันเทิง ได้ความรู้สึกที่ดี ๆ จากการทำงานร่วมกันที่ไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย พยายามหยิบยื่นโอกาสในการให้คนได้แสดงความคิดเห็น กำหนดงาน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ในชุมชน ให้เกิดความรู้สึกเป็น

ทีมงานเดียวกัน ให้ความสำคัญกับคน กับตัวเรา ให้ยอมรับเข้าหากับคนอื่นได้ ให้มองไปที่ข้อดีที่มีคุณค่ามากกว่าข้อเสีย ทำอย่างไรให้คิดให้ได้ว่า การที่ต้องเปลี่ยนคนอื่นนั้นเป็นการยากยิ่งกว่าการจะปรับตัวเราให้เข้ากับคนอื่น อย่าคิดว่าต้องเปลี่ยนคนอื่นเสมอไป ควรหาวิธีปรับตัวเองให้เข้ากับคนอื่นให้ได้ และค้นหาวิธีว่าจะใช้วิธีอะไร การสื่อสารกับคน การศึกษาคน เราต้องสื่อสารด้วยว่า เขาชอบอะไร เขาฟังอะไรได้บ้าง เขาไม่ควรได้รับฟังอะไร และตัวเราเองควรรู้ว่ากำลังพูดอะไรอยู่ จะส่งผลให้ทีม คนอื่น และตัวเราอย่างไร หลังจากที่ได้พูดสิ่งนั้น ๆ ออกไปแล้ว

4.4.2 กระบวนการในการจัดกิจกรรมที่สร้างการมีส่วนร่วมนั้น คนในชุมชนเป็นผู้คิดวางแผน เสนอแผน ออกบทเรียนที่เคยผ่านมา และให้คิดให้ได้ว่า ตัวเองคือผู้จัดงาน อบต. และภาคส่วนต่างๆ รวมทั้งผู้นำชุมชน ในตำแหน่งต่าง ๆ เป็นผู้ทำหน้าที่สนับสนุนให้กำลังใจ คอยช่วยเหลือให้การกิจก่อนคลายจากข้อขัดข้องและคอยให้คำปรึกษาในขณะทำงาน ให้คนทั้งหลายรู้สึกในการมีส่วนร่วมในการทำงาน รู้สึกว่าเป็นงานของตน และเมื่อใดที่ผู้ร่วมงานรู้สึกว่าตนเองจัดการได้เอง ความสนุก ความเป็นอิสระ จะเกิดขึ้นจากการที่ชุมชนมีการจัดการเอง แต่ถ้าวางข้าม ถ้ารู้สึกว่าตนเองเป็นแค่คนไปร่วมงาน ไปเป็นส่วนหนึ่งของ อบต. เป็นส่วนหนึ่งของผู้ใหญ่บ้าน เป็นส่วนหนึ่งของภารกิจที่ทางราชการสั่งมา ก็เป็นเหมือนไปงานพิธีกรรมที่ไม่มีความศักดิ์สิทธิ์ใด ๆ เลย และไม่ควรถูกค่าแก่การสูญเสียเวลาในการทำมาหากิน หรือนอนดูทีวี เพื่อเฝ้าบ้าน ปกป้องทรัพย์สินให้กับลูกหลาน

4.4.3 คณะทำงานวิจัยมุ่งเสริมสร้างแนวคิด วิถีคิด โดยเวทีชุมชน การแลกเปลี่ยน พูดคุย จิปาถะ ในเรื่องสร้างสรรค์ และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินชีวิตของคู่สนทนา ทำให้เกิดความสัมพันธ์ ความร่วมมือที่นำไปสู่การมีส่วนร่วมที่เป็นธรรมชาติต่อกระบวนการวิจัย

4.4.4 การให้ความสำคัญกับผู้อาวุโสในชุมชน ผู้ทรงภูมิปัญญาของชุมชน ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีในการขับเคลื่อนงาน เนื่องจากผู้อาวุโสมีเพื่อนพูดคุย ได้คลายเหงา ได้ฟังความทรงจำเรื่องราวแต่หนหลัง ได้เล่าเรื่องลำดับวงศ์ตระกูลญาติ ทั้งที่สาบสูญ และย้ายไปอยู่ถิ่นอื่นอันไกลโพ้น

4.4.5 ความสัมพันธ์ที่ดีอันเกิดจากกระบวนการวิจัย ส่งผลให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมในชุมชน ให้ประสบความสำเร็จได้ดี ทั้งในส่วนผู้นำชุมชน ทีมวิจัย สมาชิกชุมชนในพื้นที่ ส่งผลให้กระบวนการวิจัยท้องถิ่นสามารถนำไปปรับใช้ในการแก้ปัญหาครอบครัว ในการใช้ชีวิตประจำวัน และปัญหาอื่น ๆ ในอันที่จะเกิดขึ้นได้

4.4.6 ในเส้นทางกระบวนการวิจัยชุมชน พบข้อมูลในส่วนของงานที่ต้องช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนของผู้ด้อยโอกาส ซึ่งประสานได้กับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสมุทรสงคราม และ อบต.บางพรหม ทำให้เกิดความร่วมมือกับภาคีในระดับความร่วมมือและการมีส่วนร่วมต่อกันที่ดี เป็นที่พอใจของชุมชนและเป้าหมายในความช่วยเหลือที่กลับมาให้ความร่วมมือกับกระบวนการวิจัยของชุมชนบางพรหม

4.5 ข้อคิดเห็น ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะต่องานวิจัย

4.5.1 ข้อคิดเห็น

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งในระดับบุคคลและส่วนรวม อันเกิดจากความร่วมมือการมีส่วนร่วม ในการค้นหาปัญหา วิเคราะห์ปัญหา แล้วร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญห การวางแผนร่วมกันให้สอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม ของชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย สู่การพัฒนาศักยภาพของชุมชนอย่างเป็นระบบ การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง ต้องเริ่มจากชุมชนที่เป็นเจ้าของปัญหา มีส่วนร่วมและร่วมมือกันอย่างเป็นรูปธรรม

4.5.2 ข้อสังเกต

ทีมวิจัยเพื่อท้องถิ่น คณะทำงานส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์ในการทำงาน การที่คณะทำงานพัฒนาตนเองได้ในระดับหนึ่งนั้น เกิดจากโอกาสการสนับสนุน การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับทีมวิจัยในพื้นที่อื่น กับทีมวิจัยรุ่นพี่ และทีมวิจัยซึ่งกำลังได้รับการพัฒนา องค์การภาคีเครือข่ายของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น มีส่วนช่วยอย่างมากในการเชื่อมโยงอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง เป็นปัจจัยให้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นขับเคลื่อนไปได้อย่างมั่นคง สร้างกำลังใจและความมั่นใจไปสู่เป้าหมายของคณะทำงานที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อขับเคลื่อนกระบวนการวิจัยชุมชน

4.5.3 ข้อเสนอแนะ

โอกาส ประสบการณ์ สถานการณ์ ข้อมูล มีการเปลี่ยนแปลงโดยตลอด คำแนะนำ การกระตุ้นเตือนความสามารถ ความถนัดของพี่เลี้ยง เป็นเหมือนแบตเตอรี่ที่ทำให้คณะทำงานมีพลังในการขับเคลื่อนงานวิจัย เพื่อชุมชนท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ トラバドที่แบตเตอรี่ยังคงต้องเติมไฟ ทีมวิจัยก็ยังคงต้องการเติมเต็มจากคณะพี่เลี้ยง ด้วยเหตุฉะนั้น เป็นแน่แท้ เป็นธรรมดาแห่งการเรียนรู้ที่ต้องใช้กระบวนการในการขับเคลื่อนชุมชนไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน นัยยะแห่งความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีประสบการณ์กับผู้อ่อนประสบการณ์ ผู้ที่ยังงงวย สลิมสลือกับการไล่เรียงอักษร การจัดหมวดหมู่เพื่อสื่อสารระหว่างชุมชนกับฟากฝั่งแห่งชุมชน ผู้กระหายโหยหาการเรียนรู้โดยผ่านข้อมูล ชุมชนผู้เพิ่งเห็นความสว่างแบบใหม่ยังต้องหาวิถีคลำทางความสอคล้องของงานที่ได้ทำมาแล้ว ด้วยน้ำมือแล่นน้ำใจที่ทุ่มให้เกินร้อย จากข้อจำกัด มาตรฐานเหมือนว่า มีผู้อาจหาญคงแก่เรียน จะพยายามถือกบไฟส่องทางแลชี้มือให้เดินไปตามทางที่ควรเป็น ด้วยเหตุที่ทารกน้อยเพิ่งเริ่มหัดคลืบคลาน คงเคียดสาไม่รู้จักวิธีประคองตัวเอง ยืนขึ้นแลก้าวขาไปข้างหน้า เพื่อให้ตรงทางได้ ถึงด้วยเป็นเฒ่าทารก ผู้โงกโชนชีวิต การเรียนรู้กระบวนการมาบ้างก็ตาม ดูประหนึ่งเสมือนว่ายังไม่อาจปรับวิธีให้เรียนรู้กระบวนการรูปแบบใหม่แห่งการเรียนรู้อย่างถนัดคล่องหนักหนา ในระยะเวลาอันน้อยนิดของช่วงวัยผ่านประสบการณ์ยืนชีพแห่งตนเป็นแม่นมั่น

หนังสืออ้างอิง

- พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดสมุทรสงคราม คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงาน 5 ธันวาคม 2542 กรมศิลปากร หน้า 33
- หนังสือ “ไทยรบพม่า” พระนิพนธ์สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ภาค 2 สำนักคลังวิทยา โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ 2494 หน้า 2
- พระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี และจดหมายเหตุรายวันทัพสมัยกรุงธนบุรี ประชุมพงสาวดาร เล่ม 40 พิมพ์ครั้งที่ 1 องค์การคำคุณฐา หน้า 31 พระราชพงศาวดาร ฉบับ พระราชหัตถ์เลขา เล่ม 2 สำนักพิมพ์คลังวิทยา พ.ศ. 2516

ภาคผนวก

โครงการศึกษากระบวนการสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ตำบลบางพรหม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม มีภาคผนวก ดังนี้

- ก. สรุปรายงานการประชุม
- ข. ภาพกิจกรรมของโครงการ

ก.สรุปรายงานการประชุม

สรุปการประชุม

โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม

ครั้งที่ 1

วันที่ 13 พฤศจิกายน 2548

ณ บ้านพญาขอ หมู่ที่ 5 ต.บางพรหม

.....

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นางชมพูนุท	แย้มสรवल
2. นายชาติรี	บุญนุช
3. นางบุญเรือน	ราชสิงโ
4. นางกัลยา	รัตนบุรี
5. นายชาญชัย	สิงห์จันทร์
6. นายสมพร	เกตุแก้ว
7. นางนิตติศักดิ์	โตนิติ
8. นายศิริวัฒน์	คันธารส
9. นายชินวุฒน์	มณีศรีจำ
10. น.ส.วาสนา	นวลพลับ

เริ่มประชุมเวลา 10.00 น.

วันนี้ทีมงานได้นัดหมายให้คณะผู้ประสานงานศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม มาเป็นพี่เลี้ยงเพื่อสร้างความเข้าใจกับทีมงานในการวางแผนการทำงาน เช่น ทบทวนการทำงานที่ผ่านมา ก่อนทำกิจกรรมจะต้องวางแผนอย่างไร การจัดบทบาทหน้าที่ของทีมงานแต่ละคน ทบทวนบทเรียน เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ใครจะต้องทำอะไร อย่างไร เช่น การดำเนินกิจกรรม การเชิญคน การจัดการเรื่องอาหาร และเครื่องดื่ม การจัดเวที

มติที่ประชุมสรุปให้ นายสมพร เกตุแก้ว เป็นผู้ดำเนินเวที นางกัลยา รัตนบุรี เป็นผู้จดบันทึก นางชมพูนุท แย้มสรवल เป็นผู้จับประเด็น และบันทึกบนกระดาน และให้นายชาติรี บุญนุช เป็นผู้เชิญคนเข้าร่วมเวที ส่วนทีมงานที่เหลือให้ช่วยจัดเวทีและสังเกตการณ์ โดยนัดหมายจัดทำเวทีสร้างความเข้าใจกับชุมชนหมู่ที่ 1 ตำบลบางพรหม ในวันที่ 18 พฤศจิกายน 2548 เวลา 9.00 น. ณ ศาลาเอนกประสงค์หมู่ที่ 1 ตำบลบางพรหม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

เลิกประชุมเวลา 12.00 น.

นางกัลยา รัตนบุรี

ผู้บันทึกการประชุม

นายสมพร เกตุแก้ว

ผู้ตรวจทานรายงานการประชุม

สรุปการประชุม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ครั้งที่ 2

วันที่ 18 พฤศจิกายน 2548

ณ ศาลาเอนกประสงค์หมู่ที่ 1 ต.บางพรหม

.....

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นายมนตรี	สุวรรณัง
2. นางปราณี	จันทร์ทอง
3. นายสมนึก	ฤทธา
4. นางเทียน	กลอยสวาท
5. นางประหยัด	เพิ่มศักดิ์
6. นางทัศนีย์	บุญนุช
7. นางลัดดา	รุ่งแจ้ง
8. น.ส.บุปผาสวรรค์	ไม่น้อย
9. นางหงส์	บุญมี
10. นายรวม	บุญมี
11. นายหยัด	เกิดสวัสดิ์
12. น.ส.มณฑา	รุ่งโรจน์กรวงศ์
13. นายสำเริง	จันทร์พิภพ
14. นายชัยสิทธิ์	แก้วใหญ่
15. นายช้อน	อุ่ออน
16. นางพะเยาว์	กลอยสวาท
17. นางกัลยา	รัตนบุรี
18. นายชาญชัย	สิงห์จันทร์
19. นางดิ่ง	เหมือนขจร
20. นางปรารักษ์	กลอยสวาท
21. นางสมพร	อยู่ศรี
22. นายสมบุรณ์	จันทร์พิภพ
23. นายนิคม	อุ่ออน
24. นายสมพร	เกตุแก้ว
25. นายชาติ	บุญนุช
26. นางชมพูนุท	แย้มสรวล
27. น.ส.เกศสุดา	บุญธรรม
28. นายศิริวัฒน์	คันธารส

เริ่มประชุมเวลา 9.00 น.

นายสมพร เกตุแก้ว หัวหน้าทีมงานวิจัยฯ ได้กล่าวต้อนรับชาวบ้านชุมชนหมู่ที่ 1 และชวนพูดคุยเรื่องจิตตะ เรื่องลูกหลาน เรื่องการทำมาหากิน ชีวิตความเป็นอยู่ เพื่อสร้างความสนิทสนมคุ้นเคย จากนั้นได้นำทีมงาน และกล่าวให้ที่ประชุมทราบว่า ที่เชิญทุกท่านมาวันนี้เพื่อชี้แจงสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับ สกว. ที่มาของงบประมาณสนับสนุนที่นำมาใช้ วัตถุประสงค์ในการทำงานวิจัย โครงการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนตำบลบางพรหม ว่ามีความเป็นมาอย่างไร

จากนั้นได้ชวนผู้เข้าร่วมเวทีพูดคุยถึงความเป็นมาในอดีต ความภาคภูมิใจของชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทบทวนความจำว่าใครเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอดีตที่ผ่านมา วิธีการเลือกกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในสมัยก่อนกับปัจจุบัน การทำอาชีพสวนเกษตรในอดีตมีการปลูกพืชอะไรบ้าง

หลังจากจบเวทีสร้างความเข้าใจและร่วมรับประทานอาหารเรียบร้อยแล้ว Node และทีมงานได้ถอดบทเรียน พอสรุปได้ว่า การจัดทำเวทีครั้งนี้ขั้นตอนการดำเนินงานไม่ได้มีการนัดหมายกันมาก่อน โดยคิดวิธีกันเองในขณะนั้น ซึ่งครั้งต่อไปจะต้องมีการนัดแนะระหว่างทีมงานก่อน ส่วนการตอบคำถามชาวบ้านบางเรื่องผู้ดำเนินเวทีไม่ควรตอบเอง ควรโยนให้ผู้เข้าร่วมเวทีช่วยกันตอบ

เลิกประชุมเวลา 14.00 น.

นางกัลยา รัตนบุรี

บันทึกการประชุม

นายสมพร เกตุแก้ว

ตรวจทานรายงานการประชุม

สรุปการประชุม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ครั้งที่ 3

วันที่ 22 ธันวาคม 2548

ณ ศาลาเอนกประสงค์หมู่ที่ 5 ต.บางพรหม

.....

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นางกุลวรรณ	วงศาโรจน์
2. นายยิ่งมกล	พุกประเสริฐ
3. นางสาววย	จันทร์แดง
4. นางมาลา	หนูเจริญ
5. นางมาลัย	ศิริประเสริฐ
6. นายพัลลภ	อ่วมศิริ
7. นายทองสุข	เชื้อจีน
8. นางบุญครอง	จันทร์แดง
9. นางหวด	จันทร์แดง
10. นายศิริ	จันทร์แดง
11. นายวัชรินทร์	รุ่งปัจฉิม
12. นายสมจิต	หนูเจริญ
13. นายไผ่	แสงอินทร์
14. นางวิเชียร	แดงจันทร์
15. นายประกอบ	ศิริประเสริฐ
16. นายฉัตรคนัย	สิทธิมงคลชัย
17. นายประยงค์	แดงจันทร์
18. นายมณฑล	วงศาโรจน์
19. นายชาติรี	บุญนุช
20. นายชาญชัย	สิงห์จันทร์
21. นายวรวัฒน์	ดำเนินพานิชย์
22. นางชมพูนุท	แย้มสรวล
23. นายศิริวัฒน์	คันธารส
24. นายสุขประเสริฐ	กล่อมจิต
25. นางนิศากร	วงศาโรจน์
26. นายทองสุก	ปานดำ
27. นางวรรณิ	เกตุแก้ว
28. นายเดโช	ทับศรี
29. นางประนอม	ทับศรี

เริ่มประชุมเวลา 10.00 น.

ทีมงานได้มอบหมายให้ นายชาติรี บุญนุช เป็นผู้ดำเนินเวที นางกัลยา รัตนบุรี จดบันทึก นางชมพูนุท แยมสรวล จับประเด็น ได้พูดคุยถึงความเป็นมาและวัตถุประสงค์ในการจัดทำเวทีเพื่อสร้างความเข้าใจและเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับการปลูกทุเรียน มังคุด เงาะ การปลูกข้าว สินค้าเกษตรที่ปัจจุบันได้เลิกทำไปเนื่องจากได้รับผลกระทบจากน้ำเค็มหนุนสูงในช่วงการกักเก็บน้ำของกรมชลประทานจากการสร้างเขื่อนที่จังหวัดกาญจนบุรี เรื่องราวเกี่ยวกับลูกหลานไปทำงานในเมืองหลวง ในโรงงานอุตสาหกรรม เรื่องเสียงตามสายที่ชาวบ้านต้องการให้เปิดสื่อธรรมะเพื่อจรรโลงจิตใจของคนในชุมชน การเรียกชื่อโครงการให้สั้น ๆ ง่าย ๆ เพื่อความเข้าใจโดยทั่วกัน

หลังจากจบเวทีสร้างความเข้าใจแล้ว ในช่วงเวลา 13.30 น. ทีมงานและ Node ได้ร่วมกันถอดบทเรียน พบว่าการเลือกเวทีมีความสำคัญ เวทีที่ใช้ในวันนี้มีเสียงรบกวนจากยวดยานพาหนะที่วิ่งไปมา ผู้คนที่เดินผ่านไปผ่านมา เสียงพูดคุยทักทาย ทำให้คนในเวทีไม่มีสมาธิในการพูดคุย การปล่อยให้นายชาติรี บุญนุช ดำเนินเวทีนานเกินไปซึ่งไม่มีความถนัดโดยไม่มีใครช่วยเสริมหรือตั้งคำถามเพื่อการเรียนรู้ในเวที ผู้เข้าร่วมเวทีบางคนผูกขาดในการพูดนานและบ่อยครั้ง โดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้พูดบ้าง ปัญหาการจัดการเรื่องอาหารและเครื่องดื่มที่เป็นภาระของทีมงาน

เลิกประชุมเวลา 14.30 น.

นางกัลยา รัตนบุรี

บันทึกการประชุม

นายสมพร เกตุแก้ว

ตรวจทานบันทึกการประชุม

สรุปการประชุม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ครั้งที่ 4

วันที่ 12 มกราคม 2549

ณ บริเวณลานหน้าศาลเจ้าได้เสีย สุดโจ้ว หมู่ที่ 2 ต.บางพรหม

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นายชาญชัย	สิงห์จันทร์
2. นางกฤษณา	แสงอินทร์
3. นายสมพร	เกตุแก้ว
4. นายมานพ	นิลพัฒน์
5. นางกัลยา	รัตนบุรี
6. นายชาติรี	บุญนุช
7. นางทองมา	สงสัย
8. นางประหยัด	คณัฏฐมวกุล
9. นายเก็บ	หัตถกรรม
10. นางฉวี	แสงตะวัน
11. นางจำปา	พึงอำนาจ
12. นางเชียม	แซ่ไฉว
13. นางชมพูนุท	แย้มสรวล
14. นายหทัยพรรณ	แก้วกาหลง
15. นางมาลี	เหมือนพิมพ์ทอง
16. นายศิริวัฒน์	คันธารส
17. นางวิไล	จันทร์เอียง
18. นางบุญเรือน	ราชสิงห์
19. นายบุญธรรม	วัฒนประดิษฐ์
20. นายวินัย	สวัสดิ์
21. นางสุขใจ	วันเพ็ญ
22. น.ส.บุญเรือน	คชาสัมฤทธิ์
23. นางลำไย	แซ่ไฉว
24. นายปวิตร	วงศาโรจน์
25. น.ส.นันทวัน	สวัสดิ์
26. นางปราณี	ขาวสะอาด
27. นายอโนทัย	เจริญสุข
28. นายสุขประเสริฐ	กล่อมจิต

เริ่มประชุมเวลา 9.30 น.

จากการจัดทำเวทีวางแผนการดำเนินงานของทีมเมื่อวันที่ 3 มกราคม 2548 ณ บ้านพญาซอ ทีมมีความเห็นว่าควรจัดพิมพ์ความเป็นมาของ สกว. และรายละเอียดของโครงการแจกให้กับผู้เข้าร่วมเวทีเพื่อสร้างความเข้าใจในระดับหนึ่งขณะที่ดำเนินเวที การขอยืมสื่อจากวัดบางพลับเพื่อใช้ปูพื้น ให้ชุมชนหมู่ที่ 3 จัดการเรื่องอาหารและเครื่องดื่ม นายสมพร เกตุแก้ว เป็นผู้ดำเนินเวที นางกัลยา รัตนบุรี เป็นผู้ช่วยและบันทึก นายชาติ บุญนุช เป็นคนเสริม นางชมพูนุท แยมสรวล ชักถามและจับประเด็น

ในวันนี้พบว่ามีคนในชุมชนหมู่ที่ 4 มาเข้าร่วมเวทีด้วยหลายคน ในเวทีมีผู้คนหลากหลายวัย ทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ หลังจากนายสมพร เกตุแก้ว กล่าวชี้แจงที่มาของการจัดทำเวทีแล้ว ได้มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนกันมากมายหลายเรื่องราว เกี่ยวกับอดีตของตำบลบางพรหม ในเรื่องการทำนาข้าวในร่องสวน ปลูกพริก หอม กระเทียม การนำผลผลิตทางการเกษตรบรรทุกลงเรือพายไปแลกเปลี่ยนของและอาหารกับชุมชนอื่น เช่นแลกเปลี่ยนข้าวที่บ้านโพธิ์หัก โพธาราม จังหวัดราชบุรี แลกกะปิ น้ำปลาเกลือ อาหารทะเลที่บ้านคลองโคน ที่ ต.บางพรหม เดิมมีการทำปูนขาวและปูนแดงที่ใช้กินกับหมากพลู เล่าถึงลำน้ำแม่กลองสมัยก่อนมีทรายอยู่กลางแม่น้ำจำนวนมาก เวลาลำลงสามารถเดินข้ามฝั่งได้ คุยถึงเรื่องประเพณีสงกรานต์ เรื่องบริเวณศาลเจ้าที่จัดเวทีนี้สมัยก่อนจะมีหมู่โจรมาทำพิธีบวงสรวงก่อนเข้าปล้นทุกครั้ง เรื่องการรวมตำบลบางพลับและตำบลบางพรหมเป็นตำบลเดียวกัน กำนันและผู้ใหญ่บ้านคนแรกของตำบลบางพรหม การเลือกตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านสมัยก่อน ความเป็นมาของศาลเจ้า

หลังจากจบเวทีแลกเปลี่ยนและร่วมกันรับประทานอาหารกลางวันเรียบร้อยแล้ว เวลา 13.00 น. ทีมงานและ Node ได้ร่วมกันถอดบทเรียนจากการทำเวทีในวันนี้ พบว่า การจัดเวทีที่มีบรรยากาศสงบ ร่มรื่น สามารถช่วยให้ผู้เข้าร่วมเวทีมีสมาธิในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันมากยิ่งขึ้น ช่วยสร้างบรรยากาศเชื่อมโยงความสัมพันธ์ได้ดี

เลิกประชุมเวลา 14.00 น.

นายชาติ บุญนุช

บันทึกการประชุม

นายสมพร เกตุแก้ว

ตรวจทานบันทึกรายงานการประชุม

สรุปการประชุม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ครั้งที่ 5
วันที่ 19 มกราคม 2549
ณ ศาลาการเปรียญวัดแก่นจันทร์เจริญ หมู่ที่ 4 ต.บางพรหม

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นายสุชาติ	เพ็งสกุล
2. นางวิไล	จันทร์เอียง
3. นางเสรี	ศรีป่า
4. นางกัลยา	รัตนบุรี
5. นางฉวี	แสงตะวัน
6. นายสมศักดิ์	ศิริประเสริฐ
7. นายศิลา	คุ้มวงษา
8. นายวรพงษ์	วรทัศน์
9. นายวิษณุ	ทับทิม
10. นางเตือนใจ	พัฒนกุล
11. นายวินัย	สวัสดิ์
12. น.ส.สถาพร	ตะวันขึ้น
13. นางบุญเรือน	ราชสิงโ
14. นางวรรณิ	เกตุแก้ว
15. นายน้อย	นิ่มนุช
16. นางนิศากร	วงศาโรจน์
17. นายบำรุง	โชติช่วง
18. นายอุทัย	เล็กสมภาพ
19. นายสุระ	นิยมวัลย์
20. นางชมพูนุท	แย้มสรवल
21. น.ส.กนกวรรณ	ประจักษ์จิตต์
22. น.ส.บุญเรือน	क्षाสัมฤทธิ์
23. นายสมพร	เกตุแก้ว
24. นายชาติรี	บุญนุช
25. นายศิริวัฒน์	คันธารส
26. นายชัยณวัฒน์	มณีศรีจำ
27. นายนิติศักดิ์	โตนิติ
28. นายชาติรี	บุญนุช
29. นายสมพร	เกตุแก้ว

30. นายสมคุณชัย	แยมอรุณ
31. นายรัชพล	นาคพุ่ม
32. นายประยงค์	แดงจันทร์

เริ่มประชุมเวลา 10.00 น.

จากการประชุมทีมงานเมื่อวันที่ 16 มกราคม 2549 ณ บ้านพญาซอ ทีมได้วางแผนการร่างเอกสารเชิญผู้นำชุมชนเข้าร่วมเวที เอกสารการสร้างความเข้าใจแก่กับผู้เข้าร่วมเวที โดยจะเชิญชุมชนที่อยู่ใน หมู่ที่ 4, หมู่ที่ 6, หมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 8 เข้าร่วม มอบหมายให้นายสมพร เกตุแก้ว ประธานงานขอนแก่นอุทกภัยใช้สถานที่กับเจ้าอาวาสวัดแก่นจันทร์เจริญ

ในเวทีวันนี้มีตัวแทนหมู่บ้านทั้ง 4 หมู่ เข้าร่วมครบทุกหมู่ โดยมีผู้นำชุมชน อาทิ นายก อบต. รอนนายก อบต. ประธานและรองประธาน อบต. ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น และมีผู้บริหารบริษัท โอไลน์ จำกัด ซึ่งมีบ้านอยู่ในชุมชน ให้ความสนใจเข้าร่วมเวทีด้วย ในเวทีได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันหลากหลายเรื่องราว เล่าเรื่องการทำสวนเกษตรในสมัยก่อน เล่าเรื่องการใช้ชีวิตในวัยเด็ก ในสมัยที่แม่น้ำแม่กลองยังไม่มีการสร้างเขื่อนที่จังหวัดกาญจนบุรี เวลานั้นน้ำเหนือหลาก จะมีกุ้ง ปลา ชุกชุมเป็นอันมาก มีการล่องแพซุงจากจังหวัดกาญจนบุรีมาผูกริมฝั่งทำให้เด็ก ๆ ใช้เป็นที่วิ่งเล่นชุกชุม ตกกุ้ง ตกปลา กันอย่างสนุกสนาน เพลิดเพลิน คุณสุระ นิยมวัลย์ ผู้บริหารบริษัท โอไลน์ จำกัด เล่าว่า พี่เป็นคนกรุงเทพฯ แต่ชอบธรรมชาติบ้านสวน มีความสุขมากที่ได้มาอยู่ในชุมชนตำบลบางพระที่มีบรรยากาศเงียบสงบ ร่มเย็น ในเวทีได้พูดถึงความภาคภูมิใจที่ได้อยู่ในพื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการกอบกู้เอกราชของพระบาทสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พูดคุยถึงเส้นทางเดินทัพเพื่อตีทัพพม่าที่ค่ายบางกุ้ง สำหรับบรรยากาศของเวทีในวันนี้รู้สึกเป็นกันเองดี โดยเฉพาะนายก อบต.และรองทั้งสอง ได้ให้ความสนใจเวทีเป็นอย่างยิ่ง นับเป็นการเริ่มต้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชาวบ้านและผู้นำชุมชน

หลังจากจบเวทีสร้างความเข้าใจเรียบร้อยแล้ว ได้มีการถอดบทเรียนพบว่า ผู้นำชุมชนไม่ค่อยมีเวลามากพอสำหรับการอยู่ในเวที ควรตั้งคำถามในสิ่งที่ผู้ร่วมเวทีให้ความสนใจ และสิ่งที่ได้โดยไม่คาดหวังคือพบเส้นทางจากคลองบางพลับไปออกคลองหมาหอน 3 เส้นทาง ซึ่งทีมงานจะไปสำรวจความเป็นไปได้ในการใช้เส้นทางลำเลียงทหารลงเรือจากกรุงธนบุรีลัดเลาะมาตามลำคลองเพื่อเข้าโจมตีข้าศึกที่ค่ายบางกุ้งซึ่งอยู่ฝั่งตรงข้ามกับชุมชนบ้านบางพระของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

เลิกประชุมเวลา 14.00 น.

นางกัลยา รัตนบุรี
บันทึกการประชุม

นายสมพร เกตุแก้ว
ตรวจทานบันทึกรายงานการประชุม

สรุปการประชุม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ครั้งที่ 6
วันที่ 26 มกราคม 2549

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นายชาติรี	บุญนุช
2. นายสมพร	เกตแก้ว
3. นายสมคุณย์	แย้มอรุณ
4. นายรัชพล	นาคพุ่ม
5. นายประยงค์	แดงจันทร์

เริ่มประชุมเวลา 9.00 น.

จากการพูดคุยเรื่องเส้นทางเดินเรือของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเมื่อวันที่ 19 มกราคม 2549 พบว่ามีเส้นทางผ่านบ้านท่าคา 2 เส้นทาง จึงชักชวนทีมงานและชาวบ้านที่ชำนาญเส้นทาง ลงเรือเข้าคลองบางพลับ ผ่านวัดบางพลับ ผ่านแยกวัดแก่นจันทร์เจริญ ถึงสามแยก แยกทางซ้ายมือเข้าคลองศาลเจ้า ตรงไปออกคลองดาวดึงส์ แยกขวามือไปพบสามแยกหน้าวัดดาวดึงส์ ซึ่งบริเวณนี้เป็นบริเวณน้ำศักดิ์สิทธิ์ใช้สำหรับพิธีสำคัญของพระมหากษัตริย์ในราชสำนักไทย ผ่านวัดพัทธาราม ไปออกคลองนางตะเคียน แยกไปคลองสุนัขหอน ผู้ลำน้แม่กลอง

สิ่งที่น่าสังเกต บริเวณช่วงคลองวัดบางพลับมีตอม่อใหญ่กีดขวางคลอง ขวางการเดินเรือเป็นอย่างมาก หากผู้เดินเรือไม่ระมัดระวังอย่างมากย่อมเกิดอันตรายได้ ช่วงคลองศาลเจ้ามีขยะหนาแน่น คลองตันเงินเดินเรือด้วยความลำบาก ถึงแม้ว่าจะเป็นเรือขนาดเล็กของชาวบ้าน ก็ต้องแหวกสวะที่มากองสุมกันบริเวณสายน้ำมาชนกันอันเป็นอุปสรรคต่อการเดินเรืออย่างยิ่ง

เลิกประชุมเวลา 13.30 น.

นายชาติรี บุญนุช	นายสมพร เกตแก้ว
บันทึกการประชุม	ตรวจทานบันทึกการประชุม

สรุปการประชุม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ครั้งที่ 7
วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2549

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นายชาติรี	บุญนุช
2. นายสมพร	เกตุแก้ว
3. นายสมคุณชัย	เยี่ยมอรุณ
4. นางอรุณ	แดงสม
5. นายประยงค์	แดงจันทร์
6. นางหนึ่งฤทัย	นาคพุ่ม

เริ่มประชุมเวลา 9.30 น.

หลังจากการสำรวจเส้นทางเดินเรือวันนี้แล้ว จึงมาพูดคุยแลกเปลี่ยน นำการบันทึกเส้นทางของแต่ละคนมารวบรวม ทบทวน ได้ข้อมูลดังนี้

เรานำเรือวิ่งตามลำน้ำแม่กลองสู่ทิศใต้ เข้าคลองบางจาก ออกคลองควาตึงสี่ มุ่งทะลวงวัด โหนด ออกวัดเทพประสิทธิ์ มุ่งหน้าไปยังแยกท่าคา พบคลองแม่กลองทางทิศตะวันออก หันหัวเรือไปทิศเหนือ พบคลองสุนัขหอน เห็นวัดลาดเป้งอยู่ทางขวามือ ขากลับย้อนทางเดิม พอถึงวัด โหนด หันหัวเรือเปลี่ยนไปทางทิศใต้ ออกวัดบางใหญ่ สามารถไปออกคลองบางกระบือ ถ้าตรงไปจะทะลุแม่น้ำแม่กลอง หากเลี้ยวแยกวัดปากง่ามจะพบคลองบางกระบือ คลองมูกแถว คลองไทร มาทะลวงวัดแก่นจันทร์มาวัดบางพลับ พบสามแยกวัดแก่นจันทร์ มุ่งเรือไปทางทิศตะวันตกจะออกแม่น้ำแม่กลอง ตรงกลางค่ายบางกุ้งพอดี

เลิกประชุมเวลา 12.00 น.

นายชาติรี บุญนุช
บันทึกการประชุม

นายสมพร เกตุแก้ว
ตรวจทานการบันทึกประชุม

สรุปการประชุม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ครั้งที่ 8
วันที่ 8 มีนาคม 2549
ณ บ้านพญาซอ

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นายชาติรี	บุญนุช
2. นางกัลยา	รัตนบุรี
3. นางประหยัด	คณัฏฐรรมกุล
4. นางสาวฉวีวรรณ	หัตถกรรม
5. นางบุญเรือน	ราชสิงโ
6. นางสาวสถาพร	ตะวันขึ้น
7. นางฉวี	แสงตะวัน
8. นางชุมพูนุท	แย้มสรวล
9. นายสมพร	เกตุแก้ว
10. นายศิริวัฒน์	คันธารส
11. นางวรรณิ	เกตุแก้ว

เริ่มประชุมเวลา 17.00 น.

วางแผนงานขับเคลื่อนต่อไป เกี่ยวกับข้อมูล การสรุปข้อมูล และชักชวนให้สมาชิกได้ตรวจสอบข้อมูลที่ทีมงานได้รวบรวมไว้ ปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินเวที เนื่องจากชุมชนมีภารกิจมาก เกี่ยวกับผลผลิตสินค้าของชุมชน และมีผู้ขายชนมู่ ที่ต้องจัดงานศพตามประเพณี ทำให้ขาดเวที และการชี้แจงการเงิน ชักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับรายจ่าย พร้อมทั้งแผนงานที่จะดำเนินเวทีในคราวต่อไป การสร้างความสัมพันธ์ การนำเอาเนื้อหาความรู้ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากชุมชน

เลิกประชุมเวลา 19.00 น.

นายชาติรี บุญนุช

บันทึกการประชุม

นายสมพร เกตุแก้ว

ตรวจทานรายงานการประชุม

สรุปการประชุม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ครั้งที่ 9
วันที่ 17 พฤษภาคม 2549
ณ บ้านพญาขอ

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นายชาติรี	บุญนุช
2. น.ส.สถาพร	ตะวันขึ้น
3. นางบุญเรือน	ราชสิงโ
4. นางประหยัด	คนัยธรรมกุล
5. น.ส.จันทร์เพ็ญ	หัตถกรรม
6. นางวิไล	จันทร์เอียง
7. นางชมพูนุท	แย้มสรวล
8. นายสุขประเสริฐ	กล่อมจิต
9. นายศิริวัฒน์	คันธารส
10. นายชาญชัย	สิงห์จันทร์
11. นายสมพร	เกตุแก้ว

เริ่มประชุมเวลา 10.00 น.

ทีมพร้อมกันเพื่อช่วยกันสรุปข้อมูล และจัดตารางการทำงาน บรรยายภาพมีความปรองดอง เอื้ออาทรกันดีมาก มีการหารือกันว่างานเดินมาช้ามาก ต่อแต่นี้หากมีการเลือกตั้งในชุมชนเกิดขึ้น เราจะไม่หยุดภารกิจหาเป้าหมายสำหรับคนที่จะไปพูดคุยให้ชัดเจน พวกเราหามาได้หลายคน เลือกมาแต่ละหมู่ มีปัญหาว่ามีจำนวนมากเกินไป อาจทำให้เกิดความล่าช้ามากขึ้นในการทำงาน จึงให้เลือกความสำคัญของบุคคลแต่ละหมู่ แยกประเด็นของการเก็บข้อมูล ตรวจสอบ ทบทวนซึ่งกันและกันในการได้รับข้อมูล การเชื่อมโยงของข้อมูลแต่ละหมู่ นัดทำงานกันที่วัด ต่อมาเปลี่ยนเป็นที่บ้านผู้ใหญ่ช่วย จันทร์เอียง แบ่งงานให้คุณชมพูนุท บันทึกเอกสารการประชุมที่ผ่านมา เก็บข้อมูลเพื่อบันทึกช่วยจำ นัดหมายกันวันที่ 22 พฤษภาคม 2549 ที่บ้านผู้ใหญ่ช่วย จันทร์เอียง และที่กุฎีเจ้าอาวาสวัดบางพลับ

เลิกประชุมเวลา 12.00 น.

นายชาติรี บุญนุช
บันทึกการประชุม

นายสมพร เกตุแก้ว
ตรวจทานรายงานการประชุม

สรุปการประชุม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ครั้งที่ 10

วันที่ 22 พฤษภาคม 2549

ณ บริเวณหน้าโรงเรียนวัดบางพลับและบ้านอาจารย์แหว เอี่ยมสะอาด

.....

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นายชาติรี	บุญนุช
2. นายชาญชัย	สิงห์จันทร์
3. นางวิไล	จันทร์เอียง
4. น.ส.เพ็ญอำไพ	พิพัฒน์ศรี
5. นายสมพร	เกตุแก้ว
6. นายเก็บ	อินทร์ให้ฤกษ์
7. นายช่วย	จันทร์เอียง
8. น.ส.สถาพร	ตะวันขึ้น
9. นางประหยัด	คณัฏฐรรมวล
10. นายแหว	เอี่ยมสะอาด

เริ่มประชุมเวลา 10.00 น.

วันนี้ฝนตกพรา ๆ พบกันที่ศาลาปูนริมคลองบางพลับหน้าโรงเรียนวัดบางพลับ ผู้ใหญ่ช่วยจันทร์เอียง ปีน้อยอายุ 87 ปี จำได้ว่า นับคนที่อายุมากที่สุดของสกุลจันทร์เอียง คือปู่เบ๊ ซึ่งเป็นผู้ใหญ่นั่นวัดบางพลับมีงานศพใหญ่ มีโขน คนมาแสดง 40 คน ตาอาบ สุนทรสนาน พี่ชายครูเอื้อ สุนทรสนาน เป็นคนพากย์โขน ยุคสมัยนั้นชุมชนคนบางพรหมช่วยกันปรุงเมรุงานศพเอง รายได้เข้าวัดและแบ่งเป็นค่าเรือ ค่าแรงงานบางส่วน ในเวลาที่แลกเปลี่ยนกันว่า ที่วัดบางพลับมี กูบช้าง ทำมือบอกรูปร่าง ลักษณะของกูบช้างว่าเป็นอย่างไร ที่วัดบางพลับ มีพระแก้ว 3 องค์ ดงามมาก มีพระสามกษัตริย์ ยอดตรงปางห้ามสมุทร คุยกันถึงหลวงพ่อบุญศรีที่อยู๋ในโบสถ์มหาอุดณ์ ของวัดบางพลับ ว่าไม่เคยเปลี่ยนรูปทรง คงมีลักษณะดังนี้มาแต่ดั้งเดิม สมัยก่อนบริเวณแถบนี้มีต้นไม้สูงใหญ่อยู่จำนวนมาก โดยเฉพาะต้นยางมีเกิน 20 กว่าต้น บางต้นสามคนโอบไม่รอบ เราใช้น้ำมันยางจากต้นยางเพื่อยาเรือ ทั้งของชาวบ้านและของวัด คุยกันถึงว่าเคยมีกำนันชื่อ บุญ นามสกุล เกตุเงิน อยู่ที่วัดบางพลับ เล่าย้อนไปถึงว่าพวกโขนกรมศิลป์ที่มาวัดบางพลับ นั่งรถไฟจากสถานีวงเวียนใหญ่ต่อที่ท่าลอม มาลงแม่กลองลงเรือสองชั้นที่แม่กลอง เจ้าของเรือเป็นชาวเมืองสิงห์ เรียกว่าเรือแดงโม คุยกันถึงตาคง อายุ 81 ปี ไม่พูดจากับใคร เขาถือกันว่าเป็นคนบ้า แต่เขียนหนังสือเก่งมาก เขียนสวยด้วย เล่นหมากรุกเก่ง คิดเลขเก่ง นับหมากไว และไม่ค่อยเล่น ตอนนี้อาตมาอยู่ที่บ้านพี่ติ่ม สมัยก่อนถ้ามีการเผาศพเขาจะใช้เซิ้งตะกอนจึงผ้าขาว มีการเก็บศพไว้ตามบ้าน หรือฝังตามป่าช้า จะไม่นิยมเอาศพตั้งสวดที่วัด บริเวณแถบที่นี้สมัยก่อนมีสะพานข้ามใช้ไม้เนื้อแข็งขนาดใหญ่เล่ากันว่า เคยมีช้างเดินข้ามไปข้ามมา เมื่อสมัยที่ยังใช้ช้างในการดำเนินกิจการของโรงเลื่อยในลำน้ำแม่กลอง ช่วงบริเวณแถบบ้านบางพรหม ชาวบ้านก็เลยเรียกว่าสะพานช้าง คุยกันถึงหมอบุญช่างทำเมรุ เก่งกาจในการ

แทงหยวก กล้วย สลัก ฟักแฟง ฟักทอง งดงามมาก มีทีมของแกคือ คุณลุงทรง หัตถกรรม ลุงเก็บ อินทร์ให้ฤกษ์ การ
ทำเมรุของช่างเมรุชาวบางพรมครั้งหลังสุดที่ได้รับค่าจ้างคือ ทำเมรุที่วัดลังกา ได้ค่าแรง 8 พันบาท นั้นเมื่อ 40 ปี
ล่วงมาแล้ว คุณถึงคลองสายหลักมี 2 คลอง คือคลองบางพลับเชื่อมต่อกับหมู่ 1,2,3,4 คลองไทร เชื่อมต่อกัน
ระหว่าง หมู่ 8,6,4,3 แล้วเราก็ตายเวทียังบ้านอาจารย์แว เวียดนาม คุณถึงความซื่อสัตย์ของคนแต่โบราณ คือ
ปู่จ้อย รักษาเงินสด 8 แสนบาท คืนให้แก่กรรมการวัด มีสมุดบัญชีบางเล่มหลวงปู่แฟงมอบอำนาจให้ออนเงินได้ ก็
ไม่มีความโลภนำไปใช้จ่ายส่วนตัว ถึงแม้ตัวเองป่วยหนักก็ไม่ใช้เงินในส่วนนี้ ส่งคืนให้กับกรรมการวัดทั้งหมด จึง
เป็นบุคคลที่ควรยกย่องเป็นตัวอย่างในความซื่อสัตย์

เลิกประชุมเวลา 12.00 น.

นายชาติรี บุญนุช
บันทึกการประชุม

นายสมพร เกตุแก้ว
ตรวจทานรายงานการประชุม

สรุปการประชุม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ครั้งที่ 11
เวทีเก็บข้อมูล
วันที่ 5 มิถุนายน 2549
ณ บ้านอาจารย์สะอึ่ง พวงรำไพ

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นายชาติรี	บุญนุช
2. นางประหยัด	คณัฏฐมวกุล
3. นางทองขาว	แสงไสยาสน์
4. นางวิไล	จันทร์เอียง
5. นางพัน	หัตถกรรม
6. นายชาญชัย	สิงห์จันทร์
7. นางฉวี	แสงตะวัน
8. น.ส.สถาพร	ตะวันขึ้น
9. นายเก็บ	หัตถกรรม
10. นางสะอึ่ง	พวงรำไพ
11. นายสมพร	เกตุแก้ว

เริ่มประชุมเวลา 10.00 น.

เป็นเวทีพูดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องแม่ครัวของควาหวาน ช่างไม้ สกุดช่างต่าง ๆ คุยถึงหลวงปู่ให้
การสร้างโรงเรียนวัดแก่นจันทร์ ประเพณีตักบาตรขนมครก คุยเรื่องแกงบวน ผัดมะพร้าวหน้ากระฉีกต่าง ๆ การ
ทำดั่งเมในสมัยโบราณ คุยถึงเรื่องหมอดมยา หมอนบุญ อันเล็ก คุยเรื่องน้ำตาลหม้อ น้ำตาลมะพร้าว เส้นทาง
เดินเรือ มีชื่อน่าสนใจคือ หุ่นสัมปะโคน ที่คุณประหยัด คณัฏฐมวกุล เอ่ยถึงเส้นทางเดินเรือที่นำไปสู่ท่าคา
ของชุมชนบางพรหม ทำให้เวทีชักใช้ไต่เรื่อง และเอออออกันว่ามีจริง

เวทีได้คุยกันถึงว่าหลวงปู่ให้เป็นนักเทศน์สอนธรรมะแก่ชุมชนใกล้เคียง ทั้งยังปกครองดูแล
วัดบางพลับและวัดบางกุ้ง รวมไปถึงวัดอมรเทพ เป็นนักคิด นักอ่าน คั่นคว้าพระไตรปิฎกด้วยความเชี่ยวชาญ จึง
ให้ทีมไปค้นคว้าพระไตรปิฎกหลักฐานเกี่ยวกับประเพณีการทำบุญตักบาตร เพื่อหาความเชื่อมโยงกับประเพณีตัก
บาตรขนมครก และความเป็นมาของชุมชนตำบลบางพรหม

เลิกประชุมเวลา 12.00 น.

นายชาติรี บุญนุช

บันทึกการประชุม

นายสมพร เกตุแก้ว

ตรวจทานรายงานการประชุม

สรุปการประชุม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ครั้งที่ 12
วันที่ 27 มิถุนายน 2549
ณ บ้านพญาขอ

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. น.ส.สถาพร ตะวันขึ้น
2. นางฉวีล แสงตะวัน
3. นางวรรณิ์ เกตุแก้ว
4. นายชาติรี บุญนุช
5. นายสุขประเสริฐ กล่อมจิต
6. นางชมพูนุท แยมสรวล
7. นางกัลยา รัตนบุรี
8. นายสมพร เกตุแก้ว
9. นายศิริวัฒน์ คันธารส

เริ่มประชุมเวลา 13.00 น.

เป็นเวทีทบทวนทีมงานเกี่ยวกับความรู้สึกในการทำงาน การได้รับรู้เรื่องราว มีหลายสิ่งหลายอย่างที่ยังเก็บไม่หมด มีเรื่องให้เก็บเกี่ยวอีกมาก ข้อเสนอแนะการนำข้อมูลมาแยกแยะหมวดหมู่ เรื่องราว การถอดบทเรียนความรู้ระหว่างเวที ตั้งคำถามว่าสิ่งเหล่านั้น ชุมชนจะได้รับประโยชน์อะไร กับสิ่งที่ได้ลงมือลงแรงไปแล้ว

ข้อสังเกต ข้อมูลเรื่องเครือญาติมีความผิดพลาดได้ง่าย ทั้งชื่อและนามสกุลในการเขียน การแยกหมวดหมู่เรื่องความเป็นอยู่ โรงเรียน อาชีพ วัด เรายังขาดการถ่ายภาพเพื่อบันทึกบรรยากาศในเวที หลักฐานในการทำเวที เนื่องจากขาดอุปกรณ์ในการทำงาน

ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการเขียนรายงาน ที่เวทีได้ช่วยกันนำเสนอคือ บอกสิ่งที่ได้ทำมาแล้ว เช่น การจัดเวที ปัญหาอุปสรรค การแก้ไข วิธีการ ข้อมูลที่ได้ การเรียนรู้ในเวที การสร้างความเข้าใจ การเก็บข้อมูล นัดพบเวทีครั้งต่อไปวันที่ 10 กรกฎาคม 2549 ณ บ้านสวนแสงตะวัน เวลา 10.00 น.

เนื้อหาเรื่องราวที่จะทำเวทีในคราวต่อไป ทบทวนข้อมูลโดยคณะทีมวิจัย แยกหัวข้อ ทบทวนการทำงาน การเชิญคนเข้าร่วมเวที คนเข้าร่วม คนไม่เข้าร่วม ทำไมมา ทำไมมา จะมีวิธีการเชิญอย่างไร การดำเนินเวที การแบ่งหน้าที่ ทบทวนปัญหาอุปสรรค การแก้ไขปัญหา วิธีการ คู่มือการเปลี่ยนแปลงของทีมวิจัย การพัฒนาตนเอง การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในทีม ระหว่างคนในชุมชน การให้โอกาสคนในการแก้ไขปรับปรุง

ตัวเอง การยอมลดความเป็นตัวตน ศักยภาพของทีมเฉพาะบุคคลลง เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมในการสร้างความ
เข้าใจในการทำงานร่วมกัน พุคคุยทำความเข้าใจเรื่องความร่วมมือกับการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างไร

เลิกประชุม เวลา 12.00 น.

นางกัลยา รัตนบุรี

บันทึกการประชุม

นายชาติรี บุญนุช

ตรวจทานรายงานการประชุม

สรุปการประชุม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ครั้งที่ 13 วันที่ 10 กรกฎาคม 2549
ณ บ้านสวนแสงตะวัน

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นางประหยัด คณัชรรมวกุล
2. น.ส.จันทร์เพ็ญ หัตถกรรม
3. นายชาญชัย สิงห์จันทร์
4. นางวิไล จันทรเอียง
5. นายชาติรี บุญนุช
6. นางกัลยา รัตนบุรี
7. นางบุญเรือน ราชสิงโ
8. นางฉวีล แสงตะวัน
9. น.ส.สถาพร ตะวันขึ้น
10. นายสมพร เกตุแก้ว
11. นางชมพูนุท เข้มสรวล
12. นายสุขประเสริฐ กล่อมจิต
13. นายชัยณวัฒน์ มณีศรีจำ
14. นายศิริวัฒน์ กันธารส

เริ่มประชุมเวลา 10.00 น.

ทบทวนความรู้และงานที่ผ่านมา สรุปเวทีสร้างความเข้าใจ หมู่ 1 ที่ประปาบ้านบางพรหม วันที่ 18 พฤศจิกายน 2548 หมู่ 5 ที่ศาลาเอนกประสงค์ วันที่ 22 ธันวาคม 2548 หมู่ 2,3,4 ที่ศาลเจ้า วันที่ 12 มกราคม 2549 หมู่ 4,6,7,8 ที่ศาลาการเปรียญวัดแก่นจันทร์เจริญ วันที่ 19 มกราคม 2549 การสรุปเวทีเก็บรวบรวมข้อมูลที่สนามหน้าโรงเรียนวัดบางพลับและบ้านอาจารย์แหว เอี่ยมสะอาด วันที่ 22 พฤษภาคม 2549 บ้านอาจารย์ปวิตร วงศาโรจน์ วันที่ 24 พฤษภาคม 2549 บ้านอาจารย์สะอึ่ง พวงรำไพ วันที่ 5 มิถุนายน 2549 ถอดความรู้สึกร่วมของทีมได้ดังนี้ เบื่อ และหมดแรงเพราะอยากไปแต่ไม่ได้ไปร่วม กิจกรรมภาระหน้าที่ของทีมงานมีมาก สนุกเหลือแสน เพราะรู้เห็นเรื่องราวความเป็นมาของชุมชนและตนเอง ของเพื่อนบ้านใกล้เคียง รวมทั้งสิ่งปลูกสร้าง พื้นที่ เนื้อที่ที่เคยพบเห็นมาตลอดชีวิตแต่ไม่รู้ถึงคุณค่า สนุกสนทนากันมากขึ้น เนื่องจากได้เพื่อนมากขึ้น โดยเฉพาะเพื่อนใหม่ในชุมชน มองเห็นความสัมพันธ์ เครือญาติ ทั้งที่ไม่เคยรู้มาก่อนว่าเราทั้งหลายเป็นญาติกัน รู้จักนิสัยใจคอกันมากขึ้น คุยกัน ประชุมกันบ่อยครั้งมากขึ้น ให้ความช่วยเหลือกันระหว่างหมู่ในการต้อนรับผู้มาเยือนชุมชน

เลิกประชุมเวลา 12.00 น.

นางกัลยา รัตนบุรี

บันทึกการประชุม

นายสมพร เกตุแก้ว

ตรวจทานรายงานการประชุม

สรุปการประชุม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ครั้งที่ 14
วันที่ 17 สิงหาคม 2549
ณ บ้านสวนแสงตะวัน

.....

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นางกัลยา	รัตนบุรี
2. นายสมพร	เกตุแก้ว
3. นางละม่อม	โพธิ์อ้อม
4. น.ส.สถาพร	ตะวันขึ้น
5. นางฉวี	แสงตะวัน
6. นายชาตรี	บุญนาค
7. นางกฤษณา	แสงอินทร์
8. นางชมพูนุท	แย้มสรวล
9. นายชิษณุวัฒน์	มณีศรีขำ
10. นายศิริวัฒน์	คันธารส
11. นายสุขประเสริฐ	กล่อมจิต

เริ่มประชุมเวลา 10.00 น.

เวทีทบทวนความรู้ ได้รับความรู้ ได้รับความรู้เป็นมาของชุมชนและตนเอง ภูมิปัญญา องค์ความรู้ที่เคยมีมาจนถึงปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ของชุมชนและความเคลื่อนไหว การเรียนรู้นิสัยใจคอของคนในชุมชน การเข้าหา กระบวนการวิจัย สถานที่ที่มีผลต่อการเรียนรู้ การชวนคนเข้าเวที การจัดเวที การวางแผนงาน การประสานสัมพันธ์ระหว่างทีม การแบ่งงาน การให้โอกาสซึ่งกันและกัน การชี้แจงให้เข้าใจ การให้ความสำคัญของคนในทีม

อุปสรรคในการทำงาน ขาดทักษะในการดำเนินเวที การจับประเด็น การบันทึก การเข้าใจไม่ตรง รู้ไม่เท่าเทียมกัน ภาระหน้าที่มาก เวลาจำกัด คิดไม่เป็นระบบ ขาดการสรุปทบทวนอย่างต่อเนื่อง ไม่เป็นไปตามแผน วางแผนไม่รอบคอบ วางแผนระยะสั้น ปัจจัยแวดล้อม เหตุการณ์เฉพาะหน้า ขาดละม่อม โพธิ์อ้อม ลูกสาวหมอบุญ อันเล็ก ช่างแกะสลัก และหมอสมนไพร เชี่ยวชาญในการทำแป้งรำ น้ำอบ ตอนนี้อายุ 73 ปี เรียบเรียงลำดับสมภารเจ้าวัดมาตั้งแต่เดิม พบว่า ขาดละม่อมกับพี่กัลยาเคยพาเรือไปโรงเรียนด้วยกันในยามเช้าเพื่อไปเรียนที่วัดอมรเทพ คุณขาดละม่อมเป็นรุ่นพี่ 1 ปีของพี่กัลยาเล่าเรื่องนกยูงบินมาเคารพศพหลวงปู่ให้

เลิกประชุมเวลา 12.00 น.

นางกัลยา รัตนบุรี

บันทึกการประชุม

นางชมพูนุท แย้มสรวล

ตรวจทานรายงานการประชุม

สรุปการประชุม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ครั้งที่ 15 วันที่ 17 ตุลาคม 2549
ณ บ้านพญาซอ

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. น.ส.สถาพร	ตะวันขึ้น
2. นางฉวี	แสงตะวัน
3. นางกัลยา	รัตนบุรี
4. นายวินัย	สวัสดิ์
5. น.ส.จันทร์เพ็ญ	หัตถกรรม
6. นางบุญเรือน	ราชสิงโ
7. นางชมพูนุท	แย้มสรวล
8. นายชาติรี	บุญนุช
9. นายสมพร	เกตุแก้ว

เริ่มประชุมเวลา 10.00 น.

ทีมพบปะพูดคุย ทบทวนงาน รายงานที่ได้นำเสนอไปแล้วยังขาดตกบกพร่องอยู่อีกมาก คุณพวงทอง เม็งเกร็ด ให้ความอนุเคราะห์แนะนำ แก้ไข พร้อมทั้งได้รับการแนะนำจากทีม Node แม่กลอง เกี่ยวกับข้อมูล อาชีพของแต่ละหมู่บ้าน กลุ่มแม่บ้านยังไม่มีความชัดเจน ประสานกับคุณชมพูนุท แย้มสรวล ให้ช่วยรวบรวมข้อมูลที่เคยเก็บจากการทำแผนแม่บทชุมชนที่ผ่านมาของตำบลบางพรหม ขอความคิดเห็นร่วมดำเนินงานสร้างความสัมพันธ์กับภาคี คือ อบต.บางพรหม และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสมุทรสงคราม มาดำเนินการ พบปะพูดคุย สร้างความสัมพันธ์ และให้ความช่วยเหลือกับกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาสในชุมชนตำบลบางพรหม นัดพบปะกันที่ศาลาเอนกประสงค์วัดแก่นจันทร์เจริญ โดยนัดหมายให้สมาชิก อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และชุมชน ได้มาร่วมปรึกษาหารือ พูดคุยถึงปัญหาและการเสริมความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและภาคีร่วมกัน ในการหาหนทางให้ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส ได้มีความสุขในการใช้ชีวิตของชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

นอกจากนั้น คุณชมพูนุท ยังได้นำเสนอการเสริมความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อต่อรองหรือแสดงความต้องการของชุมชน ในส่วนที่ภาคราชการได้ขอความอนุเคราะห์ในการประชุม การเสวนา การให้ความรู้ และแจ้งข่าวสารของทางราชการ ตามนโยบายของรัฐ ในระยะนี้ มีความถ้อยบ่อยครั้ง จนเป็นปัญหาในการประกอบอาชีพ การสร้างความสัมพันธ์ในครัวเรือนของชุมชน ควรมีข้อเสนอแก้ไข เปลี่ยนแปลง ปรับ ให้มีผลกระทบต่อชุมชนน้อยที่สุด ซึ่งทีมเองก็เห็นชอบและหารือ รวมทั้งให้เสนอข้อคิดเห็นไปยังภาคี หน่วยงาน และนำมาพูดคุยถึงผลที่ดำเนินงานไปแล้วในการประชุมทีมคราวต่อไป

เลิกประชุมเวลา 12.00 น.

นางกัลยา รัตนบุรี

บันทึกการประชุม

นางชมพูนุท แย้มสรวล

ตรวจทานรายงานการประชุม

สรุปการประชุม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ระยะที่ 2 ครั้งที่ 1
เวทีประชุมทีมวิจัยฯ
วันที่ 6 ธันวาคม 2549
ณ บ้านสวนแสงตะวัน

ทีมวิจัยฯ และผู้เข้าร่วมประชุม

1. นางวิไล	จันทร์เอียง
2. น.ส.ฉวีวรรณ	หัตถกรรม
3. นางฉวี	แสงตะวัน
4. นางประหยัด	คณัฏฐรวกุล
5. นายชาติ	บุญนุช
6. นางกัลยา	รัตนบุรี
7. น.ส.บุญเรือน	คชาสัมฤทธิ์
8. นางบุญเรือน	ราชสิงโ
9. น.ส.สถาพร	ตะวันขึ้น
10. นางชมพูนุท	แย้มสรวล
11. นายสมพร	เกตุแก้ว
12. นายศิริวัฒน์	คันธารส
13. นายสุขประเสริฐ	กล่อมจิต

เริ่มประชุมเวลา 10.00 น.

นัดประชุมทีมวิจัยที่บ้านอาจารย์สมทรง แสงตะวัน มี พี่ฉวี แสงตะวัน เป็นคณะทำงานร่วมทีมวิจัย ผ่านพ้นเวลาพักผ่อนตามธรรมเนียม ผู้คนที่ทยอยเข้าร่วมเวที หัวแถวมาก่อน สมพร เกตุแก้ว ตามด้วยพี่ชาติ บุญนุช พี่ประหยัด พี่ฉวี เข้าบ้านออกมาดูความพร้อม น้ำขนมขบเคี้ยวตามประสาของเวทีที่เป็นกันเอง พี่วิไล จันทร์เอียง พี่ฉวีวรรณ หัตถกรรม คุณหมึก คุณน้อง คุณบุญเรือน ราชสิงโ คุณบุญเรือน คชาสัมฤทธิ์ และพี่กัลยา รัตนบุรี พอพร้อมสรรพเสร็จสำเร็จดี ก็ได้เวลาเข้าสู่ตามประสาที่ห่างเหิน ไม่ได้พบปะประชุมกันมาเป็นเวลานาน

สมพร เกตุแก้ว เชิญชวนให้ทีมช่วยกันตรวจสอบเอกสารที่ได้บันทึกเพื่อเป็นข้อมูลจากการทำงานที่ผ่านมา หากพบว่ามีส่วนใดขาดพร่องไป ก็ให้ช่วยกันแนะนำเพิ่มเติม และหากมีส่วนใดเกินเลยออกไปจากข้อมูลที่ได้ทำงานผ่านมา ขอให้ช่วยกันทบทวนพิจารณาตัดออก เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมในการทำงานที่ดีสืบไป การใช้เวลารวบรวมพิจารณาเอกสาร ใช้เวลาอยู่เป็นเนิ่นนาน ก็หาใครว่ากล่าว แนะนำ ดิฉิ่ง คัดค้านอันใดไม่

จึงชวนให้กลับไปทบทวนที่บ้านเพิ่มเติม เพื่อว่าจะพบประเด็นที่จะนำมาคัดค้านได้แย้งต่อไป ในกระบวนการจัดทำข้อมูล

เป้าหมายการทำงานของทีมงานของทิมวิจัย หรือกันว่า ควรตีโจทย์ตัวเองให้แตก ตอบโจทย์ตัวเองอย่างมีความเข้าใจ แล้วชวนกันคุยถึงการจะปรับเปลี่ยน ประเด็นการทำงานอย่างไร จึงจะรู้สึกว่า คณะทำงานมีการพัฒนาในการทำงานที่ดีกว่าเดิม แม้ว่าจะเป็นเพียงแง่ความคิด จะทำให้รู้สึกในการพัฒนาเกิดขึ้นเพียงชั่วขณะที่เกิดขึ้นได้ จับใจความได้ว่า ควรติดต่อกันมากขึ้น ทบทวนกันเอง นัดประชุมทีมให้บ่อยขึ้น สร้างความเข้าใจกันเองเสียก่อน ทำความสัมพันธ์ในทีมงานให้มากขึ้น ก่อนที่จะค้นหาวิธีสานความสัมพันธ์ของคนในตำบล แลกเปลี่ยนกันว่า แทนที่จะให้ พี่ป๋อง เป็นฝ่ายโทรหา โทรตามผู้เดียว ควรเป็นคนอื่นในทีมงานบ้างที่เป็นฝ่ายโทรถาม แวะเวียนสอบถามมายังพี่ป๋องบ้าง

ชวนกันคิดหาวิธีสานความสัมพันธ์ในรูปแบบใหม่ เช่น ชวนกันปลูกต้นไม้ ชวนกันทำงานในด้านให้คุณค่ากับสาธารณประโยชน์ ถางหญ้าข้างทาง ตัดแต่งกิ่งไม้ การพูดคุยควรเป็นไปในทางสร้างสรรค์ มากกว่าเกิดความรู้สึกในด้านลบแก่กัน เชื่อมโยงการท่องเที่ยวเพื่อเป็นช่องทางในการกระจายรายได้จากผลผลิตทางการเกษตรของชุมชน แม้สัปดาห์ก่อนเรื่องแตกฟองไปบ้าง แต่ก็ได้รับความรู้สึกบอกกล่าวเล่าทุกข์ ปลูกปลอบ กำลังใจแก่กันพอควร ทำยี่สิบก็คิดเข้าทางว่า ภารกิจต่าง ๆ จะทำก็ต่อเมื่อพร้อม คือมีแผนการทำงานที่ชัดเจน ไม่ทำในสิ่งที่เป็นผลกระทบด้านลบกับการสานความสัมพันธ์ของคนในชุมชนตำบลบางพรม

ทบทวนข้อมูล ทำความเข้าใจในการทำข้อมูลโดยมอบหมายให้ นายสมพร เกตุแก้ว นายชาติ นุญนุช และ นางกัลยา รัตนบุรี เป็นผู้เรียบเรียง ตั้งคำถามข้อมูลเพื่อให้ทีมงานได้ตรวจสอบ คัดแปลง แก้ไข ตัดออกเพิ่มเติม ชักค้ำยัน รวมถึงเห็นชอบหรือไม่กับการนำเสนอรายงานการทำงานในระยะที่ 1 ของทีมงานวิจัย โครงการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนตำบลบางพรม พูดคุยถึงเรื่องข้อมูลที่ได้อ้างงานสร้างความสัมพันธ์ เวทีโดยธรรมชาติ เช่น พบข้อมูลในงานศพ งานแต่ง งานบวช แม้แต่ไปพบปะพูดคุยกันตอนมีตลาดนัด เพียงเวลาไม่ยาวนานของการสนทนาก็ได้ข้อมูลที่น่าสนใจของชุมชนอย่างชนิดที่คาดไม่ถึง ระหว่างทางที่มีเวลาในการตรวจสอบอยู่ ให้ทีมงานวิจัยได้ตรวจสอบ ทบทวน แก้ไข ข้อมูลที่ทีมได้จัดทำขึ้นเสร็จแล้ว จำนวน 2 ชุด รวมทั้งชุดใหม่ที่จะนำไปแจกจ่ายให้ทีมงาน และติดต่อประสานงานมายังคณะทีมงานวิจัยที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินหน้าที่รับผิดชอบ เรียบเรียงเอกสารเพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานในระยะที่ 1

เลิกประชุมเวลา 12.00 น.

นางกัลยา รัตนบุรี

บันทึกการประชุม

นายสมพร เกตุแก้ว

ตรวจรายงานการประชุม

สรุปการประชุม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ระยะที่ 2 ครั้งที่ 2
วันที่ 8 ธันวาคม 2549

กิจกรรมสังเกตเวทีชมรมผู้สูงอายุ สถานีอนามัยตำบลบางพรหม
ณ สถานีอนามัยตำบลบางพรหม

.....

ทีมวิจัยผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. นางวิไล	จันทร์เอียง
2. นางฉวี	แสงตะวัน
3. นางประหยัด	คณัฏฐรรมกุล
4. นายชาตรี	บุญนุช
5. นางกัลยา	รัตนบุรี
6. น.ส.บุญเรือน	คชาสัมฤทธิ์
7. นางบุญเรือน	ราชสิงโ
8. นางชมพูนุท	แย้มสรวล
9. นายสมพร	เกตุแก้ว

เวลา 9.30 น. ทีมได้สังเกตเวทีผู้สูงอายุ ที่สถานีอนามัยตำบลบางพรหม ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรม ส่วนใหญ่ยังมีสุขภาพที่แข็งแรง เดินทางมายังสถานีอนามัยโดยรถรับ-ส่ง ของสถานีอนามัยตำบลบางพรหม เมื่อเข้าถึงเวทีได้เริ่มต้นด้วยการสวดมนต์ไหว้พระ ต่อจากนั้นก็ทักทายเอออวย หยอกล้อกันตามประสาคนที่คุ้นเคย มีกิจกรรมสอนการทำโป๊ยะสดและเครื่องหอม งบประมาณการบูร สังเกตว่า ผู้สูงอายุบางท่านไม่ชอบกิจกรรมนั้นทนทานการ เนื่องจากรู้สึกว่ามันไม่เหมาะกับวัยและบุคลิกของตนเอง มีการแนะนำวิธีรักษาสุขภาพ ระวังระวังในการบริโภคอาหาร ชวนคุยในการค้นหากิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะ ชวนคุยเรื่องจะไปศึกษาดูงานที่ใดที่เหมาะสมสภาพร่างกายของแต่ละคน เมื่อชวนคุยเรื่องความเป็นมาเก่า ๆ ก็ได้รับความสนใจเป็นอย่างดี และมีการแยกวงคุยกันเป็นกลุ่ม หลายคนพูดว่า คนแก่ชอบพูดเรื่องเก่า เนื่องจากเป็นเรื่องความทรงจำที่ผ่านมาของชีวิต ที่ได้รับประสบการณ์มาแต่อดีต ในการต่อสู้ ยืนหยัดครอบครัวของตนเอง ทีมงานสามารถปูทางเพื่อการพูดคุยในวันต่อไปที่น่าสนใจ ตามประเด็นของแต่ละคน เช่น การทำมาค้าขาย เส้นทางพายเรือทางน้ำ การแลกเปลี่ยนสินค้าราคาผลผลิตในสวน งานประจำปีของแต่ละวัด มีอะไรบ้างที่น่าสนใจสนุกสนานในอดีต เพื่อจะได้กำหนดเป้าหมายทิศทางของครอบครัวที่ทีมงานจะลงไปพูดคุย หาข้อมูล และคิดหาวิธีสานความสัมพันธ์ต่อไป

หลังจากกิจกรรมนั้นทนทานการของผู้สูงอายุผ่านไปเรียบร้อยแล้ว ต่างก็ร่วมวงกันรับประทานอาหารกลางวันและชิมฝีมือโป๊ยะสดของตนเอง เวทีก็เลิกกันไปตอนเที่ยงวัน

เลิกประชุมเวลา 12.00 น.

ชาตรี บุญนุช

บันทึกรายงานกิจกรรม

สมพร เกตุแก้ว

ตรวจรายงาน

สรุปการประชุม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ระยะที่ 2 ครั้งที่ 3

วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2550

กิจกรรมเวทีเครือข่ายเพื่อนนักวิจัยประเด็นประวัติศาสตร์

ณ ศาลาอเนกประสงค์วัดแก่นจันทร์เจริญ

.....

ทีมวิจัยฯ และผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. นางวิไล	จันทร์เอียง
2. น.ส.ฉวีวรรณ	หัตถกรรม
3. นางฉวีล	แสงตะวัน
4. นางประยัด	คณัชรรวมกุล
5. นายชาติ	บุญนุช
6. นางกัลยา	รัตนบุรี
7. น.ส.บุญเรือน	คชาสัมฤทธิ์
8. นางบุญเรือน	ราชสิงโ
9. น.ส.สถาพร	ตะวันขึ้น
10. นางชมพูนุท	แย้มสรวล
11. นายสมพร	เกตุแก้ว
12. นายศิริวัฒน์	คันธารส
13. นายสุขประเสริฐ	กล่อมจิต
14. นายชิษณุวัฒน์	มณีศรีขำ

ฯ ล ฯ

เนื่องจาก คุณชมพูนุท แย้มสรวล ได้มีโอกาสเข้าร่วมกับเครือข่ายประเด็นประวัติศาสตร์
ที่ผ่านมา มาบัดนี้ภาคบังคับเห็นควรมาแลกเปลี่ยนที่จังหวัดสมุทรสงครามบ้าง เวทีนี้จึงเกิดขึ้นด้วยฟ้าสั่งตาม
มติที่ประชุมเครือข่าย ประเด็นประวัติศาสตร์ เวลา 9.00 น. ณ ศาลาอเนกประสงค์วัดแก่นจันทร์เจริญ ช้านบน ผู้คนเครือข่าย
ทั้งหลายนั่งล้อมวงรอบธรรมมาเสภาแก่ของวัด พูดจาว่กล่าว ทักทายส่งสายตากันไปมา ว่าใครเป็นใครกันบ้าง
หว่า หันไปหันมา คั่นเคยกันบ้าง ไม่คั่นกันบ้าง แลกหน้ากันบ้าง ไม่กล่อมองหน้ากันก็มี บ้างก็สับสายตามองดู
ความอลังการของบรรยากาศ ศาลาอเนกประสงค์นอกในสวนของจังหวัดสมุทรสงคราม บ้างก็พาสายตาและหู รับฟัง
สำเนียงกร่อนนิทาน ว่าพวกนี้มาทำอะไรกัน ดันไม้ มะพร้าว หมาก ก็ชะโงก โยกโชน เล็งแลว่ารถมาจอดทำไม
กันเยอะแยะมากมายที่หน้าศาลา การรอคอยทิศทางการพูดคุยสิ้นสุดลงเมื่อ คุณอาร์ต ศิริวัฒน์ คันธารส พา
ชวนกันแนะนำตัว ว่าใครเป็นใคร มาจากไหน ทำอะไร สถานการณ์การทำงานปัจจุบันเป็นอย่างไรกันบ้าง ไม่นาน
นักท่านนายก อบต. และทีมงานก็มาสมทบพูดคุยกัน

ดูประหนึ่งว่า ผู้คนจะมากันมากจนเกินกำลังที่จะเสวนากันแบบปกติได้ วิทยากรกระบวนการ จึง
แบ่งกลุ่มในการพูดคุยออกเป็นดังนี้ เพื่อจะได้นำเสนอแก่เวที คือ

กลุ่มบ้านเพนียด จันทบุรี คุยให้ฟังเรื่องการฟื้นฟูอนุรักษ์โบราณสถาน เมืองเพนียด โดยมีเด็กและเยาวชนเป็นส่วนร่วมในการดำเนินงาน

กลุ่มอาจารย์ฉันทนา จากแปลงยาว ฉะเชิงเทรา ศึกษาประวัติศาสตร์บ้านหัวลำโรง เล่าว่า หัวลำโรงมี 3 ชนชาติปะปนกัน อยู่ในสังคมเดียวกัน คือ เขมร จีน และไทย

กลุ่มชาวอยุธยา โครงการชุมชนอาคารสงเคราะห์ เล่าเรื่องการสืบค้นหาข้อมูลการทำมาหากิน การดำรงชีวิต และความเป็นมาในอดีตของท้องถิ่น

กลุ่มวังน้ำขาว จังหวัดชัยนาท เล่าเรื่อง การสืบค้นข้อมูลแบบมีชีวิตชีวา ที่น่าสนใจอย่างยิ่ง

พอบ่ายคล้อย ราว 5 โมงเย็น เครือข่ายนัดหมายกันที่ลานโบสถ์วัดบางพลับ ผู้คนทยอยหลามายังลานโบสถ์ของวัด มีบางทีมที่รอความพร้อม ยังมาไม่ถึง ทำให้ผู้เฒ่าของบ้านบางพรหม ชักลั้งเล เพราะมีความอยากจะทำเวทีมืดตั้งแต่บ่ายสามโมง เช่น ลุงมาตร วงศาโรจน์ และอาจารย์ปวิตร วงศาโรจน์ ในที่สุดก็กลับไปก่อน เก็บข้อมูลได้ว่า ผู้ใหญ่เล็ก แก้วเจริญ รู้สึกไม่พอใจ เพราะทีมไม่ได้แจ้งให้รู้ตัวก่อน แต่ความเป็นจริงได้แจ้งแล้ว หรือท่านอาจจะลืมไป ทำให้เกิดความขลุกขลักเล็กน้อย เมื่อทีมต่าง ๆ พร้อม ผู้ใหญ่วินัย สวัสดิ์ เริ่มเล่าเรื่องความเป็นมาของวัดบางพลับ ความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ โบสถ์วัดบางพลับ กับการทำศึกค่ายบางกุ้ง ของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เวที่ยังครึกครื้นมากขึ้น เราจะเพิ่มเสียงหัวเราะได้มากเป็นระยะแบบถี่ เมื่อการเริ่มเล่าเรื่องของขุนยายละม่อม โพธิ์อ้อม การใช้ชีวิตวัยสาว เป็นแม่ค้าพายเรือขายของ และการใช้ชีวิตอย่างโลดโผนท่ามกลางแสงเทียนและแววตาแห่งความสัมพันธ์ที่งดงาม บรรยายภาศเรียนรู้ เวลาแห่งเวลาที่รีบหมดลง เพราะสังเกตดูว่า ทีมงานและเครือข่ายอ่อนล้ากันเต็มที เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านมามากตลอดทั้งวัน

เลิกกิจกรรมเวลา 20.30 น

กัลยา รัตนบุรี

บันทึกรายงานกิจกรรม

สมพร เกตุแก้ว

ตรวจรายงาน

สรุปการดำเนินกิจกรรม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ระยะที่ 2 ครั้งที่ 4
วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2550
กิจกรรมเวทีเครือข่ายเพื่อนนักวิจัยประเด็นประวัติศาสตร์
ณ ศาลาเอนกประสงค์วัดบางพลับ

.....

ทีมวิจัยและผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. นางวิไล	จันทร์เอียง
2. นางฉวี	แสงตะวัน
3. นางประหยัด	คนัยธรรมกุล
4. นายชาติ	บุญนุช
5. นางกัลยา	รัตนบุรี
6. น.ส.บุญเรือน	คชาสัมฤทธิ์
7. นางบุญเรือน	ราชสิงห์
8. น.ส.สถาพร	ตะวันขึ้น
9. นางชมพูนุท	แย้มสรวล
10. นายสมพร	เกตุแก้ว
11. นายศิริวัฒน์	คันธารส
12. นายสุขประเสริฐ	กล่อมจิต

ฯลฯ

เริ่มประชุมเวลา 9.00 ฯ

เวทีเครือข่ายนักวิจัยประเด็นประวัติศาสตร์ ได้ให้กลุ่มต่าง ๆ นำเสนอความเป็นไปในการ
ทำงานวิจัยของแต่ละทีม เพื่อแลกเปลี่ยนทักษะและวิธีในการทำงานแก่กัน เริ่มต้นด้วยทีมอยุธยา ชุมชนอาคาร
สงเคราะห์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้กระบวนการคุยในทีม วางแผนเริ่มด้วยสืบถามผู้รู้ หาข้อมูลในการเริ่มตั้ง
ชุมชนจากผู้สูงอายุ มีเป้าหมายถ่ายทอดไปสู่เยาวชน เพื่อให้รู้ภูมิหลังว่ามีสภาพเป็นมาอย่างไร พื้นที่รอบนอก และ
พื้นที่ใกล้เคียง ทีมเยาวชนมีส่วนช่วยในการเก็บข้อมูล การทำมหากิน การดำรงชีวิต ซึ่งแบ่งเป็น 4 ยุค คือ

1. ยุคก่อตั้ง
2. ยุคบุกเบิก
3. ยุคตั้งกลุ่ม
4. ยุคปัจจุบัน

ปัจจุบันนี้ จากการเก็บข้อมูลพบว่า คนมีความแตกแยกอยู่ มีคำถามจากเวทีว่ามีคำตอบแทนหรือไม่ในการทำงาน พุดคุยถึงเรื่องการทำผังเครือญาติ เพื่อให้รู้สังคมเครือข่ายความเป็นมา

ทีมวังน้ำขาวจากจังหวัดชัยนาท คุณจูเนียร์ เล่าเรื่อง “ลาวคั่ง” การสืบค้นข้อมูลแบบมีชีวิตชีวา คือเป็นแบบธรรมชาติ เข้าหาสืบค้นแบบไม่ให้เขารู้ตัว เข้าไปเยี่ยมเยียน เยี่ยมไข้ผู้ป่วย ถามไถ่ เล่าให้ฟังว่า เมื่อพบนักเลง พุดเสียงดัง นักวิจัยต้องพุดเสียงค่อย ทั้งคนดีและคนไม่ดี สามารถให้ข้อมูลได้เท่ากัน แม้กระทั่งคนเราก็มีข้อมูลที่ไม่ควรละเลยในการเก็บข้อมูล

ทีมประวัติศาสตร์เมืองเพนียด จันทบุรี สํารวจ สัมภาษณ์ สืบค้นข้อมูล เป็นเมืองเก่าของจันทบุรี ใช้วิธีสืบค้นจากอินเทอร์เน็ต จากศูนย์หนังสือ จากหอสมุดแห่งชาติ จากหอสมุดจันทบุรี และจากผู้รู้ในท้องถิ่น

ทีมบ้านหัวลำโรง ฉะเชิงเทรา ยังคงเล่าเรื่องคน 3 ชนชาติ แต่กลับมีเขมร ลาว จีน เพิ่มขึ้นอีก ซึ่งแตกต่างจากเมื่อวันที่เล่าว่า เขมร จีน ไทย

เวลาที่ล่วงเลยมาอย่างละล้าละลัง ปาเข้าไปตั้งบ้ายสอง พวกบ้านไกลก็ตั้งทำอยากกลับบ้านเดิมทน เราคนถิ่นบ้านบางพรหม ไหนเลยจะเสียมารยาทชักใช้ไล่เสียง จึงปล่อยให้เวทีลาโรงไปเมื่อยามบ้ายสามคล้อย ๆ ต่างก็แยกย้ายกันกลับบ้านใครบ้านมัน

เลิกประชุมเวลา 15.30 น.

กัลยา รัตนบุรี

บันทึกการประชุม

สมพร เกตุแก้ว

ตรวจรายงานการประชุม

สรุปการประชุม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ระยะที่ 2 ครั้งที่ 5
วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2550
เวทีประชุมทีมวิจัย
ณ บ้านคุณชาตรี บุญนุช

ทีมวิจัยฯ และผู้เข้าร่วมประชุม

1. นางวิไล จันทรเอียง
2. นางฉวีล แสงตะวัน
3. น.ส.ดวงใจ สิริใจ (สกว.สำนักงานภาค)
4. นายชาตรี บุญนุช
5. นางกัลยา รัตนบุรี
6. น.ส.พนมพร บุญนิล (สกว.สำนักงานภาค)
7. นายสุขประเสริฐ กล่อมจิต
8. น.ส.สถาพร ตะวันขึ้น
9. นางชมพูนุท แยมสรวล
10. นายสมพร เกตุแก้ว
11. นายชาญชัย สิงห์จันทร์
12. นายศิริวัฒน์ กันธารส
13. นายชัยณวัฒน์ มณีศรีขำ
14. น.ส.เสงี่ยม คีนดี (สกว.สำนักงานภาค)

เริ่มประชุมเวลา 9.00 น.

วันนี้เวทีพร้อมเพรียงกันดี เนื่องจากได้รายงานข่าวทางสายตะแลบแก๊ปมาว่า หัวแถว Node จะมาเยี่ยมเยียนชาคาบางพรหม หลังจากที่คุณบางพรหมไม่ได้ชวนกันคุยเสียตั้งเนิ่นนาน เนื่องจากมีข้ออ้างทางภารกิจิจปาละ เพื่อสนับสนุนเหตุผลของตนเอง คุณธนศ เริ่มเรื่องด้วยรายงานการเงินให้ส่งคุณอาร์ดภายในเดือนกันยายน ชวนคุยเรื่องกิจกรรมที่ผ่านมา บทเรียนที่ได้ทำไปแล้ว การใช้สถานที่ในการทำกิจกรรม ว่าเหมาะสมหรือไม่ การทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ได้ทราบล่วงหน้าหรือไม่ เช่น กรณีผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4 เกิดความขัดข้องในการทำกิจกรรม คุณธนศ ชวนให้คิดว่า กิจกรรมที่มีคนนอกเข้ามาแลกเปลี่ยน มีอะไรดี ๆ บ้างที่เกิดขึ้น มีอะไรดี ๆ บ้างที่เป็นความสุข ได้เห็นเรื่องราวที่เป็นจริงเกิดขึ้นจากการทำงาน ชวนคุยเรื่องสิ่งดี ๆ ในเวทีของเรา ทบทวนได้ว่า หลายคนอยากเข้าเวที มีความรับผิดชอบในหน้าที่ คนในชุมชนมีความกระตือรือร้นกันมากขึ้น หลายคนเข้าใจการทำงานวิจัยมากขึ้น ลูกหลานเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุมากขึ้น กรณีป่าละม่อม เป็นต้น เวทีดี ๆ จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของผู้สูงอายุในชุมชน เรื่องเล่าที่เข้ากับบรรยากาศ กิจกรรมที่สอดคล้องกับชุมชน ไม่เป็นทางการมากนักในการดำเนินเวที ชวน

คุยกันว่า สมัยก่อนคนไม่ได้แบ่งเป็นหมู่ ๆ การเก็บข้อมูลควรผ่านความเป็นจริง หาเรื่องเล่าที่เชื่อมโยงกัน เรื่องเล่าจากตัวเอง จากคนอื่น การหาคุณค่าของตนเองและคนอื่น การประสานงานกับผู้เข้าร่วม หลายคนมาก่อนเวลา แต่บางคนก็ไม่ทราบ การเชื่อมโยงผู้เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ อาจแยกเป็นกลุ่มเมื่อต้องพูดคุยกันอย่างจริงจัง เนื่องจากความสัมพันธ์เกี่ยวกับการถูกกีดกันบ้าง ไม่ถูกกีดกันบ้าง อันสืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ในอดีต มีคำถามจากทีมว่าเราจะทำอะไรต่อไปกับเด็ก ๆ โครงการเรื่องเล่าจากผู้สูงอายุ ต่อไปเด็กจะได้มีโอกาสรับรู้ รับทราบ และรับฟังด้วยวิธีการอย่างไรที่เป็นธรรมชาติ และไม่เป็นทางการมากนัก คุณชมพูนุท เสนอเรื่องการเล่นเกมส์ระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก พ่อแม่กับลูกของตนเอง หรือกับลูกของคนอื่น ควรได้สร้างโอกาสให้ผู้ใหญ่กับเด็กจับคู่เล่นเกมสัปดาห์ที่บ้านกันบ้าง เพื่อสานความสัมพันธ์และความคุ้นเคยที่ดีต่อกัน

คุณฉวีวรรณ หัตถกรรม เสนอว่าควรสร้างโอกาสให้ชุมชนหัดทำขนมหรืออาหารเพื่อสร้างกิจกรรมระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก ในขณะเดียวกันก็มีการแลกเปลี่ยนพูดคุย เล่าเรื่อง เป็นการผสม มีข้อเสนอแนะจาก Node ให้ควรคิดถึงประเด็นที่เปิดเวทีสำหรับเด็กในคราวต่อไป อาจใช้ช่วงเวลาเย็นในการจัดเวที เพื่อให้ลูกหลานหรือพ่อแม่ในขณะที่มาารับได้เข้าร่วมในเวทีด้วยโดยธรรมชาติ การออกแบบกิจกรรมที่ให้ผู้คนค้นหาตนเองและค้นหาคุณค่าของตนเอง การให้สิ่งของเพื่อสร้างแรงจูงใจ และควรถอดบทเรียนเสมอ

เลิกประชุมเวลา 12.00 น.

กัลยา รัตนบุรี

บันทึกการประชุม

สมพร เกตุแก้ว

ตรวจรายงานการประชุม

สรุปการประชุม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ระยะที่ 2 ครั้งที่ 6
วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2550
เวทีเก็บข้อมูลฝั่งเครือข่าย
ณ บ้านคุณฉวีวรรณ หัตถกรรม

.....

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. น.ส.สถาพร	ตะวันขึ้น
2. นางกัลยา	รัตนบุรี
3. นายชินวุฒน์	มณีศรีจำ
4. นายพิเชษฐ	ใจบุญ (นิสิตฝึกงาน ม.นเรศวร พิษณุโลก)
5. นายชาญชัย	สิงห์จันทร์
6. นายศิริวัฒน์	คันธารส
7. นายชาติรี	บุญนุช
8. นายสุขประเสริฐ	กล่อมจิต
9. นางชมพูนุท	แย้มสรวล
10. นายธนพล	สิงห์ศร (นิสิตฝึกงาน ม.นเรศวร พิษณุโลก)
11. นางประยัด	คนัยธรรมวกุล
12. น.ส.วิไล	จันทร์เอียง
13. นางผัน	หัตถกรรม
14. นางชื่น	หัตถกรรม
15. น.ส.อร่าม	คล้าบัว
16. นางอุบล	ขาวสะอาด
17. น.ส.ฉวีวรรณ	หัตถกรรม
18. นายเก็บ	หัตถกรรม
19. นางจำรัส	ตะวันขึ้น
20. นางลัดดา	หัตถกรรม
21. น.ส.จันทร์เพ็ญ	หัตถกรรม

เริ่มประชุมเวลา 9.00 น.

ยามสายราวเก้าโมงเช้า ที่บ้านป่าพัน หัตถกรรม เดินเข้าซอยข้างโรงเรียนวัดแก่นจันทร์ ไปประมาณ 300 เมตร ถึงสวนล้นจี่มีชื่อว่า สวนหัตถกรรม ที่เรือนหลังนี้มีครอบครัวใหญ่ประจำตำบลบางพรหม คือสายสกุลหัตถกรรม ปัจจุบันพี่ฉวีวรรณ หัตถกรรม เป็นผู้มีฝีมือในการถนอมอาหารด้านสาขาแปรรูปผลไม้แช่อิ่มที่เลื่องลือ ได้รับรางวัลชนะเลิศระดับประเทศมาหลายครั้งหลายครา จนไม่อยากจะเสนอตัวเองเข้าประกวด เพื่อให้โอกาสแก่ชุมชนอื่นได้รับโอกาสบ้าง

ทีมได้นัดครอบครัวหัตถกรรม ที่เป็นสายสกุลคนเก่าแก่ คือ แม่คุณสถาพร ตะวันขึ้น ป้าแก้ว จันทร์เอียง ลูกสาว ผู้ใหญ่ช่วย จันทร์เอียง ลูกเก็บหัตถกรรม คุณประหยัด ดนัยธรรมวกุล ป้าชิ้น หัตถกรรม เชิญก้านั่นหวล พรหม เกษ แต่ติดภารกิจไม่สามารถเข้าร่วมเวทีได้ และคุณอร่าม คล้าบัว เมื่อพูดคุยเริ่มเรื่องราว ก็สาวเรื่องได้ว่า สกุล หัตถกรรม จันทร์เอียง ล้วนเป็นญาติกัน และแตกสาขาสัมพันธ์แต่งงานมีครอบครัวกับสกุลใหญ่อื่น ๆ เช่น พรหม เกษ ตะวันขึ้น คล้าบัว ความชัดเจนทางสายสกุลในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของตระกูลหัตถกรรมและจันทร์เอียง ส่วนใหญ่เป็นช่างที่เป็นหัวหน้าช่างใหญ่ ในการปลูกเรือนทรงไทยมาตั้งแต่อดีต สืบทอดมาจนถึงรุ่นลูกหลานในปัจจุบันที่ยังมีชีวิตอยู่ ปรากฏผลงานที่เด่นชัด คือ คุณลุงทรง หัตถกรรม ผู้ใหญ่ช่วย จันทร์เอียง และทายาทที่สืบต่อกันมา ทางด้านอาหารคาวหวาน ก็คือคุณป้าพัน หัตถกรรม คุณฉวีวรรณ หัตถกรรม ป้าชิ้น หัตถกรรม เล่ากันว่า บางครั้งสายสกุลเดียวกันก็แต่งงานกันและมีบางคนในสายสกุลเป็นคนเจ้าชู้ หรือไม่มีฐานะที่ดี สามารถเลี้ยงคน ได้หลายครอบครัว จึงขยายครอบครัวได้จำนวนมาก จากการที่มีวงสรวนวงเริงมาก ในอดีตก็สามารถที่จะ ดำเนินการในทางธุรกิจได้ดีกว่าครอบครัวอื่น เนื่องจากมีแรงงานและกำลังทางความร่วมมือมากกว่าสายสกุลอื่น จึงทำให้ครอบครัวสายสกุลมีความมั่งคั่งโดยธรรมชาติ จากสิ่งที่ได้เห็นพบว่า เมื่อหลายคนได้คุยเรื่องราวเก่า ๆ ได้ มองเห็นคุณค่าในตนเอง ได้มองเห็นคุณค่าของคนอื่น มีโอกาสได้รู้ฟื้นความหลัง ได้ได้ถามสารทุกข์สุกดิบ จึง เป็นเวทีที่เปี่ยมล้นไปด้วยความสุขที่หาโอกาสอันยากยิ่งของเวลาแห่งความเร่งรีบในปัจจุบันกาล

การถอดบทเรียนของทีม ข้อควรระมัดระวังในการตั้งคำถามของทีม ไม่ควรชักชวนพูดในเรื่อง สกุลของทาส สันดาน ความไม่สง่างาม ความขัดแย้ง ของแต่ละครอบครัว ควรสร้างบรรยากาศการสร้างสรรค์ และพูดคุยถึงเรื่องสิ่งบันเทิงใจ ความสำเร็จ ความสมหวัง มาเป็นเรื่องประเด็นชวนพูดคุย และปิดเวทีด้วย รัชชาติการปรุงอาหารแบบดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาของสกุลหัตถกรรม ใครที่ไม่ได้ไปจะไม่รู้เลยว่าที่พูดว่า อร่อย แบบน้ำลายหก มันเป็นอย่างไรร

เลิกประชุมเวลา 12.00 น.

กัลยา รัตนบุรี

บันทึกการประชุม

สมพร เกตุแก้ว

ตรวจรายงานการประชุม

สรุปการดำเนินกิจกรรม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ระยะที่ 2 ครั้งที่ 7
วันที่ 14 เมษายน 2550
กิจกรรมรดน้ำขอพรผู้สูงอายุ
หมู่ที่ 1 – 8 ตำบลบางพรหม

ทีมวิจัยเข้าร่วมกิจกรรม

1. นางฉวี	แสงตะวัน
2. นายชาติ	บุญนุช
3. นางประหยัด	คนัยธรรมกุล
4. น.ส.สถาพร	ตะวันขึ้น
5. น.ส.ฉวีวรรณ	หัตถกรรม
6. นายสมพร	เกตุแก้ว

จากการพูดคุยซึ่งไม่เป็นเวทีจริงจัง ตามกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เช่นงานบวช งานแต่ง งานศพ กิจกรรมนโยบายแห่งรัฐ ในประเด็นการบูรณาการ การแก้ไขปัญหาความยากจนให้หมดไปจากพื้นแผ่นดินไทยให้จงได้ วางแผนการประชุมหารือทีมงานเนื่องจากสมาชิกติดเรียนบ้าง และหน้าที่ความรับผิดชอบของทีมงานในการกิจหลัก เลยรวมเสียงอนุโลมโดยไม่ได้ชี้แจงว่าควรค้นหาวิธีสร้างเสริมความสัมพันธ์ด้วยการใช้ชนบประเพณี ทดลอง เสริมสร้างกระบวนการสัมพันธ์ของผู้นำในตำบลบางพรหม แบบที่เป็นธรรมชาติที่สุดที่คิดได้ในขณะนั้น โดยคิดกิจกรรมประเพณีวันสงกรานต์ ขอพร รดน้ำผู้สูงอายุในชุมชนตำบลบางพรหมในเดือนเมษายน ของปี 2550

ถึงยามเอาเข้าจริงจัง หลายคนก็ไม่ว่างเป็นส่วนใหญ่ ไหนจะห่วงโครงการในหมู่ของตนที่ยังเขียนเรื่องราวตกลงกันไม่เสร็จสรรพในการเสนอของบประมาณจากทางการ ไหนจะเรื่องลี้ลับที่กำลังสูงอมนจนเกินกาล ถ้าไม่รีบขายเสียแต่ตอนนั้น จะได้ราคาที่สูงแตก แบบปล่อยทิ้ง แก่แรงทิ้ง เทียวคาคัน จะดีกว่าเสียค่าแรงงานให้คนเก็บเอาเงินไปใช้เปล่า ๆ ว่าแล้วทีมงานหลายคนก็พาตัวเองโดยมากไปอยู่ตามริมถนนข้างทางบ้างก็คอยโบกไม้โบกมือร้องเรียกลูกค้า เปล่งสำเนียงเหน่อแบบคนแม่กลองว่า “สามโลร้อย.. จ้า สามโลร้อย..” บ้างก็นั่งอยู่ในเพิงหมาแหงน ภาวนาเสี่ยงทายชะตาชีวิตว่า วันนี้กุศลที่ได้เคยทำมาจะทำให้ขายล้นจี่ได้บ้างหรือไม่หนอ บ้างแผลยหมาแหงนริมถนนก็เพิ่มมะไฟหวาน ส้มโอขาวใหญ่ ล่อตาล่อใจ ประดับประดาให้สายตาของผู้คนที่ขับรถผ่านไปมา อยู่ในผิวจราจรทางบก สายอัมพวา-บางนกแขวก ได้เหยียบเบรคแวะเวียนลงมาทักทาย ให้โอกาสแก่ตัวเองและครอบครัวในการหล่อเลี้ยงชีวิต

เมื่อครั้งนั้นก็ล่วงเลยเวลาจนเย็นจะหมดความเหมาะสมกาละแห่งการกระทำประเพณีนิยม ฝ่ายทีมงานนักวิจัยคล้ายกับว่าเป็นหัวแถว ไหนเลยจะอยู่นิ่งดูดยได้ จึงรีบชวนขาย ทะลุทะลวงภารกิจที่ตั้งใจไว้ดำเนินไปให้ได้ มิเช่นนั้นจะล่อหรือรอบที่ว่า ดีแต่วางแผน แต่ทำงานไม่เป็น กำลังใจของคนทำงานได้รับแรง

เพิ่มเติมเมื่อภารกิจบ้านหลังแรกที่บ้านคุณยายหลุย และกลุ่มเพื่อน แนวป่าช้าวัดบางพรหม ความดันดันบรรเจิดจ้า ปรากฏชัดเจนโดยเฉพาะผู้สูงอายุทั้งหลาย เนื่องด้วยเนิ่นนานหลายปีติดๆ ในบรรยากาศรอน้ำขอพรผู้ใหญ่ ถิ่น เยือนความรู้สึกครั้งเก่าเมื่อหนหลังอีกครั้ง ความอึดอัดบันดาลคลอใจเป็นนัยนา คราบน้ำตาแห่งความปิติ ผู้เฒ่าผู้ โชก โชนชีวิตที่ผ่านมาน่าฝ้าฟาง อาบเย็นด้วยน้ำใส ๆ แห่งความปิติคลอเบ้าทั้งสองตา อายุเกินกว่าที่จะเอามือปิด ไปได้ จึงปล่อยให้มันไหลหยดลงไปรวมกับน้ำอบน้ำปรุง ที่เตรียมมาในการทำพิธี ความรู้สึกมันช่างดื่มด่ำยากเกิน บรรยายของคนที่ได้ร่วมกิจกรรม โดยเฉพาะทีมงาน มีผู้อาวุโสบางท่านบอกว่า ไม่ขอรับผ้าไหมสงกรานต์ ขอให้ เธอทั้งหลายเอาไปให้คนอื่นเถอะ เพราะที่บ้านฉันมีเยอะแยะไปหมดแล้ว ได้มาจากรับไหว้งานแต่งเก็บมาตั้งหลาย ปียังไม่ได้ใช้เลย สงสารบางคนไม่มีผ้าไหมสงกรานต์ใช้ เขารู้กันว่า ลูกหลานไม่มีเวลาวางจะมาเยี่ยมปู่ ย่า ตา ยาย เพราะไม่มีใครช่วยดูแลโรงงานให้เก่าแก่ บ้างก็ว่าเจ้านายเรียกไปให้รับใช้ใกล้ชิด เพราะมีญาติผู้ใหญ่และคนใน ความปกครองดูแลมาที่บ้านกันมาก ถ้าตัดสินใจไม่ถูกต้อง อาจมีผลกับการเลื่อนขั้นเงินเดือนในโอกาสที่จะมาถึง บ้างก็ว่ามัววุ่นวายกับการรับใช้นักท่องเที่ยวให้มีความสุขที่สุดในชีวิต แต่ส่วนมากแล้วจำนวนส่วนใหญ่หลายคน อยู่ในสวนลั่นจี่ คร่ำเคร่งกันมากเพื่อให้ทันเวลาแข่งขันเอาเงินไปใช้หนี้ภาคเกษตรที่ผลิตขึ้นมารอคอย ความหวัง ที่บ้านผู้ใหญ่ช่วย จันทร์เอียง ท่ามกลางการเฝ้าดูแลของลูกหลาน ผู้เฒ่าอายุ 87 น้ำตาอาบแก้มด้วยความ ยินดีที่มีคนในทีมวิจัยของเรามาจดน้ำขอพรในวันสงกรานต์ บางครั้งตัวหนังสือและจินตนาการของคนก็เอื่อมไม่ ถึงความรู้สึกที่จะบันทึกตัวหนังสือเป็นข้อมูลแห่งความรู้สึกภายในได้ คงได้แต่สัมผัสความทรงจำในมิติทาง ความรู้สึกที่ดีต่อกัน โดยเฉพาะคนที่ได้รับประสบการณ์จากโอกาสที่ได้รับในการทำงาน ในหนทางแห่งการรดน้ำ ขอพรผู้ใหญ่เทศกาลสงกรานต์ ข้อมูลเรื่องราวหนหลังในอดีต ความทรงจำที่ดีของชีวิตที่ผ่านมา พร้อมทั้งความ ล้มเหลวในการทดลองดำเนินชีวิต ความเป็นมาของชุมชนบางพรหม เป็นเรื่องที่น่าเก็บเกี่ยวเป็นอย่างยิ่ง ต่างหลังคา เรือน เรื่องราวและความสนใจ ความยินดี ความเศร้าโศก ก็แตกต่างกันไป ผู้อาวุโสบางท่านแถมมีคนโผล่หน้าเข้ามา ในบ้าน พอรู้ว่าเป็นใครก็พูดคุยด้วยอย่างมีความสุข เท่านั้นที่เพียงพอที่จะต่อเชื่อมความรู้สึกที่ดีกับชีวิตในชั่ว โมง ช่างหน้าต่อไปอย่างมีความหวัง และเห็นคุณค่าในตัวเอง ภารกิจนี้ไม่อาจสามารถบรรลุภายในวันเดียวได้ ต้องต่อ เวลาอีก 2-3 วัน จึงบรรลุแผนงานที่วางไว้ เล่นเอาหัดขึ้นคอพอสุมควรว ขาแข็งเมื่อยล้า ถึงเวลาเย็นเข้านอนก็กรน กันเป็นเรือสำเภาคลื่นแตกกระจาย เล่นเอาคนในครอบครัวตกอกตกใจว่าเกิดอะไรขึ้น ไปไหนกันมา หายไปตั้งแต่ เช้ายันค่ำ กว่าจะไล่เรียงให้เข้าใจก็ต้องบรรยายกันอยู่นานจึงจะหายกังวลใจลงไปได้ เสร็จภารกิจก็นัดหมายกัน อย่างไม่เป็นทางการว่า จะถอดบทเรียนกันต่อเมื่อภารกิจสร้างชาลงไปบ้าง มิเช่นนั้นต้องกระทบกระเทือน ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของตนเองเป็นแน่

นายชาติรี บุญนุช

บันทึกรายงานกิจกรรม

นายสมพร เกตุแก้ว

ตรวจสอบรายงาน

สรุปการประชุม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ระยะที่ 2 ครั้งที่ 8
วันที่ 1 พฤษภาคม 2550
เวทีประชุมทีมวิจัย
ณ บ้านพญาขอ

ทีมวิจัยและผู้เข้าร่วมประชุม

1. นางวิไล	จันทร์เอียง
2. นายชาติรี	บุญนุช
3. นางกัลยา	รัตนบุรี
4. น.ส.บุญเรือน	क्षाสัมฤทธิ์
5. นางบุญเรือน	ราชสิงโ
6. นายวินัย	สวัสดิ์
7. นางชมพูนุท	แย้มสรวล
8. นายสมพร	เกตุแก้ว
9. นายศิริวัฒน์	คันธารส
10. นายสุขประเสริฐ	กล่อมจิต
11. นายชินนุวัฒน์	มณีศรีจำ

เริ่มประชุมเวลา 9.00 น.

วันนี้ฉันหาฟ้าง ลองอ่าน ๆ ไป ก็รู้เองว่าด้วยเหตุผลกลใดจึงเป็นได้ดั่งนั้น เริ่มแรกคุณธนศ ก็ส่ง
สายตาแห่งความเป็นมิตร กล่าวถามไถ่ เริ่มด้วยได้ส่งรายงานไปยัง สกว. ทาง สกว. ได้แนะนำความคิดเห็นมา ผล
การพิจารณาโครงการที่เขียนรายงานไปนั้น ชื่นชมว่าสามารถเขียนได้ชัดเจนพอประมาณ แต่ที่ให้ออกคิมาก็
น่าสนใจ ในระยะที่ 1 มีจุดเด่นในการบันทึก แต่ยังไม่เห็นกิจกรรมเนื้อหาที่มีการรวบรวมจากหนังสืออื่น ควรมี
ข้ออ้างอิง เขียนให้ประวัติศาสตร์ชุมชนมีเสน่ห์ และแนะนำว่าควรติดต่อกันดวงใจ สิริใจ ในทีมแลกเปลี่ยนกันว่า
เพราะจากข้อมูลที่ได้รวบรวมทั้งหมดในการเขียนรายงานนั้น เป็นข้อมูลที่ได้จากเรื่องเล่าจากชุมชน เป็นมุขปาถะ
วาทะในการพูดจาแลกเปลี่ยนเรื่องราวแต่หน้าหลังกัน จึงจนด้วยเกล้าไม่รู้จะอ้างอิงหนังสือเล่มใด ส่วนการเขียน
ประวัติศาสตร์ชุมชนให้มีเสน่ห์นั้นก็ดูเป็นเรื่องยากอย่างยิ่งสำหรับคนที่บ้านบ้าน แค่คำว่าเสน่ห์ ก็ถอดความรู้
กันได้อย่างยากเย็น ครั้นเมื่อถอดได้ก็ถกเถียงกันว่า ความงดงาม ความน่าชื่นชม การชวนสัมผัสตัวอักษรนั้น แต่ละ
คนก็มีความรู้สึกที่แตกต่างกัน แต่ก็ต้องพยายามต่อไปเพื่อการพัฒนาตนเองและทีมงาน ได้รับคำแนะนำว่า ควร
ปรับการเขียนให้อ่านง่าย ก็เลยคุยกันว่า เราใช้ภาษาไทยที่เป็นศัพท์ธรรมดา บอกเล่าเรื่องราวอย่างง่าย ๆ ที่ได้จาก
ชุมชน ก็เลยสงสัยว่าเรื่องที่เรารวบรวมไปนั้น เป็นเรื่องยากสำหรับคนอื่นหรืออย่างไร ครั้นจะเขียนให้อ่านง่าย
ๆ เราควรทำอย่างไร หรือจะต้องไปหาเรื่องง่าย ๆ มาเขียนเพื่อส่งรายงาน ก็คิดว่าควรจะได้มีการอบรมเพื่อสร้าง
ความเข้าใจแก่ทีมงานในโอกาสต่อไป ในเวทีครั้งนี้ขอพรผู้สูงอายุเมื่อสงกรานต์ที่ผ่านมา ทีมงานบางคนจึงไม่ได้

รับรู้เรื่องราวเลย ควรบอกกล่าวกันให้ถ้วนทั่ว พี่ป๋อง ชาศรี บุญนุช จึงทวนในที่ประชุมว่า "ได้โทรศัพท์ไปติดต่อทุกคนแล้ว บ้างไม่ว่าง บ้างไม่รับสาย บ้างรับปากแล้วก็เข้าร่วมกิจกรรมไม่ได้ เนื่องจากภารกิจตามที่ได้บันทึกแล้ว ในกิจกรรมที่ผ่านมา

เลิกประชุมเวลา 12.00 น.

นางกัลยา รัตนบุรี

บันทึกการประชุม

นายสมพร เกตุแก้ว

ตรวจรายงานการประชุม

สรุปการประชุม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ระยะที่ 2 ครั้งที่ 9

วันที่ 24 พฤษภาคม 2550

เวทีประชุมทีมวิจัยและเครือข่ายโครงการวิจัยจังหวัดสมุทรสงคราม
ณ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดสมุทรสงคราม

.....

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นางวิไล	จันทร์เอียง
2. น.ส.ฉวีวรรณ	หัตถกรรม
3. นายชาติรี	บุญนุช
4. นางประหยัด	คณัฏฐรรมากุล
5. นายวินัย	สวัสดิ์
6. นางกัลยา	รัตนบุรี
7. นางฉวี	แสงตะวัน
8. นางบุญเรือน	ราชสิงโ
9. นางวรรณิ	เกตุแก้ว
10. นางชมพูนุท	แย้มสรวล
11. นายสมพร	เกตุแก้ว
12. นายศิริวัฒน์	คันธารส
13. นายสุขประเสริฐ	กล่อมจิต
14. นายชินนวัฒน์	มณีศรีขำ

เริ่มประชุมเวลา 9.00 น.

หลังจากแนะนำตัวนักวิจัยจากโครงการต่าง ๆ พูดคุยเรื่องราวที่ควรรับรู้ วิทยาการกระบวนการ อาร์ต ศิริวัฒน์ คันธารส จึงให้แยกแต่ละทีมไปทำประเด็นต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้ หัวข้อที่ผ่านมาเราทำอะไรได้ดีบ้าง มีอะไรบ้างที่เป็นความภาคภูมิใจ พูดคุยแลกเปลี่ยนกัน กรองอักษรมาได้ดังนี้

1. **การทำเวทีสร้างความเข้าใจ** เวทีที่ 1 หมู่ที่ 1 สถานที่ ศาลาเอนกประสงค์ บริเวณประปาหมู่ 1 ต.บางพรหม
เวทีที่ 2 หมู่ที่ 2 สถานที่ ศาลเจ้าอาม้า ริมแม่น้ำแม่กลอง เวทีที่ 3 หมู่ 5 สถานที่ ศาลาเอนกประสงค์หมู่ 5 ต.บางพรหม
เวทีที่ 4 เป็นเวทีรวมของหมู่ 1, 2, 3, 4, 7, 8 สถานที่ ศาลาวัดแก่นจันทร์เจริญ เวทีเก็บข้อมูลบ้านอาจารย์สะอั้ง พวงรำไพ หมู่ 4 เวทีเก็บข้อมูลบ้านอาจารย์ปวิตร วงศาโรจน์ เวทีเก็บข้อมูลบ้านคุณฉวีวรรณ หัตถกรรม เวทีเก็บข้อมูล วัดแก่นจันทร์ และวัดบางพลับ เวทีเก็บข้อมูลบ้านอาจารย์แวว เขี่ยมสะอาด เวทีเก็บข้อมูลบ้านปู่ช่วย จันทร์เอียง
2. **การสรุปการทำเวที** เวทีที่ 1 บ้านอาจารย์สมทรง แสงตะวัน เวทีที่ 2 บ้านพญาขอ เวทีที่ 3 บ้านคุณชาติรี บุญนุช

3. การอบรม เวทีที่ 1 เทคนิคการจับประเด็น เวทีที่ 2 พลังกลุ่ม ที่บ้านกลางสวน เวทีที่ 3 อยุธยาดี ที่ไร่ อุษาดี สวนผึ้งราชบุรี เวทีที่ 4 วิทยาการกระบวนการ เวทีที่ 5 รวมพลคนวิจัยภาคตะวันตก ที่วิทยาลัย เกษตรกำแพงแสน นครปฐม เวทีที่ 6 ประวัติศาสตร์ ที่ จังหวัดจันทบุรี
4. **สิ่งประทับใจมากที่สุด** อาจารย์กัลยา ประทับใจเวทีอบรมอยุธยาดี ที่ไร่อุษาดี พี่แมว บุญเรือน ราชสิงโห ประทับใจเวทีที่ศาลเจ้า หมู่ 2 และ เวทีหน้าโรงเรียนวัดบางพลับ เมื่อคราวเยี่ยมบ้านผู้ใหญ่ช่วย จันทร์เอียง หมู่ 4 พี่ฉวัด แสงตะวัน ประทับใจและสนใจเรื่อง พระแก้ว 3 องค์ พระยอดธง ของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่ทรงถวายแก้วดวงพลับ เมื่อคราวศึกค่ายบางกุ้งในการขับไล่พม่าจนแตกพ่าย ซึ่งปัจจุบันเก็บรักษาไว้ในศูนย์วิจัยของธนาคาร พี่แดง บุญเรือน คชาสัมฤทธิ์ ประทับใจเวทีที่ศาลเจ้า หมู่ 2 ผู้ใหญ่วินัย สวัสดิ์ ประทับใจที่ได้เล่าเรื่องราวในอดีต ได้รู้เรื่องราวเกี่ยวกับสกุลหัตถกรรม ได้รู้ เรื่อง ทบทวนความหลัง ตรวจสอบข้อมูลจากการพูดคุย พี่ป๋อง ประทับใจที่บ้านอาจารย์ปวีตร ได้รู้ เรื่องสายสกุล ประวัติความเป็นมา ที่ตั้งอุคลอง การค้าขายทางเรือ เส้นทางเดินเรือ สังเกตว่าคนเก่าเป็น สุข คนฟังก็ยังเป็นสุขอย่างยิ่ง สมพร เกตุแก้ว ประทับใจที่ตัวเองได้มีโอกาสเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น ประทับใจในการเรียนรู้เส้นทางเดินเรือ แม่กลอง-สุโขทัย แม่กลอง-กาญจนบุรี แม่กลอง-เพชรบุรี

คุณธนศ ให้คำแนะนำกิจกรรมเกี่ยวกับการทำงานวิจัย การจัดเวทีประชุม ควรมีการบอกเล่ากันทุกเรื่อง ถือเป็นเรื่องสำคัญ กิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ควรเลือกเวทีที่เหมาะสม ผู้ใหญ่วินัย สวัสดิ์ เสนอกิจกรรมแห่เทียนเข้าพรรษา สรุปรประเด็นสำคัญในการทำงาน วางแผนร่วมกันในการทำงาน ร่วมกันทำ ร่วมกันถอดบทเรียน ผู้ใหญ่วินัย สวัสดิ์ กล่าวว่า บางเรื่องบางมุมเล่าได้ บทบาทบางมุมมีเรื่องเป็นมุมลบต่อกัน เช่นการล้อโก่งกัน ไม่ควรเปิดประเด็นเพราะจะเป็นผลลบต่อการดำเนินโครงการสานความสัมพันธ์ของคนในชุมชนตำบลบางพรม

ทีมสรุปสิ่งที่ควรปรับปรุงเพื่อให้การทำงานดีขึ้น มีการประชุมบ่อยขึ้น ปรับและตรวจสอบทีมงาน ปรับเวลาให้ตรงกัน มีเวลาในการตรวจสอบข้อมูลที่เก็บมาเพื่อให้เข้าใจตรงกัน ร่วมคิด ร่วมทำทุกเรื่อง อยากรอบรมให้ได้ความรู้เพิ่มเติม ยกเว้นเสาร์-อาทิตย์ เพราะทีมงานมีการกิจเรื่องเรียน และกิจกรรมของผู้นำชุมชน ปรับบทบาทหน้าที่ภายในทีมงาน การบันทึก การแสดงความคิดเห็น การประสานงาน ประชุมทีมให้บ่อยขึ้น ปรับเวลา ปรับวิธีการ ปรับเรื่องที่จะพูด มีบันทึกบ้าง สาระบ้าง แจกล่วงหน้า ถ้าไม่มาให้โทรแจ้งทีม ผู้ใหญ่วินัย แนะนำให้แจ้งหัวเรื่องก่อนเชิญประชุม คุณธนศ แนะนำว่า คราวต่อไปวางแผนการทำงานในขั้นต่อไป ทำเรื่อง พูดเรื่องที่มีความสุข ค้นหากิจกรรมที่จะทำในหมู่บ้าน ในตำบล ไปคุยกันหาว่าจะมีอะไรบ้างที่น่าสนใจจากผู้เฒ่าผู้แก่

เลิกประชุมเวลา 12.30 น.

นางกัลยา รัตนบุรี

บันทึกการประชุม

สมพร เกตุแก้ว

ตรวจรายงานการประชุม

สรุปการดำเนินงานกิจกรรม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ระยะที่ 2 ครั้งที่ 10
วันที่ 31 พฤษภาคม 2550
เวทีกิจกรรมเวียนเทียนวันวิสาขบูชา ปี 2550
ณ วัดบางพลับ และ วัดแก่นจันทร์เจริญ

.....

ทีมวิจัยและผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. นางวิไล	จันทร์เอียง
2. น.ส.ฉวีวรรณ	หัตถกรรม
3. นายวินัย	สวัสดิ์
4. นางเตือนใจ	พัฒนกุล
5. นางกฤษณา	แสงอินทร์
6. นายชาตรี	บุญนุช
7. น.ส.บุญเรือน	คชาสัมฤทธิ์
8. นางฉวี	แสงตะวัน
9. นางบุญเรือน	ราชสิงโ
10. น.ส.สถาพร	ตะวันขึ้น
11. นางประหยัด	คณัฏฐมวกุล
12. นางชมพูนุท	แย้มสรวล
13. นายสมพร	เกตุแก้ว
14. นายศิริวัฒน์	คันธารส
15. น.ส.รัตนา	วงศ์ชื่อ
16. นายวิชณวัฒน์	มณีศรีจำ
17. นายชาญชัย	สิงห์จันทร์
18. นางอุบล	ขาวสะอาด
19. นางเสรี	ศรีปา
20. นางอุทัย	เผือกเทศ
21. ค.ญ.นันทวรรณ	กิจประชา
22. นางวิเชียร	แดงจันทร์
23. นางแลลัม	ศรีคช
24. นายฉลวย	แก้วเจริญ
25. นางสมถวิล	ศรีคช
26. นางชุดิภาญจน์	สุขเสกสรรค์
27. นายชุมพล	ยันนาวา
28. นายไสว	ยันนาวา

29. ค.ญ.นัยนา	ยันทาวา
30. นางฉันทนา	ยันทาวา
31. นางนิตยา	เจริญสุข
32. น.ส.สุนันท์	ถ้วนขาว
33. นางเดือนใจ	พัฒนกุล
34. ค.ญ.กนกกร	พัฒนกุล
35. นางสุนิย์	แก้วเจริญ
36. นางอรุณ	แดงสม
37. นางมณฑา	คงอยู่
38. นายชาญชัย	สิงห์จันทร์

๗ ๓ ๗

เวทีเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2550 ที่ผู้ใหญ่วินัย สวัสดิ์ ได้กล่าวถึงกิจกรรมเวียนเทียนในวันวิสาขบูชา เป็นรูปเป็นร่าง เข้าโครงการงานขึ้นมา โดยหลังจากนั้น คณะทำงานได้ร่วมหารือกับ อบต. บางพรม นำโดย นายก วรพงษ์ วรทัศน์ รองนายก บำรุง โชติช่วง และรองสมศักดิ์ ศิริประเสริฐ พร้อมทั้งคณะทำงาน ทีมผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน และกำนันของตำบลบางพรม ก็ได้ปรึกษารื้อกัน เสียงตามสายที่ดังมาสอง-สามวัน และวันนี้ก็ดังเหมือนกัน ในตอนบ่าย ๆ ฝนก็โปรยปรายลงมา ทำให้ผู้คนมาคึกน้อย แต่ต่อมาฝนค่อยซาเมื่อลงผู้คนจึงค่อยทยอยเดินทางมาถึง ราวห้าโมงเย็นที่โรงครัว ผู้คนนั่งล้อมวงพูดคุยถึงเรื่องราวการเวียนเทียนวันวิสาขบูชาแต่ดั้งเดิม ว่าการเดินทางไปมาวัดไม่สะดวก ต้องจุดคบไฟโดยเอาทางมะพร้าวแห้งมามัดผูกรวมกัน ถือไปซ่อนไว้ตามเส้นทางเดิน หากคำมืดมากก็จะใช้จุดเพื่อส่องแสงสว่างตอนกลับบ้าน ต่อมาภายหลังทางวัดบางพลับจึงนัดเวลาเวียนเทียนก่อนค่ำ เพื่อให้การเดินทางไปมาระหว่างวัดได้สะดวกและหมดความกังวลเป็นห่วงระหว่างผู้ที่อยู่บ้านและผู้ที่ไม่ไปวัด ส่วนวัดแก่นจันทร์เจริญ ยังนัดหมายเวลาในการเวียนเทียนตอนสองทุ่มเหมือนเดิม ในสมัยก่อนชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมเวียนเทียนไม่เคยได้ขาด ถือเป็นหน้าที่และเป็นการตรวจสอบคอยดูว่ามีใครบ้างที่ไม่ไปวัด ก็จะถูกจับตามองและไถถาม จนต้องไปเพื่อมิให้เป็นการผิดสังเกตและแตกต่างจากครอบครัวอื่น ปัจจุบันเหตุการณ์เปลี่ยนไป ทำให้ผู้คนให้ความสำคัญกับประเพณีเวียนเทียนวันวิสาขชำน้อยลง มีผู้คนมาเวียนเทียนในแต่ละปีน้อยมาก ปีนี้ได้รับการกระตุ้นจากเสียงตามสาย และการพบปะพูดคุยของคณะทีมงานวิจัยฯ รวมทั้งเพื่อนบ้าน ทำให้ผู้คนมาคึกมากมาย มีการแลกเปลี่ยนในเวทีว่า คนบางพรมมีไม่น้อยที่นิยมไปเวียนเทียนที่วัดศรีจินดาพัฒนาราม ซึ่งตั้งอยู่ฝั่งตรงข้าม เพราะชาวบ้านมีเรือนทุกบ้าน การพาเรือไปมาสะดวกกว่าการเดินทางและลัดตามร่องสวนมายังวัดบางพลับ จึงเป็นเหตุให้มีคนส่วนมากข้ามฟากไปเวียนเทียนวันวิสาขบูชาที่วัดศรีจินดาพัฒนาราม เล่าเรื่องสมัยก่อนหนุ่มสาวไม่ค่อยมีโอกาสพบปะกัน จะได้พบกันที่งานบุญประเพณี แต่หญิงสาวซึ่งไปกับพ่อแม่ จะต้องทำตัวเรียบร้อย ไม่สบตามองชายหนุ่ม จึงไม่มีโอกาสได้พูดคุยใกล้ชิดกัน ในการเวียนเทียนนี้ ทำให้คนหนุ่มสาวได้พบปะกัน สามารถพูดคุยใกล้ชิดกันได้ สมัยก่อนชายหนุ่มที่ไปติดพันสาวจะแอบลอดเข้าไปได้ดูเรือนของบ้านหญิงสาว เพื่อดูว่าในครัวมีความสะอาดสะอาดอันเป็นระเบียบเรียบร้อยไหม หม้อข้าวดำหรือไม่ เพื่อตัดสินใจที่จะแต่งงานอยู่กินกัน เด็กผู้หญิงอายุ 11 ปี จะต้องตื่นตั้งแต่ตีสี่เพื่อหุงหาข้าวปลาให้ทันใส่บาตรพระทุกวัน ไม่เหมือนปัจจุบันที่นอนตื่นสี่โมงเช้า การจับกันสมัยก่อนชายหนุ่มจะร้องเพลงเกี่ยวสาวบนยอดตาล ขณะที่หญิงสาวนั่งคอยอยู่ภายในร่องสวน และผู้ใหญ่ระหว่างครอบครัวจะพิจารณาตรวจสอบพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว กิริยามารยาท เปรียบเทียบฐานะจากเครื่องประดับตกแต่งที่ใส่มาอวด

กันในตลาดหรือเป็นเครื่องมือวัดความชื้น การทำมาหากิน ความสามารถในการสร้างอนาคตของแต่ละครอบครัว เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างครอบครัวใหม่ของคนในชุมชน คุณชมพูนุท ได้ชี้แจงถึงความเป็นมาในการจัดเวทีและเข้าร่วมกิจกรรมเวียนเทียนวันวิสาขบูชาในปีนี้ และจบลงที่ทุกคนได้ร่วมกันรับประทานอาหารเย็นเสร็จสรรพ จวบจนกระทั่งใกล้เวลาหกโมงเย็นฝนหยุดตกไปได้พักหนึ่งแล้ว ทุกคนจึงพากันเดินไปยังพระอุโบสถเพื่อทำพิธีเวียนเทียนต่อไป

หลังจากเสร็จพิธีเวียนเทียนที่วัดบางพลับ ทีมงานและ Node จึงร่วมกันถอดบทเรียน พบว่ากิจกรรมครั้งนี้ได้ผลดี ทั้งผู้เข้าร่วมเวทีและทีมงานที่มากันมาก อาจเป็นด้วยการประชาสัมพันธ์ และทีมงานที่ร่วมกันไปชักชวนชาวบ้าน และอาจเกี่ยวเนื่องกับประเพณีซึ่งวันนี้ถือเป็นวันวิสาขบูชาโลก กอปรกับปัญหาวุ่นวายทางการเมืองลดน้อยลง ทำให้ผู้คนมีความสุขขึ้น จึงมาเข้าร่วมพิธีกันมากกว่าก่อน มีหลายคนพูดว่า ปีนี้มีคนมาเวียนเทียนมากกว่าทุกปีที่ผ่านมา บรรยากาศในเวทีมีการพูดคุยกันแยกเป็นกลุ่ม ๆ ทีมงานไม่ควรพูดคุยกับผู้เข้าร่วมเวทีในขณะที่ยังมีผู้เล่าเรื่องราว จะทำให้ความสนใจในเวทีลดน้อยลง นายสมพร เกตุแก้ว เสนอให้จัดกิจกรรมครั้งต่อไปในวันเข้าพรรษา โดยชักชวนทีมงานและชาวบ้านไปร่วมทำบุญตักบาตร ถวายสังฆทาน ฟังธรรม ที่วัด

ข้อสังเกต ครอบครัวยายเขียว ยายจำปา ยายอรุณ และลูกหลาน มีความสุขมาก ยายเขียวบอกว่า ตั้งแต่เป็นเด็ก มาเป็นสาว จนกระทั่งแก่ วันนี้เป็นวันแรกในชีวิตที่ได้มาเวียนเทียน เพราะตั้งแต่เติบโตมา มีหน้าที่เลี้ยงตาล ทำครัว หาเลี้ยงลูกหลานตั้งแต่เด็กยันแก่ ไม่เคยมีโอกาสมาวเวียนเทียนสักครั้ง วันนี้ตายก็ไม่เสียค่าชีวิต คราวต่อไปมีเวียนเทียน จะออกมาวัดอีก จะชวนลูกหลานมากันเยอะ ๆ จะได้มีบุญร่วมกัน เกิดชาติหน้าจะได้เป็นญาติกันอีก ยังไม่เชื่อกันในชีวิตขอสร้างกุศลต่อไป เกิดชาติหน้าจะได้สบายกว่านี้

จากนั้นได้นัดหมายประชุมทีมงานในวันที่ 14 มิถุนายน ที่บ้านแสงตะวัน ซึ่งคุณประหยัด ดนัยธรรมมกุล เสนอให้จัดในวันพระ ซึ่งเป็นวันที่หลายครอบครัวต้องไปทำบุญตักบาตรที่วัดอยู่แล้ว จึงมีเวลาหลังจากตักบาตรในช่วง 4 โมงเช้าได้พูดคุยแลกเปลี่ยนกัน

นางชมพูนุท แยมสรวล

บันทึกรายงานกิจกรรม

นายสมพร เกตุแก้ว

ตรวจสอบรายงาน

สรุปการประชุม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ระยะที่ 2 ครั้งที่ 11
วันที่ 14 มิถุนายน 2550
เวทีประชุมทีมวิจัย
ณ บ้านแสงตะวัน

ทีมวิจัยและผู้เข้าร่วมประชุม

1. นายวินัย	สวัสดิ์
2. น.ส.ฉวีวรรณ	หัตถกรรม
3. นายชาติรี	บุญนุช
4. น.ส.วิไล	จันทร์เอียง
5. นายชาญชัย	สิงห์จันทร์
6. น.ส.บุญเรือน	คชาสัมฤทธิ์
7. นางฉวี	แสงตะวัน
8. นางบุญเรือน	ราชสิงโ
9. น.ส.สถาพร	ตะวันขึ้น
10. นางประหยัด	คนัยธรรมกุล
11. นางชมพูนุท	แย้มสรวล
12. นายสมพร	เกตุแก้ว
13. นายศิริวัฒน์	คันธารส
14. นายชินนวัฒน์	มณีศรีขำ

เริ่มประชุมเวลา 10.00 น.

เปิดเวทีด้วย คณะทำงานอยากทราบเกี่ยวกับรายละเอียดการใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมที่ผ่านมา พี่น้อง ชาติรี บุญนุช ได้ใช้โอกาสในการเปิดประเด็นชี้แจงค่าใช้จ่ายที่ผ่านมาตามที่ตั้งใจรอโอกาสมานานแล้วว่า โครงการฯ ได้รับโอนงบประมาณงวดที่ 2 เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2550 จำนวน 51,937.73 บาท รวมกับยอดเงินคงเหลือจากงวดที่ 1 จำนวน 29,976 บาท รวมทั้งสิ้น 81,913.73 บาท

สำหรับการดำเนินโครงการระยะที่ 2 นี้ได้ใช้จ่ายไปแล้วเป็นเงิน 12,651 บาท คงเหลือยอดเงินทั้งสิ้น ณ 1 พ.ค. 50 จำนวน 69,262.73 บาท รายละเอียดค่าใช้จ่ายมีหลักฐานกำกับ ทีมงานสามารถตรวจสอบได้ อีกประการหนึ่ง ทีม Node ก็ยังเป็นพี่เลี้ยง ให้คำแนะนำ ดูแล ตรวจสอบ ความถูกต้องในการทำหลักฐานการเงินและการใช้จ่ายจริงของการทำงานว่าถูกต้องหรือไม่ ก็ขอให้คณะทีมงานวิจัยของเราช่วยกันตรวจสอบเพื่อเป็นการทบทวนการทำงานด้วย เพื่อป้องกันความผิดพลาดในการดำเนินการต่อไป

สำหรับค่าใช้จ่ายในกิจกรรมเวียนเทียนวันวิสาขบูชา ที่ผ่านมาดังนี้

- ค่าอาหารเย็น	2,200 บาท
- ค่าน้ำดื่ม	280 บาท
- ค่าผลไม้	120 บาท
รวม	2,260 บาท

คุณชมพูนุท มีความเป็นห่วงในการทำงานของคณะทำงานที่ต้องรับผิดชอบในหน้าที่มาก จึงทดลองแบ่งงานและทบทวนคณะทำงาน เวิร์กได้แลกเปลี่ยนและลงทบทวนภารกิจพร้อมความถนัดของแต่ละบุคคล รวมทั้งความสนใจของผู้เข้าร่วมเวิร์กด้วย ได้แลกเปลี่ยน ทบทวนซึ่งกันและกัน ท้ายที่สุดก็ออกมาเป็นรูปร่างดังต่อไปนี้

- หัวหน้าโครงการ	นายสมพร เกตุแก้ว
ผู้ช่วยฯ	นายวินัย สวัสดิ์
- ผู้ประสานงาน	นางฉวีล แสงตะวัน
ผู้ช่วยฯ	นางประหยัด คนัยธรรมกุล
- จัดบันทึก	นางกัลยา รัตนบุรี
ผู้ช่วยฯ	นางชมพูนุท แยมสรวล
- การเงิน/บัญชี	นายชาตรี บุญนุช
ผู้ช่วยฯ	น.ส.บุญเรือน คุหาสัมฤทธิ์
- ปฏิคม	น.ส.สถาพร ตะวันขึ้น
ผู้ช่วยฯ	น.ส.ฉวีวรรณ หัตถกรรม, น.ส.วิไล จันทรเอียง

ผู้ใหญ่วินัย สวัสดิ์ เสนอเป้าหมายที่จะดำเนินต่อไปมีอะไรบ้าง ทีมงานได้ร่วมกันปรึกษาหารือได้ข้อสรุปว่า เป้าหมายต่อไปต้องสร้างกิจกรรมเพิ่มขึ้น เก็บข้อมูลที่ยังขาด และงานด้านเอกสาร คณะทำงานทีมงานวิจัยได้แลกเปลี่ยนถึงเป้าหมายในการทำงานข้างหน้า โดยเฉพาะโครงการทำงานในระยะที่ 2 ทบทวนกันว่าทำอะไรต้องทำบ้าง ก็ได้เป้าหมายเลา ๆ ว่า หน้าที่ที่จะต้องสะสางมีอะไรบ้าง เช่น ต้องดำเนินกิจกรรมในแบบใด ข้อมูลอะไรที่ยังขาดอยู่ และความพร้อมความคืบหน้าของงานเอกสารควรเป็นไปในรูปแบบใด สิ่งที่ยังค้าง คัดจัด เช่น รายงานที่ทำไปแล้ว ลองทวนดูซิว่า มีหนังสืออ้างอิงหรือไม่ในการทำงาน และถ้าการเก็บข้อมูลไม่มีหนังสืออ้างอิง แต่เกิดจากการเก็บข้อมูลในเวที ควรแจ้งแก่ผู้ตรวจสอบรายงานการทำงานในการเก็บข้อมูลของทีมอย่างไร เพื่อจะได้มีความเข้าใจตรงกัน ในปัญหาที่เกิดขึ้นในข้อเสนอแนะเรื่องเอกสารอ้างอิง ที่ทีมงานไม่สามารถหาได้ เนื่องจากไม่ได้ใช้หนังสือเล่มใดในการอ้างอิง แต่เป็นเรื่องความรู้ ความสามารถ ความทรงจำ และเรื่องเล่าที่ผ่านมาของคนในชุมชน แลกเปลี่ยนกันเรื่องสัญญาณกลองในการทำความเข้าใจของลักษณะเสียงต่าง ๆ ที่เกิดจากการใช้กลองเป็นเครื่องสัญญาณและเป็นเครื่องดนตรีประจำลุ่มน้ำแม่กลอง แบ่งเป็นความแตกต่างของเสียงกลองทัก ได้ดังนี้ เช่น เสียง ตูม ตูม ต้อม หรือ ต้อม ต้อม ตูม ตูม อันเป็นเสียงรหัสสัญญาณตัวอย่าง ทบทวนกันถึงเรื่องที่ลูงมาตร เล่าว่า คนสนิทของสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ชื่อนายแสง และนายเสม ดันสกุลวงศาโรจน์ มีหน้าที่อัญเชิญพระแสงด้ามฝักทอง เป็นดาบราชศักดิ์ของสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ดาบเป็นเครื่องหมายเครื่องยศที่ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ของขุนนาง เจ้านายในสมัยกรุงธนบุรี เกร็ดเล่าเรื่อง ยายช่าย เล่าว่า ปู่คง ไปสงครามเมืองลาว คราวเมื่อได้พระแก้วมรกต นายคง ถูกยิง ถูกฟันไม่เข้าเนื่องจากเอาชายผ้าถุงของแม่พันหัวไว้

เป็นเครื่องราง ทวนกันว่า เมืองพระบาง หรือเมืองลาว เป็นเมืองเดียวกัน ตอนที่ย้ายย้าย เล่าว่าเมืองพระบางก็ยังไม่ชัดเจนว่าเป็นเมืองลาว รู้แต่ว่าเมื่อตีเมืองลาวแตก ผู้ใหญ่สมพร เกตุแก้ว ชวนคุยว่า เท่าที่ดูจากโครงการวิจัย ประเด็นประวัติศาสตร์ของภูมิภาคและจังหวัดอื่น จะพบว่ามีความสำคัญที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ตามชุมชน อยู่ไม่น้อย ควรจะได้มีการทบทวนว่า ในชุมชนตำบลหมูบ้านของเรา มีอะไรที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์อยู่บ้าง เวทีชวนกันคุยว่า พวกเราควรมีการคิดถึงโครงการต่อยอดอีกหรือไม่ ในแง่มุมต่าง ๆ ของความงดงามของโครงการที่ได้ทำไปแล้ว ที่วัดบางพลับมีถ้วยโถโอชาม ทรัพย์สมบัติเก่าแก่อยู่มากมาย เราควรจะปรึกษากับท่านเจ้าอาวาสดีหรือไม่ในการทำบัญชีหรือบันทึกภาพที่ดี วัสดุ ไม้เป็นหลักฐานเก็บไว้ ในการบันทึกข้อมูลหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของวัดบางพลับ คุยกันว่าที่วัดแก่นจันทร์เจริญ เป็นวัดเดียวในสมุทรสงคราม ที่มีพระบรมรูปของพระมหากษัตริย์ทั้ง 9 พระองค์ ของราชวงศ์จักรี

คุณชมพูนุท แยมสรวล เสนอว่า ควรลงลึกในประเด็นต่าง ๆ ของการเก็บข้อมูล เช่น ประวัติวัดบางพลับ และวัดแก่นจันทร์เจริญ ผู้ใหญ่สมพร แลกเปลี่ยนว่า การลงลึกถ้าทำได้ก็ทำไป แต่ถ้าทำแล้วเจอปัญหาสะดุดที่จะทำให้เกิดปัญหาที่ควรจะต้องหยุดดำเนินการ คณะทำงานต้องคำนึงถึงความปลอดภัยในการเปิดเผยข้อมูลทรัพย์สินของทางวัดด้วย ว่ามีความปลอดภัยมากน้อยเพียงใด ดังตัวอย่างที่เคยปรากฏเมื่อคราวผู้พระไตรปิฎกของวัดถูกขโมยขึ้นไปโจรกรรมมาแล้ว ผู้ใหญ่วินัยเสนอเรื่องประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา มีความเห็นว่า ควรจะมีการประสานกับ อบต. และทำพิธีแห่เทียนทั้งสองวัด โดยเชิญชวน โรงเรียนทั้งสองโรงเรียน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้ช่วยกันมีส่วนร่วมในการดำเนินการพิธีแห่เทียน

ปิดท้ายเวทีด้วย ชวนกันคิดว่าจะทำอย่างไรจึงจะดำเนินการพิธีแห่เทียนเทศกาลเข้าพรรษาให้ลุล่วงไปด้วยดี จากแรงเสริมในการทำพิธีเวียนในวันวิสาขบูชา ซึ่งได้รับผลสำเร็จเป็นอย่างมากจากกระบวนการทำงานที่ผ่านมา

เลิกประชุมเวลา 12.00 น.

นายชาติรี บุญนุช

บันทึกการประชุม

นายสมพร เกตุแก้ว

ตรวจ

สรุปการดำเนินงานกิจกรรม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ระยะที่ 2 ครั้งที่ 12
วันที่ 27 กรกฎาคม 2550
เวทีกิจกรรมแห่งเทียนเจ้าพรหม
ณ วัดบางพลับ และวัดแก่นจันทน์เจริญ

.....

ทีมวิจัยและผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. นางวิไล	จันทร์เอียง
2. น.ส.ฉวีวรรณ	หัตถกรรม
3. นายวินัย	สวัสดิ์
4. นางกฤษณา	แสงอินทร์
5. นายชาติ	บุญนุช
6. น.ส.บุญเรือน	क्षाสัมฤทธิ์
7. นางฉวี	แสงตะวัน
8. นางบุญเรือน	ราชสิงห์
9. น.ส.สถาพร	ตะวันขึ้น
10. นางประหยัด	คณัฏฐรรวมกุล
11. นางชมพูนุท	แย้มสรวล
12. นายสมพร	เกตุแก้ว
13. นายศิริวัฒน์	คันธารส
14. น.ส.รัตนา	วงศ์เชื้อ
15. นายชินวุฒน์	มณีศรีจำ
16. นางวรรณิ	เกตุแก้ว
17. น.ส.กนกวรรณ	ประจักษ์จิตร (สมาชิก อบต.)
18. นายสมชาย	พริ้งพร้อม (สมาชิก อบต.)
19. ร.ต.ประทีน	ปานอุทัย (ปลัด อบต.บางพรหม)
20. นายสุชาติ	เพ็งสกุล (รองประธาน อบต.)
21. นายอินทัย	เจริญสุข (สมาชิก อบต.)
22. นายบุญสม	เอี่ยมชุกุล (สมาชิก อบต.)
23. นายสมบูรณ์	จันทร์พิภพ (สมาชิก อบต.)
24. นายบำรุง	โชติช่วง (รองนายก อบต.)
25. นางภัทรา	ผิงงาม (หัวหน้าสถานีอนามัย ต.บางพรหม)
26. น.ส.ชนิษฐา	จิตต์สมุทร (เจ้าหน้าที่สถานีอนามัย)
27. นายสมทรง	แสงตะวัน (ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเกษตร)
28. นายสมศักดิ์	ศิริประเสริฐ (รองนายก อบต.)

29. นางวาสนา หุ่นเฒ (อาจารย์โรงเรียนวัดแก่นจันทน์)
30. น.ส.สุวรรณา กลั่นแสง
31. นางสุกัญญา ศรีสมุทร
32. นายบุญธรรม วัฒนประดิษฐ์
33. นางอำไพ ประจันตเสน
34. ครูและนักเรียนโรงเรียนวัดบางพลับ และโรงเรียนวัดแก่นจันทน์

จากเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2550 การแห่เทียนเข้าพรรษาก็ได้ถูกพุดคุยผ่านเวทีองค์การบริหารส่วนตำบลบางพรหม โดยมีนายก อบต. นายวรพงษ์ วรทัศน์ รองนายก นายบำรุง โชติช่วง และ นายสมศักดิ์ ศิริประเสริฐ รองประธานสภา นายสุชาติ เพ็งสกุล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และสมาชิก อบต. ของทุกหมู่ ตลอดจนครู-อาจารย์ของทั้งสองโรงเรียน ครั้นถึงวันนี้ ตั้งแต่เปิดโมงเช้า ผู้คนก็หลาไหลมาสู่ที่ทำการ อบต. บางพรหม ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ข้างเคียงกับโบสถ์วัดบางพลับ ดอกไม้ ใบตอง รูป เทียน จีปาละ ถูกนำติดไม้ติดมือมาไม่นานนักต้นเทียนก็เริ่มเป็นรูปร่าง 2 ต้น พร้อมด้วยพุ่มผ้าป่าอีก 2 ต้น แบนก้อยสิบ แบนกร้อย แบนกัฬาร้อย ปลิวไสวพัดโบกไปมาเรียกศรัทธาคนทั้งหลาย พักผ่อนกันพอสมควร เสียงโห่จากลุนน้อย ก็ดังลั่น อบต.บางพรหม เสียงโหม่ง เสียงกลอง กระพ้อขึ้น แฉวแห่เทียนอันยาวเหยียดที่ไม่เคยมีมาก่อนในประวัติศาสตร์ของบ้านบางพรหม ก็ปรากฏแก่สายตาของชาวบ้าน แรงศรัทธาบันดาลใจให้เด็กเล็ก ผู้ใหญ่ชวนชวยในกองการกุศล ทำเอาโบสถ์วัดบางพลับไม่พอที่จะบรรจุผู้คนทั้งหลายเข้าไปอยู่ได้หมด คนที่อยู่ท้ายแถวก็ทำได้แค่นมอมเหม่อ ให้กำลังใจอยู่ด้านนอก ครั้นเมื่อพิธีกรรม บทสวดทั้งหลาย ศรัทธาประสาละ ผู้คนทั้งหลาย ต่างก็นั่งลงพนมมือ ยกมือท่วมหัว อนุโมทนาอยู่นอกกำแพงแก้วของโบสถ์วัดบางพลับ เสร็จจากวัดบางพลับ ขบวนแห่ที่ยาวเหยียดมากกว่าเดิม ก็มุ่งหน้าไปยังวัดแก่นจันทน์เจริญ ภาพเด็กนักเรียนตัวน้อย ๆ เดินตามกันเป็นทิวแถว ผู้ใหญ่ก็ต่อแถวยาวไม่แพ้แถวของเด็ก เสียงกระหึ่มก้องของกลองยาว คณะอาสาสมัครทั้งใหม่ทั้งเก่า ทั้งเพ็งสมาธิใจวันนี้เป็นวันแรก ก็สำราญรำตามทำนองเพลงกลองยาวของคนบ้านบางพรหม ด้วยศรัทธาอันแรงกล้าถึงบุญกุศลที่จะส่งให้ความสุขในเบื้องหน้าของผู้คนทั้งหลาย เมื่อถวายนต้นเทียนเสร็จทั้งสองวัด พิธีสมัค เจ้าของฝีมือข้าวคัมมัด แห่งลุ่มน้ำแม่กลอง ก็แสดงฝีมือรสชาติ แจกจ่ายกันอย่างทั่วถึงทั้งตำบลบางพรหม รอยยิ้มและแววตาแห่งปิติสุขในความร่วมมือแห่งบุญกุศล ในความอลังการของกระบวนกรมีส่วนร่วมในครั้งนี้ไม่พลาดที่จะได้รับการบันทึกเป็นรูปภาพเป็นหลักฐานไว้แล้วอย่างไม่ยอมให้พลาดโอกาสเหมือนที่เคยผ่านมา

นางกัลยา รัตนบุรี

บันทึกรายงานกิจกรรม

นายสมพร เกตุแก้ว

ตรวจ

สรุปการประชุม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ระยะที่ 2 ครั้งที่ 13
วันที่ 6 กันยายน 2550
เวทีประชุมที่มัสยิดและเครือข่ายกระบวนการประเพณีตักบาตรชนมครก ปี 2550
ณ วัดแก่นจันทร์เจริญ

ทีมวิจัยและผู้เข้าร่วมประชุม

1. นางวิไล	จันทร์เอียง
2. น.ส.ฉวีวรรณ	หัตถกรรม
3. นายวินัย	สวัสดิ์
4. นางกฤษณา	แสงอินทร์
5. นายชาติ	บุญนุช
6. น.ส.บุญเรือน	क्षाสัมฤทธิ์
7. นางฉวี	แสงตะวัน
8. นางบุญเรือน	ราชสิงห์
9. น.ส.สถาพร	ตะวันขึ้น
10. นางประหยัด	คณัฏฐมวกุล
11. นางชมพูนุท	แย้มสรวล
12. นายสมพร	เกตุแก้ว
13. นายศิริวัฒน์	คันธารส
14. น.ส.รัตนา	วงศ์เชื้อ
15. นายชินวุฒน์	มณีศรีจำ
16. อาจารย์วาสนา	หุ่นเอม
17. นางอำไพ	ประจันตเสน
18. อาจารย์สะอึ้ง	พวงรำไพ
19. หลวงพ่อวัดแก่นจันทร์เจริญ	

๑ ๓ ๑

เริ่มประชุมเวลา 13.30 น.

จากการหำหายเวทีเป็นเวลานาน ก็ตรองรอยเดิม คุยกันไปคุยกันมา ไม่เป็นเวที ทั้งของ คณะทำงานวิจัยและชาวบ้านซึ่งไม่มีส่วนอิโหนอิเหน่กับคณะทำงานด้วย ต่างก็ทักทายนสอบถามถึงกระบวนการความร่วมมือในการจะสานต่อประเพณีตักบาตรชนมครกของคนบ้านบางพรหม คุยกันไปคุยกันมา ถึงความเป็นมาของประเพณีตักบาตรชนมครก มายังไ้ ไปยังไ้ จึงเกิดมีขึ้นได้จนมาถึงปัจจุบันนี้ เเวทีก็เปิดขึ้น กระบวนการทางความคิดก็แลกเปลี่ยนเริ่มต้นตอนบ่ายโมง หน้าหอฉันของหลวงพ่อดำแก่นจันทร์เจริญ ท่ามกลางผู้คนทั้งหลายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภารกิจงานตักบาตรชนมครกที่ผ่านมา คุยกันว่าที่ผ่านมาอะไรที่เราควรจะปรับให้ดีกว่าเดิม ให้

ปรึกษากันว่าทั้งคนใหม่และคนเก่า มีอะไรที่น่าจะปรับปรุงแก้ไขบ้าง เช่น เครื่องแข่งในการจัดทำขนมครก ภาระหน้าที่ การหุงหาอาหาร การเลี้ยงดูผู้คน สุดท้ายก็สรุปได้ว่า หน้าที่ปอกระพรวัวเป็นของพระคุณเจ้าตามเดิม ชาวบ้านร่วมด้วยช่วยกัน บริจาคมะพร้าวและน้ำตาลทรายมารวมกันไว้ที่วัด คุยถึงว่าถ้าใครพร้อม ราวตีสี่ของวัน ตักบาตรขนมครก ควรจะมาช่วยดูแลที่วัด ตั้งแต่การโม่แป้ง ขูดมะพร้าว เผาเตาขนมครก แบ่งกลุ่มงาน ฝ่ายจัดสถานที่ให้เป็นงานของนายก อบต. และสมาชิก อบต. การทำแป้งขนมครก รวมถึงอาหาร เป็นหน้าที่ของป้าเชียร พี่พะยอม คนตรีและการแสดงเป็นความรับผิดชอบของโรงเรียนวัดแก่นจันทน์ ปีนี้จัดให้มีการแข่งขันกีฬาด้วย คุณชมพูนุทเสนอให้มีการแข่งขันขูดมะพร้าว และแข่งโม่แป้ง เพิ่มขึ้นจากปีก่อนที่มีแข่งกินขนมครกเพียงอย่างเดียว โดยฝ่ายรับผิดชอบกีฬาคือโรงเรียนวัดบางพลับ มีกิจกรรมเสริมมาจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ในการประกวดทำอาหารพื้นบ้านของเด็กนักเรียน คือแข่งขันทำแกงเลียงและขนมกล้วยบวชชี ว่าใครจะมีฝีมือปรุงรสมากกว่ากัน หลวงพ่อคุยถึงเรื่องเรือเก่าของวัดปัจจุบันมีอยู่ 7 ลำ และปีที่แล้วขายขนมครกได้หนึ่งหมื่นเจ็ดพันบาท สถานื่อนามขบวนพรมสนับสนุนเจ้าหน้าที่พยาบาลและยา ยังมีกลุ่มของสมาชิกคุณธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม มาร่วมสมทบซึ่งมีกิจกรรมด้านนิทรรศการของกลุ่มงานมาให้ความรู้กับผู้ที่มาในงานด้วย

ก่อนจะปิดเวที ได้ชวนกันกำหนดตารางการจัดงานตักบาตรขนมครก โดยมีรายละเอียดดังนี้ จัดกิจกรรมในวันที่ 19 กันยายน 2550 เป็นวันขึ้น 8 ค่ำ เดือน 10 เรียกว่างานบุญขนมครกน้ำตาลทราย แบ่งเป็นช่วงเวลาต่าง ๆ ดังนี้

7.00-8.00 น.	ทำบุญตักบาตรโดยปกติของชาวบ้าน
9.00 น.	พิธีเปิด นายก อบต. กล่าวรายงานต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัดกล่าวเปิดงาน โรงเรียนวัดแก่นจันทน์บรรเลงเพลงมหาฤกษ์ตามด้วยระบำขนม ครกที่คิดขึ้นใหม่สด ๆ ร้อน ๆ จากคณะครูและนักเรียนโรงเรียน วัดแก่นจันทน์
10.00 น.	พระคุณเจ้าหลวงพ่อดำเนินอันสง่างามแห่งการทำทาน
10.50 น.	ถวายสังฆทาน
11.00 น.	พระฉันเพล
11.30 น.	มอบของรางวัลสำหรับการประกวดทำอาหารและกีฬาที่แข่งขัน

แลกเปลี่ยนกันว่า แต่เดิมไม่มีพิธีเปิดแบบเป็นทางการอย่างนี้ ตีสี่ ตีห้า ก็เริ่มกิจกรรมไปแบบเป็นไปตาม กลไกรธรรมชาติ ทันมั่ง ไม่ทันมั่ง ก็เลิกรากันไปราวเที่ยงวัน มาบัดนี้ จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ แก่ผู้นำและท่านผู้มีเกียรติที่ได้มาเยือนชุมชนตำบลบางพรม ตามธรรมเนียมสากลปฏิบัติ ที่มีรูปแบบในปัจจุบัน แบบเป็นทางการเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับผู้คนทั้งหลายในการเมตตา ความคุ้นเคยที่กลมกลืนกันแบบเป็น ธรรมชาติ

ทวนภารกิจหน้าที่อีกครั้ง ทำความเข้าใจถึงภารกิจของแต่ละฝ่ายที่รับผิดชอบมอบหมายหน้าที่ เวทีกีฬา
โรงลง โดยมีหลวงพ่อบุณโพนนาและเจริญพรในกุศลของผู้ที่เสียสละมาร่วมประชุมทั้งหลายในการจัดทำ
กระบวนการประเพณีคัดค้านครกของชาวบางพรหมประจำปี 2550

เลิกประชุมเวลา 15.00 น.

นางชมพูนุท แยมสรวล
บันทึกการประชุม

นายสมพร เกตุแก้ว
ตรวจบันทึกการประชุม

สรุปการดำเนินกิจกรรม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ระยะที่ 2 ครั้งที่ 14
วันที่ 19 กันยายน 2550
เวทีกิจกรรมประเพณีดักบาตรขนมครก ปี 2550
ณ วัดแก่นจันทร์เจริญ

ทีมวิจัยและผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. นางวิไล	จันทร์เอียง
2. นางกัลยา	รัตนบุรี
3. น.ส.ฉวีวรรณ	หัตถกรรม
4. นายวินัย	สวัสดิ์
5. นางกฤษณา	แสงอินทร์
6. นายชาตรี	บุญนุช
7. น.ส.บุญเรือน	คชาสัมฤทธิ์
8. นางฉวี	แสงตะวัน
9. นางบุญเรือน	ราชสิงห์
10. น.ส.สถาพร	ตะวันขึ้น
11. นางเดือนใจ	พัฒนกุล
12. นางประหยัด	คณัฏฐมวกุล
13. นางชมพูนุท	แย้มสรวล
14. นายสมพร	เกตุแก้ว
15. นายศิริวัฒน์	คันธารส
16. น.ส.รัตนา	วงศ์เชื้อ
17. นายชินนุวัฒน์	มณีศรีจำ

ก่อนหน้านั้น เมื่อวานนี้ พี่แมว ในเครือข่ายทีมงานวิจัย อสม. สมาชิก อบต. รวมทั้งผู้ที่ได้รับหน้าที่ต่าง ๆ มาทางเดินที่ จัดเวที ตั้งโต๊ะ เก้าอี้ ชุด และ ล้างเตาขนมครก เอาไม้สำหรับไม้แป้นที่เป็นไม้หิน ซึ่งปู่ย่า ตายาย ซื้อมาจากสระบุรี กรวเมื่อไปไหว้พระพุทธรูปที่สระบุรี ในครั้งกระโน้น เอมามาขุดดูทำความสะอาด ซ่อมแซม ตกแต่ง ให้พร้อมใช้งาน พวกจัดดอกไม้ก็พิถีพิถันจัดกันไป ไม่พอก็ตะโกนเรียก โทร. หา ในไม่ช้าดอกไม้ที่อยู่ในชุมชนทั้งหลาย เช่น ดอกพุท ดอกดาหลา ดอกเข็ม ดอกบานไม่รู้โรย ดอกกรัก ก็ทยอยเดินทางเข้ามาตามแต่ฝ่ายอำนวยการโทรศัพท์เรียกร้องตะโกนหาจะต้องการ ในไม่ช้ากระบวนการต่าง ๆ ก็ยุติลงด้วยความงดงาม พอถึงสี่โมงวันนี้ คนที่รับผิดชอบก็มาจุดเตา แ่ง ดม หุงข้าว ไม้แป้น ผสมแป้ง ชูคมะพร้าว คั่นกะทิ หกโม่งเข้าทุกคนก็ประจำอยู่หน้าเตาขนมครก ลองเตา เอาแป้งหยอด ลองไฟ ลองแป้งขนมครก ว่าอ่อนแก่ แข็งกระด้างหวานเค็ม พอประมาณหรือยัง เมื่อตกแต่งได้ที่ก็กรวหกโม่งสิบนาที่ การหยอดขนมครกแบบเอาจริงเอางี้ก็เริ่มต้นไปเรื่อย ๆ รวเจ็ดโมงเช้า ผู้คนที่ไม่มีหน้าที่ในงานดักบาตรขนมครก ก็ทยอยกันถือถ้วยโถโอชามที่มีอาหารหวาน

หวานบรรจุก่ออยู่ในมาถวยพระคุณเจ้า ตามประเพณีที่ปฏิบัติมาแต่มนาน ข้างล่างศาลาการเปรียญ เสียงก็
เจี๊ยวจ๊าว จอแจ เตาคันโขมง เสียงฉ่า ฉู่ ฉี่ จากการเอาแป้งหยอดลงเต้าขนมครกดังไม่ขาดสาย นับแล้วรวมกว่า 30
เตา เสียงระงมลั่นไปหมด เจ็ดโมงครึ่ง ก็เริ่มมีผู้คนทยอยมาซื้อขนมครกขึ้นไปถวยพระคุณเจ้า เด็กเล็ก เด็กโต
ผู้ใหญ่ ในส่วนที่เกี่ยวกับการประกวดทำอาหารก็ทยอยเข้ามา พ่อค้า แม่ค้า กลุ่มสมาชิกคุณธรรม ก็ทยอยเข้ามา
ในเวที เสียงนกหวีดของ อปพร.ของตำบล ก็หวีดดังขึ้น รถมอเตอร์ไซด์ รถยนต์ รถบัสใหญ่ รถตู้ ก็ทยอยหลา
มไหล ขับเคลื่อนเข้ามาจอดยังลานวัดเต็มพื้นที่แล้ว ก็เลยไปจอดที่สนามหน้าโรงเรียนวัดแก่นจันทร์ ที่มาทีหลังก็
ต้องหาทางจอดบริเวณแวนดอน โกลาหล คลาคล่ำไปหมด เสียงดนตรีเครื่องสายโรงเรียนวัดแก่นจันทร์เริ่มแผ่ว
เบาและดังขึ้น ถึงเวลาพิธีการตามกำหนด ท่านรองผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งเป็นตัวแทนผู้ว่าราชการจังหวัดก็กล่าว
จากรถ เสียงเพลงมหาฤกษ์ดังขึ้นในจังหวะที่แปลก เพราะแทนที่จะใช้กลองฝรั่งแต่เป็นเสียงจากกลองยาวกำกับ
จังหวะดนตรี สายตาทั้งจ้องที่รองผู้ว่าราชการจังหวัด แยกส่วนมาที่วงดนตรีของโรงเรียนวัดแก่นจันทร์ ทำให้
เด็ก ๆ ทั้งหลายมีกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ยิ่งขึ้น ต่อด้วยพิธีเปิดงานตามรูปแบบกำหนด รองผู้ว่าราชการจังหวัด
กล่าวเปิดงานเสร็จแล้วนั่งดูระบำขนมครกของเด็กนักเรียน แล้วจึงเดินไปดักบาตรขนมครกตามคำแนะนำของ
ผู้อำนวยการประเพณีดักบาตรขนมครก ว่าควรทำอย่างไรในการถวยแด่พระภิกษุสงฆ์ ได้เวลาอันสมควร การ
แข่งขันไม่แพ้ขนมครก ก็บังเกิดขึ้น คนที่มาเที่ยวงานทั้งหลาย เด็กเล็ก ผู้ใหญ่ ใคร ๆ ก็แห่กันไปเวทีการแข่งขัน
ไม่แพ้ขนมครก เตรียมความพร้อม ตรวจลายชื่อ ตรวจอุปกรณ์ เป็นที่เรียบร้อย เสียงกลองยาวก็กระแทกดัง
กระหึ่มขึ้น นักกีฬาทั้งหลายหมุนไม่แข่งอย่างไม่คิดชีวิต บ้างก็ไม่แข่งแบบชนิดทั้งไม่ทั้งแข่งกระเด็นกระดอน ไม่
มีทิศทาง คนดูแตกสือเฮียวหัวลบอย่างไม่ได้ตั้งตัวกันมาก่อน เสียงหัวเราะ เฮฮา สรวลเส ระเบิดลั่น จี๊ว๊ว บั๊วไบ้
ยกไม้ยกมือ ทำท่า ทำทาง ส่งเสียงเชียร์แบบคอแทบจะแตก เมื่อเสียงกลองยาวหยุดลงก็แปลความหมายได้ว่าหมด
เวลาแล้ว การแข่งขันต้องหยุดนิ่งลงทุกส่วน แล้วก็มีการตัดสินได้รับรางวัลกันไปอย่างชื่นมื่น ฝ่ายกิจกรรม
ประกวดอาหาร เสียงสับ เสียงตำ เสียงตะลิวกระทบกับภาชนะดังลั่นไปหมดไม่แพ้การแข่งขันจากเวทีอื่น ต่อมา
ก็เป็นการแข่งขันชุดมะพร้าว เรียกชื่อคน ตรวจสอบความถูกต้อง เป็นที่เรียบร้อย เสียงกลองยาวก็ดังขึ้น อาการ
ของคนดูก็ไม่ยอมแพ้ในรอบของการแข่งขันไม่แพ้แม้แต่น้อยนิด หากบรรยายเป็นตัวอักษรคงน่าเบื่อเพราะมัน
เหมือนกับเมื่อตะกี้ แต่ในโลกแห่งจิตวิญญาณมันสนุกเหลือล้นเหมือนรอบที่ผ่านมาไม่น้อยเลย จากนั้นก็ได้เวลา
เพล คนอยู่หน้าเตาขนมครกเริ่มเมื่อยล้า เพราะเริ่มต้นกันมาตั้งแต่เช้า คนที่มาช่วยในงานก็เริ่มทำตัวใกล้ซิดเข้าไป
หยอดไปกะบั้ง เด็กตัวเล็กตัวน้อยก็ไม่ละโอกาสในการเรียนรู้การทำขนมครกในเวลาที่เหมาะสมแก่การได้
ทดลองดูในสิ่งที่ไม่เคยได้ทำ ความเอื้อเฟื้อระหว่างคนถนัดงานกับคนเพิ่งฝึกงาน สานสัมพันธ์กันด้วยดี สร้าง
ความคุ้นเคยและความเข้าใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย ก็อ้อมอ้อมปรมใจกันมีใจน้อยในการเรียนรู้ประเพณีดักบาตรขนม
ครกซึ่งมีอยู่แห่งเดียวในจังหวัดสมุทรสงครามและในประเทศไทย

นางกัลยา รัตนบุรี

บันทึกรายงาน

นายสมพร เกตุแก้ว

ตรวจ

สรุปการประชุม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ระยะที่ 2 ครั้งที่ 15
วันที่ 10 ตุลาคม 2550
เวทีถอดบทเรียนกิจกรรมประเพณีตักบาตรชนมครก ปี 2550
ณ บ้านพญาซอ

.....

ทีมวิจัยและผู้เข้าร่วมประชุม

1. นางวิไล	จันทร์เอียง
2. นางกัลยา	รัตนบุรี
3. นางกฤษณา	แสงอินทร์
4. นายชาติรี	บุญนุช
5. น.ส.บุญเรือน	คชาสัมฤทธิ์
6. นางฉวี	แสงตะวัน
7. นางบุญเรือน	ราชสิงโ
8. นางชมพูนุท	แย้มสรวล
9. นายสมพร	เกตุแก้ว

เริ่มประชุมเวลา 10.00 น.

เป็นเวทีทบทวนถอดบทเรียนกิจกรรมประเพณีตักบาตรชนมครก เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2550 ที่ผ่านมา พูดถึงความประทับใจกันว่า ปีนี้ คนมาร่วมงานกันมากมาย หลายเครือข่าย ได้รับความสนุกสนานมาก จากกิจกรรมแข่งขันการขุดมะพร้าวและการโม่แป้ง และกิจกรรมแข่งกินขนมครก ความร่วมมือร่วมใจ ร่วมใจ การขุดมะพร้าว การจัดการแข่งขนมครก การประชุมวางแผนของส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคประชาชน ภาคผู้นำชุมชน และกรรมการวัด ร่วมแรงแข่งขันตั้งแต่การวางแผนงาน การดำเนินกิจกรรม ในการจัดเตรียมในส่วนสถานที่ อาหาร การกิจเกี่ยวกับกิจกรรมการดำเนินงาน รวมทั้งแผนงานด้านงบประมาณในการใช้จ่ายใช้สอย ได้รับเสียงตอบรับจากส่วนต่าง ๆ ที่ชื่นชมทั้งสื่อมวลชน และการพูดคุยในชุมชน

สิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในครั้งต่อไปถ้าเป็นไปได้ เรื่องการสร้างความสำเร็จในกิจกรรมการ แสดงระบำขนมครก พบว่า ครั้งนี้ต้องจัดกิจกรรมระบำขนมครกถึง 2 ครั้ง เนื่องจากครั้งแรก ท่านประธานไม่ได้ นั่งรอดูระบำขนมครก แผนกจัดการการแสดงมีการเชิญ ต้องการให้ท่านประธานในพิธีมานั่งชมระบำขนม ครกอีกหนึ่งครั้ง ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับกำหนดการดำเนินกิจกรรม และผู้ที่คอยอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมต้องมีการนัดหมาย ชักซ้อม ทำความเข้าใจเพื่อให้เกิดการลื่นไหลของกระบวนการ ดำเนินงาน ในส่วนของจิตวิญญาณทางความคิดเกี่ยวกับความต้องการ การแสดง และความพอใจที่จะให้เป็นไป ตามที่ใจคิดนึก ต้องสร้างความเข้าใจกันในการทบทวน ว่าแท้ที่จริงแล้ว ชีวิตควรจะดำเนินไปเช่นใดกับความ ต้องการแสดงออกในส่วนของชุมชน และในส่วนของเยาวชน มีความคิดว่า ควรปรับเปลี่ยน ประเด็นเป้าหมาย

ครกหรือไม่ ซึ่งคงต้องฝากเป็นข้อคิดต่อไปในประเพณีตักบาตรขนมครกที่จะมาถึงในปีหน้าด้วย ในส่วนกิจกรรมอื่น ๆ ที่มีเครือข่ายเข้ามามาก เช่น สัมมนาคุณธรรม สัมมนาอาหาร กิจกรรมการแข่งขันทำอาหารพื้นบ้าน สินค้าต่าง ๆ รวมทั้งผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในงานมากหรือน้อยเกินไป มีการแลกเปลี่ยนกันในเวทีว่า อันที่จริงแล้ว ควรหรือไม่ที่จะเอามือหยิบขนมครกแล้วไปใส่ในบาตร ผู้ที่หวังดีเกรงว่าจะมีสิ่งปนเปื้อนเข้าไปยังขนมครก อาจทำให้เกิดโรคท้องเสียได้ หรือไม่ก็เป็นเชื้อโรคร้ายแรงต่าง ๆ จากพาหะของผู้ที่เป็นโรค ไปสู่ผู้รับประทาน แลกเปลี่ยนกันว่า ควรใช้ช้อนหรือทัพพีตักจะดีกว่าไหม แล้วจะมีผลกระทบต่อการอนุรักษ์สืบสานประเพณีวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมหรือไม่ ก็ลองช่วยกันคิดดู มีเรื่องแลกเปลี่ยนกันเกี่ยวกับเงินกองทุนเริ่มแรกที่หลวงพ่อนำมาให้เป็นกองทุนเริ่มแรกในการจัดงานปีนี้ พร้อมทั้งได้แลกเปลี่ยนชี้แจงงบประมาณการใช้จ่ายในส่วนต่าง ๆ ที่มีขึ้นจากหลายเครือข่าย นำมาสู่การจัดประเพณีตักบาตรขนมครกในปีนี้ การตั้งต้นที่มากไปหรือน้อยไป อย่างไหนจะดีกว่ากัน ระหว่างสะดวกสบายมากมาย อลังการ กับตอนเลิกงานช่วยกันเก็บ เล่นเอาแทบหมดแรง และที่น่าลงนเป็นยิ่งนัก ดูเหมือนว่างานเลิกแล้วจริงหรือ คนมันหายไปไหนกันหมด ต้องคิดเพื่อที่จะมีความสุขในการทำงานช่วงท้ายของปีหน้า

เลิกประชุมเวลา 12.00 น.

นายชาติรี บุญนุช

บันทึกการประชุม

นายสมพร เกตุแก้ว

ตรวจบันทึกการประชุม

สรุปการดำเนินกิจกรรม

โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ครั้งที่ 2 ครั้งที่ 16 วันที่ 14 ธันวาคม 2550 เวทีกิจกรรม 5 ปี งานวิจัยท้องถิ่นที่แม่กลอง
ณ ลานวิถีชุมชนคนลุ่มน้ำแม่กลอง

ทีมวิจัยและผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. นางวิไล	จันทร์เอียง
2. นางกัลยา	รัตนบุรี
3. นางกฤษณา	แสงอินทร์
4. นายชาติรี	บุญนุช
5. น.ส.บุญเรือน	क्षाสัมฤทธิ์
6. นางฉวีล	แสงตะวัน
7. นางบุญเรือน	ราชสิงโ
8. นางชมพูนุท	แย้มสรวล
9. นายสมพร	เกตุแก้ว
10. นางวาสนา	หุ่นเอน และนักดนตรีโรงเรียนวัดแก่นจันทร์
11. นางวรรณิ	เกตุแก้ว
12. นายชิษณุวัฒน์	มณีศรีจำ
13. นายศิริวัฒน์	คันธารส
14. น.ส.รัตนา	วงศ์เชื้อ

เริ่มกิจกรรมเวลา 19.00 น.

หลังจากประชุมวางแผนกันหลายครั้ง จึงตกลงใจจัดกิจกรรมขึ้นกับเครือข่ายและภาคส่วนต่าง ๆ ของคณะทำงานทีมวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทีมบ้านบางพรหม รับหน้าที่ตกแต่งซุ้มนิทรรศการโครงการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนตำบลบางพรหม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม โดยการนำดินหมาก มะพร้าว ลิ่นจี ส้มโอ ไปเป็นส่วนประกอบ ในยามค่ำคืนนี้ทีมงานได้มีส่วนเสนอผลงานการวิจัยร่วมกับศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดสมุทรสงคราม ค่ำคืนนี้จึงมีเครือข่ายภาคประชาชนและภาคธุรกิจอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรสงคราม ของทีมวิจัยทั้งสองมาอยู่ร่วมวงล้อมพูดคุยกัน ในส่วนของงานวิจัยคนบางพรหมได้นำเสนองานประกอบรูปภาพกิจกรรมและเสียงดนตรีไทยจากเยาวชนบ้านบางพรหม พร้อมทั้งได้นำเสนอการมีส่วนร่วมประพันธ์เพลง “มาร์ชบางพรหม” บรรเลงโดยวงเครื่องดนตรีไทยจากเยาวชนบ้านบางพรหม ก็เป็นที่พอใจกันเป็นอย่างมาก และยังคงรับผิดชอบในพิธีเปิดในส่วนของการเชิดหุ่นกระบอกในพิธีเปิดงานอย่างเป็นทางการ ได้เห็นความเป็นกันเอง แวดตาที่ต้องต่อสู้กับกิจกรรมอย่างมากของทีมงานและเครือข่าย ในการที่คาดหวังให้งานบรรลุผลไปได้ด้วยดี

เลิกกิจกรรมเวลา 21.00 น.

นางชมพูนุท แย้มสรวล

บันทึก

นายสมพร เกตุแก้ว ตรวจ

สรุปการประชุม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ระยะที่ 2 ครั้งที่ 17
วันที่ 21 มกราคม 2551
เวทีประชุมทีมวิจัย
ณ บ้านพญาซอ

.....

ทีมวิจัยและผู้เข้าร่วมประชุม

1. นางวิไล	จันทร์เอียง
2. นางกัลยา	รัตนบุรี
3. นายชาติรี	บุญนาค
4. นางฉวี	แสงตะวัน
5. นางบุญเรือน	ราชสิงห์
6. นางชมพูนุท	แย้มสรวล
7. นายสมพร	เกตุแก้ว
8. นายศิริวัฒน์	คันธารส
9. น.ส.ฉวีวรรณ	หัตถกรรม
10. นางประหยัด	คนัยธรรมวาทกุล

เริ่มประชุมเวลา 10.00 น.

พูดคุยเรื่องกิจกรรมที่จะทำต่อไป เช่น ผังเครือญาติ ประเพณี และกิจกรรมอื่น ๆ กิจกรรมเหล่านั้นทำให้เกิดงานต่อไปได้หรือไม่ ยังทำให้คนมีความรู้สึกที่ดีต่อกันหรือไม่ ทำให้เครือญาติรู้จักโยกย้ายกันดี เพิ่มเติมกว่าเดิมหรือไม่ มากน้อยประการใด จะขยายวงต่อไปแล้วทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีคุณค่าเพิ่มขึ้นตามความเป็นจริง หรือไม่ พูดคุยทบทวนเรื่องงานดักบาตรขนมครกที่ผ่านมา แม่ครัว ขยายหนู ขยายเชียร ป้าพะยอม สันทัดพร้อม บอกว่างานมันใหญ่ขึ้น ต้องทำงานมากขึ้นกว่าเดิม ต้องมีการสำรองบขจากทางวัด งานที่ขยายออกไป กลุ่มทำงานวิจัยเห็นว่าน่าจะทำให้งานดีขึ้น มีการรวมตัวมีคนมาช่วย มีหน่วยงานมาช่วยกัน บ้าน วัด โรงเรียน หน่วยงาน อบต. และสมาชิก กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนเครือข่ายใกล้เคียงต่าง ๆ ได้มาร่วมแรงร่วมใจกัน กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ควรเกิดขึ้นหรือไม่ เช่น ดักบาตรข้าวสาร และอื่น ๆ

คุณธนศ ให้คำแนะนำว่า เราอาจยกทีมไปคุยกับผู้มีภูมิปัญญาในท้องถิ่น เริ่มจากเรื่องเบา ๆ สัพเพเหระ ไปก่อน แล้วค่อย ๆ วกเข้าหาจุดประสงค์ของทีม ในการศึกษาข้อมูล ในเวทีเสนอการทบทวนภาพเก่า ๆ ขวนมาคุย เป้าหมายรุ่นผู้ใหญ่ รุ่นเด็ก เขามีความรู้สึกอย่างไร แล้วเราเก็บข้อมูลเรื่องราวต่าง ๆ ของเรา และงานที่จะดำเนินต่อไป ให้พิจารณาว่า คณะทำงานวิจัยเห็นความเปลี่ยนแปลงภายในหมู่บ้านบ้างไหม หลังจากที่เรารู้ได้ทำงานวิจัยกันมาเป็นเวลาพอสมควร พี่แมว บุญเรือน ราชสิงห์ สังเกตว่า คนเปลี่ยนพฤติกรรม และวิถีชีวิตอื่น ๆ ด้วย คุณฉวี สนใจไถ่ถามเรื่องพระยอดตรงที่วัด ประวัติความเป็นมา ทีมงานจึงชวนกันคุยและได้ข้อสรุปในการ

ดำเนินงานต่อว่า ควรชวนผู้ใหญ่เล็ก ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4 เข้าร่วมเวที โดยให้คุณสถาพร ตะวันขึ้น ซึ่งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4 เป็นคนติดต่อประสานงานและเรียงลำดับความสำคัญงานที่ต้องทำดังต่อไปนี้คือ

1. ทวนกิจกรรมภารกิจและข้อมูลที่ผ่านมาว่าได้อะไรบ้างแล้ว
2. ประวัติความเป็นมา เครือญาติ และความสัมพันธ์ที่สังเกตเห็นได้จากการทำงานวิจัย
3. ประวัติวัดบางพลับ

คุณธนส เสนอว่า ใน 1 เดือน ควรมีการประชุมหารือทบทวนเรื่องประวัติศาสตร์ พุดคุยไปเรื่อย ๆ อย่าเริ่มเรื่องด้วยการตรวจสอบ นักวิจัยควรสังเกตการพัฒนาตัวเองว่าเป็นไปอย่างไร และมีประโยชน์อันใดบ้างกับการทำงานวิจัยที่ผ่านมา

เลิกประชุมเวลา 12.30 น.

นางกัลยา รัตนบุรี

บันทึกรายงานการประชุม

นายสมพร เกตุแก้ว

ตรวจบันทึกรายงานการประชุม

สรุปการดำเนินงานกิจกรรม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ระยะที่ 2 ครั้งที่ 18
วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2551
เวทีเก็บข้อมูล
ณ บ้านผู้ใหญ่เล็ก แก้วเจริญ

.....

ทีมวิจัยและผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. นายเล็ก	แก้วเจริญ
2. นายสุชาติ	เพ็งสกุล
3. นายอุดม	มีคง
4. นางสุนีย์	แก้วเจริญ
5. นายวิเชียร	ศรีประทุม
6. นายสวัสดิ์	ยอดเยี่ยม
7. น.ส.ฉวีวรรณ	หัตถกรรม
8. นางทองขาว	แสงไสยาสน์
9. นางผวน	เรืองศรี
10. นายวินัย	สวัสดิ์
11. นายสังข์	ปัจฉิม
12. นางจ้านง ค์	ปิ่นทอง
13. พลตำรวจเอก ดร.ไกรสุข ลินสุข	
14. นางเปรม	ทองประสงค์
15. นางจำรัส	ตะวันขึ้น
16. นายแว	เยี่ยมสะอาด
17. นางวิไล	จันทร์เอียง
18. นางกัลยา	รัตนบุรี
19. นายชาติรี	บุญนุช
20. น.ส.บุญเรือน	क्षाสัมฤทธิ์
21. นางฉวี	แสงตะวัน
22. นางบุญเรือน	ราชสิงโ
23. นางชมพูนุท	แย้มสรวล
24. นายสมพร	เกตุแก้ว
25. นายชัยณวัฒน์	มณีศรีจำ
26. นายศิริวัฒน์	คันธารส
27. น.ส.รัตนา	วงษ์ชื้อ

เริ่มประชุมเวลา 10.00 น.

เริ่มเวทีด้วยการพูดคุยเรื่องการหาข้อมูลของวัดบางพลับ เพื่อประโยชน์ในการท่องเที่ยวและเรื่องที่น่าสนใจกับผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชมชุมชน ในเวที ผู้ใหญ่เล็ก แก้วเจริญ ได้เชิญ พลตำรวจเอก ดร. ไกรสุข ลินสุข เข้าร่วมเวที เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลความเป็นมาแก่กัน ผู้ใหญ่วินัย สวัสดิ์ แลกเปลี่ยนว่า ข้อมูลความเป็นมาต่าง ๆ อาจผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อนได้ เราอาจจะมีการพิมพ์เอกสารข้อมูลใช้ไปพลาง ๆ ก่อน และอาจมีการแก้ไขเพิ่มเติมภายหลังก็น่าจะเป็นไปได้ หรืออาจจัดทำเป็นแผ่นพับเชิญชวนนักท่องเที่ยว นำเสนอข้อมูลที่มีความสำคัญเชิงประวัติศาสตร์เสริมเข้าไป

คุณธนศ เสริมว่า บางพรหมเป็นชุมชนที่มีประวัติศาสตร์ เรื่องราว และหลักฐานวัตถุทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญและน่าสนใจ เด็กเล็กในปัจจุบัน รวมทั้งผู้ที่ไหลเวียนเข้ามาอยู่ในตำบลบางพรหม ไม่ค่อยรู้เรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่นอีกหลายเรื่อง น่าจะได้เก็บรวบรวม แลกเปลี่ยน พูดคุย เพื่อประโยชน์ในการศึกษาของคนในชุมชนในโอกาสต่อไป เช่น ภูมิปัญญาเรื่องการทำขนม การทำสวน งานหัตถกรรม ทำอย่างไรจึงจะทำให้คนที่อยู่ สามารถรู้และเล่าเรื่องราวให้คนอื่น ๆ ฟังได้ ไม่จำเป็นต้องมีคนรับหน้าที่คอยเล่าเรื่องที่เป็นคนใดคนหนึ่งเท่านั้น ควรที่จะให้ทุกคนได้เล่าเรื่องราวของชุมชนอย่างรู้เท่าเทียมกัน สามารถเล่าให้คนอื่น ๆ ฟังได้เหมือน ๆ กัน

อาจารย์ แว เอี่ยมสะอาด แลกเปลี่ยนว่า ท้องถิ่นนี้เดิมเป็นป่า มีคนมาถากถางทำสวนและยกช่อง การสัญจรไปมาก็ใช้ทางเท้าในร่องสวน และถาดคลองเป็นหลัก พื้นที่เดิมเป็นชายทะเล มีป่าจาก และพืชชายทะเลอยู่เป็นจำนวนมาก ผู้คนส่วนใหญ่มีทั้งคนที่อยู่ในพื้นที่ดั้งเดิม และคนที่ย้ายมาจากอยุธยา จากการหนีสงคราม

พลตำรวจเอก ดร.ไกรสุข ลินสุข เสนอความเห็น ว่า เชิงภูมิศาสตร์แต่เดิมมีป่า มีช้างมาก คลองตาเมียดเป็นเส้นทางให้ช้างเดิน คลองยายเย็น เดิมชื่อคลองกเขนทร์ ถ้าเราไปกรุงเทพฯ ต้องผ่านคลองภาษีเจริญ ไปเชื่อมกับแม่น้ำเจ้าพระยา พวกดำเนินสะดวกก็ต้องไปถึงท่าจีนก่อน แล้วจึงไปเข้าคลองบางขุนเทียน วัฒนธรรมชาวมอญมีอิทธิพลกับพื้นที่แถบนี้อยู่มาก เช่น วัดส่วนใหญ่จะมีเสาหงส์ประดับอยู่บริเวณหน้าวัด

คุณจวัล แสงตะวัน แลกเปลี่ยนในเวทีว่า อยากเห็นพระ 3 องค์ ตอนนี้อยู่ที่ไหน เขาเล่าว่าอยู่ในธนาคารเคยถ่ายรูปแล้วไม่ติด

ท่านไกรสุข เสนอว่า เราควรมีประวัติศาสตร์รองรับก่อน รูปปั้น รูปภาพจึงจะมีความหมาย

คุณอาร์ต เสนอว่า พระ 3 องค์ จะมีคุณค่า มีคนสนใจ เมื่อมีประวัติศาสตร์รองรับ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมา ในที่สุดจะเห็นคุณค่าของสิ่งที่มี

ท่านไกรสุข เล่าว่า ท่านรู้เรื่องประวัติศาสตร์บางพรหมมาเป็นเวลาราว 12 ปี เมื่อ พ.ศ. 2540 ก็เคยมาเก็บข้อมูลจากการศึกษาประวัติศาสตร์ว่าสมเด็จพระเจ้าตากสิน ทรงยกกองทัพเพื่อทำการรบ 60 กว่าครั้ง ตอนที่ยกมาจากเมืองจันทน์ มีเรือมา 100 ลำ มีทหารจีนอาสาเป็นไพร่พล แล้วก็ตีจากค่ายโพธิ์สามต้นถึงป้อมวิหาเขนทร์

ในพงศาวดารกล่าวว่า ไทยเสียกรุงแก่พม่าเมื่อ พ.ศ. 2310 ที่ตำบลบางกุ้ง แขวงเมืองสมุทรสงคราม สมเด็จพระเจ้าตากสินได้ยกทัพหน้ามาตีพม่าที่ล้อมค่ายบางกุ้ง พม่าพ่ายแพ้หนีไปทางด้านเจ้าเข่ว้า เส้นทางคูบัวไปสู่สวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี พ.ศ. 2317 ศึกบางแก้ว เป็นศึกใหญ่ สร้างความเชื่อมั่นให้คนไทย บางแก้วอยู่แถวโพธาราม ทำให้คนไทยไม่เกรงกลัวพม่ามาแต่นั้น คุยถึงเรื่องคลองหมาฮอน ทางไปกรุงเทพ รัชกาลที่ 1 ก็เดินทางไปกรุงเทพด้วยเส้นทางนี้ จากกรุงเทพถึงสมุทรสงคราม เป็นเส้นทางเดินเรือประมาณ 100 กิโลเมตร

อาจารย์แหว เล่าว่า คลองบางพลับ เดิมกว้างกว่าปัจจุบันมาก มีต้นลำพูขึ้นอยู่มากมาย ผู้ใหญ่เล็ก แก้วเจริญ เล่าว่า ที่วัดบางพลับ แต่เดิมเป็นป่า มีต้นยางใหญ่ และมีประทุนเรืออยู่เป็นที่ประจักษ์ทางหลักฐานประวัติศาสตร์

อาจารย์แหว เล่าว่า สมเด็จพระเจ้าตากสินทรงพักเสวยพระกระยาหารเมื่อคราวศึกที่บางแก้ว ที่วัดกลางใต้ ในปัจจุบันวัดกลางใต้ไม่มีแล้ว คงเหลือแต่ต้นยางใหญ่เป็นที่บอกอาณาเขต

ผู้ใหญ่วินัยเล่าว่า กรรมการวัด คูแลพระยอดธงที่อยู่ในธนาคารกรุงเทพ สาขาอัมพวา จำได้ว่า มีพิธีขึ้นถือนันนิคม ผู้ใหญ่วินัย พระอธิการวันดี เจ้าอาวาสวัดบางพลับเป็นผู้ดูแล

ผู้ใหญ่เล็ก แก้วเจริญ เสริมว่า ผมเป็นผู้ใหญ่บ้านมา 15 ปี ยังไม่เคยเห็นพระยอดธง เขาเล่าว่าพระยอดธงเป็นพระเนื้อว่านบุทอง จริงเท็จประการใดยังไม่เคยเห็น สิ่งที่ต้องระวัง มีเหตุการณ์ที่วัดดาวดึงษ์ ถูกขโมยลักของเก่าไปเมื่ออาทิตย์ที่แล้ว เป็นมูลค่าหลายล้านบาท

ชวนคุยกันเรื่องวิธีการทำงาน การเก็บข้อมูล ปรัชญา แกไข ปรับปรุง ผู้ใหญ่เล็ก เสนออยากได้รูปปั้นสมเด็จพระเจ้าตากสิน ท่านไกรสุข แนะนำว่า วิชเขียนประวัติศาสตร์ ควรบันทึกเรื่องการต่อเติม เรื่องความเชื่อ ผู้ใหญ่สมพร เสนอว่า ควรให้ผู้ดำเนินธุรกิจโฮมสเตย์ ได้มาเรียนรู้และอธิบายถึงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ แหล่งวัฒนธรรม ศิลปกรรมของวัดบางพลับให้เป็นที่เข้าใจเป็นไปในทางเดียวกัน ในการที่จะบรรยายให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวและผู้ที่มาเยี่ยมชมชุมชน

เลิกประชุมเวลา 12.30 น.

นางกัลยา รัตนบุรี

บันทึกรายงานการประชุม

นายสมพร เกตุแก้ว

ตรวจรายงานการประชุม

สรุปการประชุม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ระยะที่ 2 ครั้งที่ 19
วันที่ 20 มีนาคม 2551
เวทีประชุมทีมวิจัย
ณ บ้านคุณฉวีวรรณ หัตถกรรม

.....

ทีมวิจัยและผู้เข้าร่วมประชุม

1. นางวิไล	จันทร์เอียง
2. นางกัลยา	รัตนบุรี
3. นายชาติรี	บุญนาค
4. นายสมพร	เกตุแก้ว
5. น.ส.รัตนา	วงศ์เชื้อ
6. นางบุญเรือน	ราชสิงห์
7. น.ส.ฉวีวรรณ	หัตถกรรม

เริ่มประชุมเวลา 10.00 น.

ทบทวนประวัติของชุมชน จากการทำเวทีที่บ้านผู้ใหญ่เล็ก ที่ผ่านมา พี่ป๋อง ชวนคุยว่า เราจะปิดโครงการเมื่อไหร่ เรื่องการเงิน ได้ส่งข้อมูลให้คุณอาร์ต ไปเรียบร้อยแล้ว ส่วนเงินที่เหลือน่าจะประมาณ 4 หมื่นบาท พี่แมว ชวนกันคิดว่า ในวาระวันสงกรานต์ที่จะมาถึง ควรมีกิจกรรมอะไรหรือไม่ เวทีเสนอว่า น่าจะมีการไปเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุ ดูแลผู้สูงอายุ และรดน้ำขอพรผู้ใหญ่

ผู้ใหญ่สมพร แลกเปลี่ยนว่า ควรจะได้มีการให้ทีมงานส่งรายชื่อผู้สูงอายุเพื่อเสนอแก่ทีมวิจัยว่าควรจะไปเยี่ยมท่านใดบ้างในแต่ละหมู่ ในเวทีจึงเสนอเกณฑ์ว่า ควรเป็นผู้สูงอายุที่มีอายุเกิน 70 ปี ขึ้นไป เป็นผู้ที่เคยรพหนักของคนในชุมชน เลือกคนที่เหมาะที่ควรแก่การที่เราทั้งหลายจะไปรดน้ำขอพร เดินไปตามบ้าน ให้พี่ป๋อง โทร. ประสานกับคุณอาร์ต หรือคุณธนศ สอบถามว่าทีมวิจัยมีความคิดจะทำกิจกรรมวันสงกรานต์ครั้งนี้ จะเห็นสมควรหรือไม่ เสียงตอบจากโทรศัพท์ว่า ทีมคิดเอง ทำเอง ตัดสินใจเอง ตามเวทีให้เหมาะสม ไม่ใช่เวอร์เกินไป หัดคิดเอง ตัดสินใจเองบ้าง เวทีจึงสรุปหัวกันใหม่และคิดกันว่าน่าจะดำเนินกิจกรรมก่อนวันที่ 13 เมษายน หรือหลังจากนั้น เพื่อหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่คนในตำบลของเราต้องไปวัดตามประเพณีนิยม

เปลี่ยนเรื่องคุยกันว่า ตำบลของเราจะมีศูนย์อาสาสมัครยูนิเซฟหรือไม่ เป็นศูนย์เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและใกล้เคียงข้อพิพาท การหาบุคคลโดยใช้วิธีเลือกเอาบุคคลที่เหมาะสมมาเป็นกรรมการประสานงานของแต่ละหมู่ จะไม่ใช้วิธีเสนอในที่ประชุม เนื่องจากอาจจะได้คนที่ไม่เหมาะสมในการใกล้เคียงกรณีพิพาทของคนในชุมชน ประเด็นหนึ่งก็มีการแลกเปลี่ยนว่า จำเป็นอย่างยิ่งต้องตั้ง เวทีจึงแลกเปลี่ยนว่า หลายครั้งที่ชุมชนอื่นมีกิจกรรม ชุมชนเราไม่มีกิจกรรมอย่างนี้ได้ เมื่อเวลาชุมชนอื่นมีกิจกรรม ชุมชนเราก็ขาดโอกาสในการเรียนรู้

กฎหมายเบื้องต้น ในการไต่เถียงกรณีพิพาท และการคุ้มครองสิทธิของพยาน ผู้ต้องหา และผู้ถูกกระทำต่าง ๆ ของชุมชน รวมทั้งการศึกษาฐานของอาสาสมัคร ในการมาพัฒนาชุมชนของตนก็ไม่ได้มีโอกาสในการเรียนรู้

กลับมาคุยในสาระงานของตัวเอง คุยกันว่าเอกสารควรต้องเสร็จ ถ้าเอกสารไม่เสร็จจะไม่มาประชุมกัน
อีก ก็ถามทวนกันว่า จะเป็นไปได้หรือ ทำยี่สิบก็แล้วแต่เหตุปัจจัยเป็นไป

เลิกประชุมเวลา 12.00 น.

นางกัลยา รัตนบุรี

บันทึกการประชุม

นายสมพร เกตุแก้ว

ตรวจรายงานการประชุม

สรุปการดำเนินกิจกรรม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ระยะที่ 2 ครั้งที่ 20 วันที่ 14-16 เมษายน 2551
เวทีกิจกรรมรณน้ำผู้สูงอายุ ณ บ้านผู้สูงอายุในชุมชนตำบลบางพรหม หมู่ที่ 1-8
.....

ทีมวิจัยและผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. นางวิไล จันทรเอียง
2. นางกฤษณา แสงอินทร์
3. นายชาตรี บุญนุช
4. น.ส.บุญเรือน คชาสัมฤทธิ์
5. นางบุญเรือน ราชสิงโ
6. นางชมพูนุท แยมสรวล
7. นายสมพร เกตุแก้ว
8. นางวรรณิ์ เกตุแก้ว
9. นางเตือนใจ พัฒนกุล

ครั้นจวนเจียนเวลากิจกรรมวันสงกรานต์ หากทำก่อนก็กลัวจะเวอร์ ครั้นรอโอกาส ลังเลอยู่

ก็จะขาดความเหมาะสมไป จึงโทร.นัดทีมงานออกไปช่วยกันทำกิจกรรม นับเป็นวันที่อากาศร้อนมาก เหนื่อยแทบขาดใจ แต่ก็ต้องทำ เพราะเป็นการตั้งกิจกรรมโดยการวางแผนมาเสียอย่างคืบคั้น เมื่อไปถึงผู้สูงอายุแต่ละบ้าน ความเหงาเหนียวก็หายไป จากกิจกรรมนี้ทำให้พบว่าผู้สูงอายุเป็นจำนวนมาก ที่รอรับสายใยแห่งการเย็บเยียนความสัมพันธ์คุ้นเคย การแสดงออกของคนที่เราเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ เป็นเรื่องที่ไม่ควรละเลย ถือเป็นความสำคัญอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบัน เมื่อกิจกรรมที่ผ่านมามีบางคนเสนอว่า ต้องแจ้งให้ทีมงานมาทำกิจกรรมนี้ให้ได้ เมื่อเดินไปได้สักครึ่งวันก็มีอาการเมื่อยล้าให้เห็น แต่พอถึงบ้านผู้สูงอายุ อาการเหล่านั้นก็หายไป มีแต่เสียงร่ำว่า โอ้ ในตำบลของเราจะมีคนที่นำเสนออีกเยอะเลย เขาจะเหงาๆ บางคนนอนเจ็บเอามุ้งครอบทิ้งไว้ในบ้านเพียงลำพัง ไม่มีใครอยู่ด้วยเลย น่าสงสารจริง ๆ เพราะลูกหลานไปขึ้นศาล ดายหูกกันหมด บ้างก็ไปปรับจ้าง ปล่อยคนแก่ทิ้งไว้ถึงเวลาพักเที่ยงจึงจะกลับมาให้ข้าวให้น้ำ เช็ดขี้ เช็ดเยี่ยว แล้วก็จากไปอีก ช่วงเย็นจึงได้มาพบกันใหม่ เดิมทีคิดว่าคงวันเดียวเท่านั้นแหละก็จะหมดภาระกิจที่วางแผนไว้ เอาเข้าจริง ๆ ต้องเพิ่มเวลาอีกสองสามวัน เกือบถึงวันสุดท้าย เล่นเอาบางคนจับไข้ไม่สามารถมาร่วมกิจกรรมได้ เห็นว่าตำบลบางพรหม เป็นชุมชนเล็ก ๆ เอาเข้าจริงจังก็ต้องเดินไกลพอควร เพราะต้องเดินอ้อมสวน ไม่สามารถกระโดดข้ามท้องร่องไปได้ เล่นเอาคนที่อยาก ๆ ไม่รู้จะคิดว่อย่างไร แต่คิดว่าปีหน้าขอให้ได้มีโอกาสร่วมบุญกันอีกสักทีเถอะ ก็คงเขียนได้เท่านี้ เพราะไม่มากแล้วมันละเอียดใจ เหมือนกับเอาผลงานจากผู้สูงอายุมาทำอะไร เพื่อสร้างผลงานทางการวิจัยของชุมชน ในเส้นทางที่เราผ่านไปก็ได้พบข้อมูลอยู่มากมาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการย้ายถิ่นฐาน อาชีพ สายใย โยงใยครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว ความทั่วถึงในการดูแลผู้สูงอายุของทางราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ถือเป็นข้อมูลเชิงลึกที่ควรจะได้มีการพูดคุยเพื่อความสัมพันธ์ในโอกาสต่อไป

นายชาตรี บุญนุช

นายสมพร เกตุแก้ว

บันทึกการดำเนินกิจกรรม

ตรวจบันทึกรายงาน

สรุปการดำเนินกิจกรรม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ระยะที่ 2 ครั้งที่ 21
วันที่ 19 พฤษภาคม 2551
เวทีกิจกรรมเวียนเทียนวันวิสาขบูชา
.....

ทีมวิจัยและผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. นางวิไล จันทรเอียง
2. นางกัลยา รัตนบุรี
3. นางกฤษณา แสงอินทร์
4. นายชาติรี บุญนุช
5. น.ส.บุญเรือน คชาสัมฤทธิ์
6. นางฉวีล แสงตะวัน
7. นางบุญเรือน ราชสิงโ
8. นายสมพร เกตุแก้ว

เริ่มกิจกรรมเวลา 16.30 น.

มาขึ้นรออยู่ที่โบสถ์ราว 5 โมงครึ่ง ยังไม่มีใครสักคน ก็คิดไปต่าง ๆ นานา เนื่องจากไม่ได้แจ้งข่าว ไม่ได้บอกกล่าว ทั้งทีมวิจัยและคนในชุมชน เพราะอยากจะทดสอบดูว่า จะมีความเคลื่อนไหวอย่างไรของกิจกรรมประเพณีที่สำคัญในวันวิสาขบูชาของชาวพุทธ โดยไม่มีแรงกระตุ้น ผลและข้อสรุปจะเป็นอย่างไร

หกโมงเย็น คนเดินทางมาได้สองสามคน มีหลวงพ่อก็ค้นหนึ่งออกมาบอกว่าหลวงพ่อยังไม่อยู่ ไปกนิมนต์ที่อื่น ไม่เห็นมีใครมา พอหกโมงสิบห้า ผู้คนก็เริ่มทยอยมาถึงบริเวณโบสถ์ ม้าเร็วทางโทรศัพท์มือถือแจ้งมาว่า หลวงพ่อกำลังเดินทางมาแล้ว ไม่นานนัก ผู้คนไม่รู้มาจากไหน ล้นหลามท่วมท้นลานโบสถ์วัดบางพลับ ในที่สุดหลวงพ่อก็เดินนำหน้าคณะสงฆ์ลงจากกุฏิ มายังลานโบสถ์ ก็เริ่มพิธีกันตามธรรมเนียมที่ได้ปฏิบัติกันมา ให้รู้ถึงการบูชาคุณพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นการน้อมรำลึกถึงความเป็นชาวพุทธ เสร็จพิธี หลายคนก็ช่วยกันปักเทียนตามประเพณี บูชาพระธาตุในเจดีย์เก่า แสงสว่างไสวเรืองรองไปทั่ว เปลวเทียนสะบัดไหวไปมา เป็นที่น่าปีติยินดีในบุญกุศลเป็นอย่างนัก

ต่อมาช่วงเวลาที่มุ่งหวัง ที่วัดแก่นจันทร์เจริญ หลวงพ่อจั่นธรรมมาศเทศน์ ผู้คนเต็มแน่นไปหมด เนื่องจากมีนักศึกษาจากเมืองหลวงหลายสถาบันได้มาพักรวมกันอยู่ในชุมชน เพื่อเก็บข้อมูลและศึกษาวิถีชีวิตของคนในชุมชนตำบลบางพรหม ได้มีการนัดหมายกันในการทำกิจกรรมเวียนเทียนกันที่วัดแก่นจันทร์เจริญ ก็มีเรื่องให้แนะนำเช่น ชุมชนไม่ควรใส่รองเท้าในขณะกระทำบูชาเวียนเทียนรอบพระอุโบสถ พร้อมกับแนะนำชุมชนจากที่อื่นให้กระทำตามด้วย และระมัดระวังเรื่องเปลวเทียนและก้านธูปซึ่งอาจเกิดอันตรายแก่ร่างกายผู้อื่นได้ กิจกรรมการเวียนเทียน ณ วัดแก่นจันทร์เจริญ ก็จบลงด้วยดี ถือเป็นความอบอุ่นในกุศลของคนในตำบลบางพรหมเป็นที่สุด หามิได้ เนื่องในประเพณีวันวิสาขบูชา ปี พ.ศ. 2551 ของชาวตำบลบางพรหม

เลิกกิจกรรมเวลา 20.30 น.

นายชาติรี บุญนุช

บันทึกการดำเนินกิจกรรม

นายสมพร เกตุแก้ว

ตรวจบันทึกรายงาน

สรุปการดำเนินกิจกรรม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ระยะที่ 2 ครั้งที่ 22เวทีประชุมทีมวิจัย
วันที่ 3 กรกฎาคม 2551 ณ บ้านแสงตะวัน

ทีมวิจัยและผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. นายวินัย	สวัสดิ์
2. นางกัลยา	รัตนบุรี
3. นางชมพูนุท	แย้มสรวล
4. นายชาติรี	บุญนุช
5. น.ส.บุญเรือน	คชาสัมฤทธิ์
6. นางฉวีล	แสงตะวัน
7. นางบุญเรือน	ราชสิงโ
8. นางประหยัด	คณัชรธรรมกุล
9. น.ส.จันทร์เพ็ญ	หัตถกรรม
10. นางอุบล	ขาวสะอาด
11. น.ส.ลัดดา	หัตถกรรม

เริ่มประชุมเวลา 10.00 น.

เป็นการประชุมทีมวิจัยที่บ้านอาจารย์สมทรง แสงตะวัน มีการพูดคุยกันถึงงานที่จะดำเนินการต่อไป รวมทั้งเรื่องพระ 3 องค์ ของวัดบางพลับ ที่จะสืบสาวประวัติศาสตร์ความเป็นมาว่า ควรจะเริ่มต้นที่ไหน แบ่งงานกันอย่างไร ในที่ประชุมหารือเรื่องการทบทวนตรวจสอบเอกสารที่ได้บันทึกการประชุมไปแล้ว ให้ทีมวิจัยได้ช่วยกันอ่านเพื่อค้นหาความถูกต้อง และสิ่งที่ยังขาดตกบกพร่อง เพื่อที่จะเพิ่มเติม และให้เป็นการบ้านกลับไปทบทวน หากมีข้อสงสัยหรือเห็นสิ่งที่ยังขาดตกอยู่ก็ให้แจ้งมายัง นายชาติรี บุญนุช เพื่อทำการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ต่อไป

หลังจากนั้นก็พูดจาทักทาย สอบถามสารทุกข์สุกดิบ ไม่เป็นสัพเพเหระเรื่องราวพอที่จะบันทึกเป็นข้อมูลทางเอกสารได้ เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นการไถ่ถามความรู้สึกเรื่องราวที่ผ่านมา ซึ่งไม่ได้พบปะกันมานาน หลังจากได้พูดคุยกันเป็นเวลาเนิ่นนานพอสมควร ดูที่ท่าว่าแต่ละคนก็จะมีภารกิจต่อ จากนโยบายแห่งรัฐ และภาคบังคับของแต่ละหมู่บ้านที่พึงจะต้องปฏิบัติ จึงได้ยุติกิจกรรมครั้งนี้ไว้เพียงเท่านี้

เลิกประชุมเวลา 12.00 น.

นางกัลยา รัตนบุรี

บันทึกการประชุม

นายสมพร เกตุแก้ว

ตรวจสอบรายงาน

สรุปการดำเนินงานกิจกรรม
โครงการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ต.บางพรหม
ระยะที่ 2 ครั้งที่ 23
เวทีประชุมทีมวิจัย
วันที่ 8 ตุลาคม 2551
ณ บ้านพญาขอ

ทีมวิจัยและผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. นางกัลยา	รัตนบุรี
2. นางชมพูนุท	แย้มสรวล
3. นายชาติรี	บุญนุช
4. น.ส.บุญเรือน	คชาสัมฤทธิ์
5. นางฉวีล	แสงตะวัน
6. นางบุญเรือน	ราชสิงโ
7. นางประหยัด	คณัฏฐรรมวล
8. น.ส.จันทร์เพ็ญ	หัตถกรรม
9. นางวรรณิ	เกตุแก้ว
10. น.ส.รัตนา	วงษ์เชื้อ
11. นายศิริวัฒน์	คันธารส
12. นายสมพร	เกตุแก้ว

เริ่มประชุมเวลา 10.00 น.

เป็นเวทีทบทวนงานวิจัยฯ ทบทวนคำถามวิจัย การดำเนินงานในระยะที่ 2 เวทีศึกษาข้อมูลประวัติความเป็นมา บริบทชุมชนและสถานการณ์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน สรุปจัดหมวดหมู่ข้อมูล ประเมินผลการดำเนินงาน วางแผนจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ ทบทวนงานตั้งแต่ปี 2549 จนถึงปี 2551 ทวนเอกสาร จับประเด็นกิจกรรมหลัก การร่วมเวทีแลกเปลี่ยนกับโครงการอื่น กระบวนการทำงาน การเก็บข้อมูลกับบุคคล กิจกรรมที่ทำ ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงาน พุดคุยหาจุดเด่นและจุดด้อยในโครงการระยะที่ 1 และ 2 เพื่อปรับปรุงเนื้อหาโครงการในการรายงานผลการดำเนินงานต่อ ค้นหาทริเียนที่ได้จากการอบรม ความประทับใจครั้งหนึ่งในช่วงเวลาของการทำงานวิจัย ทบทวนค่าใช้จ่าย รายละเอียดค่าใช้จ่าย กิจกรรม การเขียนรายงานแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ถอดบทเรียนกิจกรรมตักบาตรขนมครกเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2551

ตั้งข้อสังเกตกิจกรรมอะไรที่ทำให้คนมารวมตัวกันมากขึ้น กิจกรรมที่คนเข้าร่วมน้อยมีผลมาจากสาเหตุอะไร กระบวนการการจัดกิจกรรมควรเป็นอย่างไรที่จะได้ผลดี ทบทวนการวางแผนก่อนการทำงาน การให้ความสำคัญกับคน การปรับตัวเข้าหากัน ข้อเสนอแนะในการเขียนรายงาน กระบวนการจัดกิจกรรม ทบทวนกิจกรรมอะไรบ้าง ที่ครั้ง ously อย่งไร มีผลแตกต่างกันอย่างไร การสื่อสารระหว่างทีมงานและชุมชน ทบทวนกรอบ

การเขียนรายงาน เปรียบเทียบความสัมพันธ์ก่อนหลัง การทำงานวิจัย กระบวนการดำเนินงานของแต่ละเวทีเป็นอย่างไร ภาพรวมเป็นอย่างไร กระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการทำงานวิจัยเป็นอย่างไรบ้าง และทำอย่างไรจะมีความร่วมมือระหว่างกันของคณะทำงานวิจัยบางพรรม ในการมีส่วนร่วมเสนอผลงานวิจัยในฉบับสมบูรณ์ เป็นความสามารถของทุกคน

เลิกประชุมเวลา 12.00 น.

นางกัลยา รัตนบุรี
บันทึกการประชุม

นายสมพร เกตุแก้ว
ตรวจสอบรายงานการประชุม

ข. ภาพกิจกรรมของโครงการ

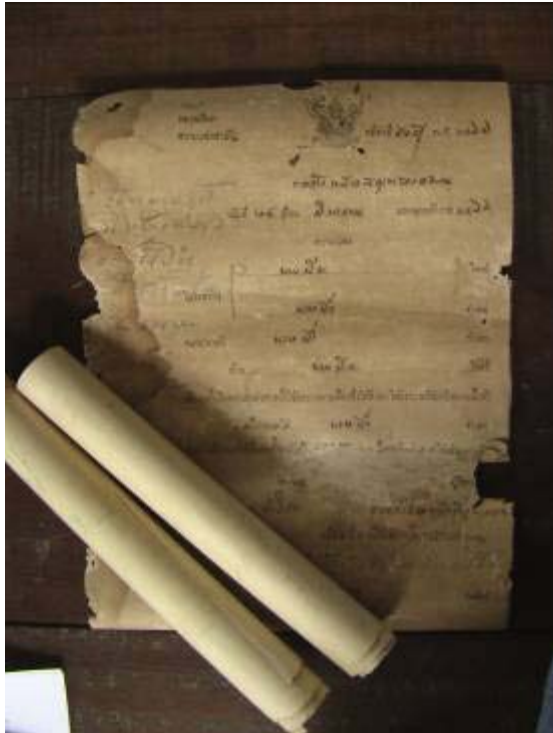
เวทีสร้างความเข้าใจ

เวทีเก็บรวบรวมข้อมูล

กิจกรรมตักบาตรขนมครก

เอกสารและสถานที่สำคัญในตำบลบางพรหม

กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาและกิจกรรมรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ

